

ცისკარი.

1866

წმინდა გიორგი.

წელიწადი მეათე.

წოდება თხზულებათა:

- I—აღსარება ქალის, მარიონ დელორმისა. (ნათ.) გრიგოლ რსუ-
ულაოვისა.
- II—ლექსები: 1, გლეხის სასმობი. ა. ჯენიძესი.—
- III—ისტორიული მიმოსაღვა. ივ. კერ.
- IV—რედაქციისაგან.—რედ.
- V—მართლმსაჯულება ამერიკაში. გ. რსუულაოვისა.
—სსტა & სსტა ანბავი (ისაღუ მეორე გვერდზედ.)

ცფილისს.

კერესელიძის ტიპოგრაფიაში.

ნაწილი მეორე.

იმ დროს, როცა მე ჭ ეტენი გარდაეცვივდიო ხიდიდგან სენაში, ვიღაც კაცი მოხობდა წყლის შარსა...

ჩუქნი ვენსენის ტყეში გარდახსლება არავისთვის გვეთქვა. ამისთვის ეტენის ოსტატი დანიელა სშირად თურმე მოდიოდა ჩუქნს სანა-საჯად ძველს სხსლში შარიუში, ღ ამაოდ ურახუნებდა კარებსა.

სორდენი თურმე იცნობდა დანიელსა ღ ამის სამსტკრო სხსლში დაიარებოდა. ერთხელ იმის ენასა ჩემი შორტრეტი ღ გასტკრებულ იყო.

— მარიონი! შეჭევირა მან.. განა შენ იცნობ ამ ქალსა?

მსატკარს გაოცებით შეეხება იმისთვის ღ ეთქვა..

— შენ შექცდარი ხარ; ეს შორტრეტი ჩემი შაგირდის ცოლასა არის.

— ეტენ ლამბერისაა?.. ჭო, ჩუქნ ვატიო დაწვრილებით ეგ ისტორია, უთხრა სორდენმა.. ესლა სად არიან დამალულნი ჩუქნი გვრიტები? — ერთი კვირაა არა ჩანან თავიანთ ძველს ეაფასაში. — ნინონამაც არა იცისრა სად გახარულან ღ გაოცებულან; იმის გოგო ტერესამ ვეკლა საიდუმლო იცის თავის ქალბატონისა, მაგრამ ეს საიდუმლო კი არც იმან იცის. — მარიონის მოტაცება ეგრე როგორ იქნება ეტენისაგან. — ესლა ის ჩემთვისაც ძალიან საჭიროა კარდინა-ლის საქმისათვის... გესმის, დანიელ? მე შენთვის ჩამიბარებია ჩქარა ი-პოენო მარიონი — უთუოთ უნდა იპოენო!

— მარიონ დელორში!... ეტენს სრულებით ეჭვი არა აქვს, რომ ის მარიონია, ღ თუ რომ ის შეიტყობს როდისმე იმის სახელსა...

— რა იქნება?

19

— ეჰ, ენი ან იმას მოჰკვდიან, ან თაყის თავსა. —

— რას ამბობ?

— ჰსწორებს მოგასხსენებ... მე ვიცნობ ეტენის სახიათსა: იმას ტენი ტაში ჯ ღრუბულში დაურბის. იმას ეგონა, რომ დაიბურთ უმანკო ჭაღის გული, ჯ უნდა ცალათ შეეერთა. —

— სუ ხუბრობ!

— გაწმუნებ, თუ შეიტყო, რომ იმის საყვარულის ანგულონი მარიაონია, ეტენი უთუოთ ჰკუთსედ შეჭიდება. მე მემინიან ერთა რამ უბედურებისა.

— მამ მარიონი უნდა ჩქარა გამოგვლიყოთ კელიდგან იმ უკუნურებს! ეს მესამეთ მომდას კარდინალიზაცან წიგნი ღარბიკელიდგან. სიტყუა მომეტი დანაიელ, რომ იზოგნი ჩუჭნს ჯერიტებსა.

— მე ვეცდები რატ შემიძლიან!... ჩქარა უნდა მოგამოცრათ ისინი ერთმანერთსა. იმ დროიდან მოკიდებულა დანიელა ყოველ დღე მოდიოდა ძველს ხსნლში ჯ მესობლესა ჭიათს: მდა ჩუჭნს ანბავსა; ის მოვიდა იმ ხაღამოსედაც, როცა მე გამოვარდი გოვივითა ეტენის დასადეგნელად. მესობლებს ეთქუათ ჩუჭნი ატეულობა, ჯერ ეტენის გამოქცევა, მეტე ჩემი.

დანიელი მისვედრილიყო, ისიც მამინვე დაგვკანკობდა წყლის მსარესა. იმას დაეყანსვეთ გავლესსედ იმ დროს, როცა სიღის კედელსედ ვიყავით შემდგარი ხასტვიგნელად. იმას შეეჭმინა წოვილეკიელი ჯ შევარდნილ იყო იქვე დუქანში. იქ თურმე გემის ხაღდათები ვახმამსედ ისხდნენ. ფულის დაზიბებით გამოტვივდნენ ისინი, ახხნეს ხაკვა ჯ დაგვიწევს ძებსა იმ ადგილებში, სადაც დანიელს ვენსეთ ხაგვიანილი. — წელისძირში ეტენმა გამოიღო კელიდგან, ანუ ტალღის წაერთვი, არ ვატი; ერთს წამს მე ამომავდო ისევა ჯ დაგინახე ტა, მაგრამ მამინვე ისევე ჩამიძირა. ყურებსში შემომესმოდა ხამინელი შუილი; მე ეგონა, რომ ეინულის გრგოლი მიჭერია შუბლსედ, რომ მთა მამებს გულსედ. მეტე მე დაეჭვარტე ყოველი ტნიობა ჯ გრძნობა.

დმერთო! რაღათ აანთე ჩემში ტუცხლი, რომელიც მზათ იყო გამოჭრადიყო? მაგრამ იქნება ესრეა შეუბრალებული განხინება შენის მართლმსაჯულებისა! გემის, ხაღდათებს მოკვრათ თვალი ჩემის ტანისამონისათუხ ძებსაში, გრძელის. ამტყვიარსედ მობმულის კავებით

გამომათჩიეს წელიდგან ცოცხლ მეჭდარი. როცა გონებასედ ძაძი-
 ყვანეს, შირველად თვალეშა მეტა დამსერჩვალე ეტენის გეში. მე
 მივარდი იმას, მოვესვიე ღ კვლად წაძივიდა გული. მე ესრე უგრძ-
 ნობა მომიუვანეს შინა. მოული დამე გავატარე სიტყუში ღ ბოღვასი.

რაკი დანივლისაგან გაიგო ჩემი ამაგი, სორლენი მეორეს დღეს-
 კე მოვიდა ჩემთან ღ გარდამიყვანა მამანვე ჩემს ვაწეობილს სხსლ-
 ში. ჩემი მდგომარეობა საშიში იყო: ვმავლე მომწედა ღ გავსდა
 ხსმინლად ავით. არც ერთი დედაგაცი არ გადურებოდა ამდენს სა-
 ლკელსა. მეკი ყველას გაუქელ. წსხანს დიერთს უნდოდა ჩემი სიტლ-
 ცსლე სსწა ღ სსწა ტანჯისათხ, სსწა ღ სსწა უბედურებისათხ.—

ყოველი ჩემი მეგობარი, ვინაცკი ვიტნობდი, მოდიოდა ჩემს ხს-
 ნასკად; ნინონსა დელანელე ქვესტეზადგან არა მშორდებოდა. იმისმა
 ექიმმა გუი პატენმა გული აიღო დანაწმენის ავთამეოთეებისგან,
 რომ მე არ მომშორებოდა ღ არ მოკელე ჩემთვის არა ვითარი
 მსრუნველობა.

სორლენმა მითხრა, როდესაც ცოტა მოკესუდაერდი: — კარდინალმა
 დროებით გამოცვალა პალიცინსედ მიტეშულა ბრძანება შინის დასტე-
 რის გამო; ის სრულებით გამატყებს. თუ აუსრულებ იმას ერთს ხს-
 მსახურსა, რომელსაც მერმე გეტყვი. შენ უნდა მე მომხაძო, ჩემო
 ძვირფასო მართონ: როცა გეშინის მშენებარე მსეცისა, მამინ ერთი
 დონისძიება რჩება მოკრიდო იმას ბჭალებს; ყოველთხ ღ ყველგან
 უნდა გელი უსო იმას ტყუეს. —

დოკტორი გუი რხუნჯობდა, მეტადრე თავის მოძიესედ ექიმე-
 ზედ: ექიმეხი, ჭირი ღ შიშძილი გაჩენილნი არაან დუთის რახსკის
 დროსაო ხალხის შესამოკლებლათაო. — ის იქნებოდა ოც ღ ათის
 წლისა, არ იყო ურიგოს ხასისა, მხოლოდ ცოტა კრძელე ცსვირი
 ჭქინდა. მევედრებოდა უხმენდე იმის რჩევასა ღ მოწეობისასა.

მე დავბირდი უხმენდე.

— მამ მე გირჩევე მოგსაურობას ტურენში. მე, სორლენი ღ ნი-
 ნონსა გამოგვეებით. — ნინონსა შარშან მოჭკდომოდა ბეხერი დედის
 და ღ იმისაგან მიეღო სამკვიდრეული ტურენში.

მე მოკრძი თუ არა, ნინონსა შირველად გაუკოთე ვიწიტი იმ
 ბაღში, სადაც დავიძალე კარდინალისაგან დვენილი. ბეგრი რომ მო-
 ვიგონეთ ამ შემოსევაში. მე ხარკე მეუხნებოდა, რომ ხაღამასის

ტასტი უნდა ნინონას დაუთმო. მართალიც იყო, ის მეტად მშვენიერი რამ იყო და თითქოს დროს არა ექნა იმასკად მოქმედება. ის იქნებოდა ოც და ოთხი წლისა და მე ოც და შვიდისა. ხუთი ექვსი წელიწადი მეც ჩემი თავი ოც და ორ წელიწადზედ მეტი არ აწვივებოდა ვლავრების დაკვება უმეტეს ნაწილს ქალებსა აქვთ ჩვეულებათ. — ხატოვლის საათის ისარს უკანა გზსწევით სოლმი. მაგრამ შეუბრუნებელი დრო თავის კულით დაცინვით დაჯანსოებს სოლმი სხვაგვარად შემდარის ბეჭედსა. — ჩემს დაგწევით შირველად მივსუღვივებოთ, ორჯანში, იქედგან ნინონას ცისკში და იქედგანაც ორჯანში. მაგრამ ნინონა შემოქმედობდა, თუ მწუხარებაზედ კვლავ არ ადიებო, მე შემოგწევრებო. ექიმმა მითხრა, რომ მსოფლად ასევე ხიფათულს შეუძლიან შენი სრულებით განთავისუფლება. და როგორც უნდა, თავის თავი უნდა გაესაღოს წამლად. — სოლმისაგან მოგონდა ძველი ნებები. მაგრამ ორივემ ჩვეი შახისი მიიღეს ჩემგან. —

ჩემს წაველით სამეზღვროთ. ვერ მე სორლეინსათხს არცაი მეკითხა, რა საქმი აქვს ჩემთას კარდინალსს, ან როგორს ევიქრობს სორლეინი იმასთას შედარებას. — ნინონამ მიგვიღო თავის ცისკში დედოფლურის ხიფათით. ევალანი ცდილობდნენ ჩემს გამოსარეულებს; სორლეინმა მიასრა, რომ თუ ძველს გუხებაზედ არ მოსვალ და არ დაივიწყებ შენს მწუხარებასა, კარდინალი ვერ მოგისმარებს იმ შახის აღსარეულებლად, რომელიც გუხებაში აქვსო. ის მოთმინებისგან გამოდიოდა და მსწოდს სორლეინსა ჩემს ჩქარა მიუვანას ღაროშელში. — მე მივეცი ხიფათს მხარეულებსა. —

— მამ მე დაგწევრები და ვაწინაბებს კარდინალსს, რომ შენ მესათხარ, მითხრა სორლეინმა.

— რა სურს ჩემგან კარდინალსს?

— დამეხადოთ, ამ შემთხვევით ის მსოფლად შელოცვივსაზედ დაგიწევს ღამარეკისა. გზაზედ ნინონა ავიხსნის ამ საგნის დაწვრილება. მშვიდობით, ნახვამდინ, სორლეინი წავიდა, იმ დღის სამეფო მარტანციუს ექიმთან. — ესედა, როცა ვერ ჩემს ახსარებს, ვწითლდება ხირცვილისაგან. — მეორეს დღეს ჩემს წაველით, და ოც და ოთხი საათზედ მიველით ბინაზედ. გზაზედ ნინონამ გამომიცხვდა, რა ხამისურსაც ელოდა ჩემგან კარდინალი მატეების სამეფოებოთ.

ვერ ერთის საათის შესვენებულნი არ ვიყავით, როგორც მოვიდა

ჩუქნის სორღენი და გვისოვა იმს გაყოლოდი: კარდინალი გვე-
ლოდა ჩუქნ კლდისნ სღვის შირს, გემების სდგურის თავსედ.

იმს გაესდა წითელი ფარავა და სმსედრო ტანისამომში იყო
მორთული, სდმით და ბუმბულიანის ქუდით; ამაშიც ისეთივე სსსა-
ცილო იყო, როგორც ატლახის სდემელში, რომელითაც უნდოდა და-
ემარტსებისა ჩეი გული.

როცა ზვედით ვლდეხედ, კარდინალი მსაკერით გადმოძველო
თვალი, მითომ ვერ დაინახა და ზგომელებდა ღამარავს ორს კანთან,
რომელნიც უოველ იმს სიტუვსედ მოწიწებით თავს უერმდუნს. —

ერთი იმათგანი იყო კაპიტანი ტოარი, უზირველები დასელოვნე-
ბული რსეების აღებაში; მეორეს ეცვა ირლანდიის ტანისამომი. ეს
იყო გამსდარი, მალალი და უხიამოვნის სსსისა, ხატიგინილს თვალებ-
ში გამოხუტავდა რაღაც სხელი ტუნსლი.

ღამარავში რიშელიემ უთხრა ამ კანს:

— მს შენ გგონია, უფალო ქელტონ, რომ არეულება და უბა-
დრუება ანგლიაში წარმოქმდება მინისტრის ტუდის გამტეობითა?

— მე მაგსედ დარწმუნებული ვარ, და ჩემთან მთელი ანგლია.

— მს ანგლია დასაღუშავად ანლოვება, აშიტომ, რომ ბუენდემს
დიდათა ქველმობს მევე კარლი. გარდასდეთ თქენნი წახვდა ღონ-
დონში; მე მინდა მოგელაზარავო ვრტლად.

ქელტონმა თავი დაუკრა.

ჩუქნ ორს ნაბიჯსედ ვიდექით იმათგან.

კარდინალი კვლად შემომხედა მე და უთხრა სორღენსა, რომე-
ლიც წარვკადგინა:

— რა ღამას ქალებთან დასეირნობ, უფალო?... არ შეეძინდათ
მაგათ, რომ დაიფხანსონ ფესები აქ ამოხვლითა?... მგონია მე შემ-
ცდარი არ ვარ, ეს მდამსედ დელორშია, ჩეი დაუძინებელი მტე-
რი... დიდსსსვი გვალადინყო თქენნი ზასუსი, ჩეი მოქმენიერება?
უთუთ შენ ელოდი, რომ მე დავეინოქებ და შეგსევეები მიიღო ჩე-
მგან მოტეება... შენი ქტევა ჩემს გამო სავსე იყო სმაგლობით,
ბიღწობით, უმადურობით. — წყენს და ამოვოთება — აი რა იყო ჩემს
წიღდად იმდენის სიკეთისათვის!

— გვედრები მომასმინათ!..

— გახუდი! შენ ქტევას არ აქვს თავის მართლებას და ამისთვის უფ-

რო მიკვარს, რომ ესრე ცოტა ხალხი გამოაცხადე ჩემის სურვილის აღსასრულებლად.

სორლენი გამოემხარხლა.

— მე მოვასსენეთ თქუწს, რომ ამ ქალის დაგვიანება წარმოხდებოდა აკომყოფობის გამო.

— მასხომს, მასხომს, რაღაც სამაჯნურო შემოსევა, ეს მგონია ძესე... მადმუასელ დელორში დიდკაცებს უშეებს ვილსიცი მსაცერის გულისთვის, ჭ იქიდგანაც უფრო მდაბალ ხალხში ჩამოვა თავის დირსის საყვარლის ამხარჩევად. —

ამ სიტყვების თქმასუდ ბრახის ჟრუნსტელმა დამიარა ტანში.

— მაგინთების გსურდათ ჩემი დახარება, რომ ეგრე მარცხიანათ ჭ დამამდაბლოთ? შეუქვიერე მე: თქვენ შეგიძლიანთ, რამდენიც გინდათ, მდიოთ ვაჭრის ამოსაყოფად, მაგრამ ნებას არ მოტყემ, რომ...

— გესმინთ, რა შეუზოვარია, ჭსთქვა კარდინალმა: ნებას არ მოკვცემს... შენ რა ხარ, შენი ნება რა იყოს?.. განა შენ არ იცი, რომ ერთის შემხედულებით, ერთის სმინით, სამუდამოდ სმას გატაკმენდინებ?

— მაგასუდ უარს არ ვატყვი; მაგში იქნება დირსი ჭ კეთილ შობილერი ხმარება თქუწრის წოდებისა.

ნინონა შიშით ილყოდა. ის ჩემით მიტყობდა გელსა, ამ ფიქრით, არ გამოეკვრებას კარდინალი, მაგრამ მე მინდოდა მეჩვენებინა კარდინალისათვის, რომ თუ ის სიტყვა იყო, მე ჭვა ვიყავ. — მაგრამ ჩქარვად დაუტანე:

— გარწმუნებთ, თქუწნილო ყოვლად მაღალ უსამღვდელოესობავ, არ მესმის, რათა გვაქვს ჩუწს ეს დახარვა. მე განშორებული ძექვს ფიქრი თავი ვიმართლო ჩემს უგვანო მოქმედებაში. მე გსლებივარ თქუწსთან ან ბოდიშის მოხასილვად ჩემს დახმარულში, ან დახვას მინახებად. ორივე თქუწსს კელშია.

— მეც გარწმუნებ, დამსო, მეტად მიამება სოლმე, რომ ძეგ მხელის მდგომარეობიდგან, რომელშიაც სმირად გაყენებთ შენი ტუტუცობა ჭ ქარახობა, გამოძებთ სოლმე ოსტატურად, ჭ არც ჭვარტამ არც გამოვლახობს არც ამხარტავებს, მითხრა მტირედის დიმილით კარდინალმა. —

ეს დიმილი შერეგების ნიშანი იყო, ჭ მიამა გუქმი.

— მამ ეგრე, მიუბრუნდა ახლა ის კაპიტან ტორასა, რა დაასახლა მას ანგლი ს სომალდებსა: მამ ეგრე ჭფიქრობთ, რომ ის შეჩვენებულსი ბუნტოვშიკები გამაგრებულნი იქნებან, მანამ ბუგინდემი არ გაბეცდება თავის გემებით?

— მაგასედ დარწმუნებული ვარ, უზახუსა იმან: არ შეიძლება ქალაქის აღება, რომელსაც მ:გოდენი ძალა შეკლებს ზღვის მხრიდგან.

— კარგი; მამ ჩვენ ჩამოვაცდლით იქიდგან ამ სომალდებსა, ჭსთქვა რიშელიემ:

— ჭმ; წაბუტბუტა კაპიტანმა, რა ეჭვით გაიქინა თავი: ბუგინდემი დაჭსტინას ჩუწნს სუსტს წარბაზნულობას. —

— მაგრამ ის გაიცინებს ერთს წვეილს ამხთანა მშვენაერს თკაღებზედ, უთხრა კარდინაღმა, რომელმაც მსაარფლებით მტაცა მე გელი ნიკაში და კაპიტანის შირდაზარ დამეყნა.

კაპიტანი გაოცებული მიტქროდა.

— მე არ მესმის, დაბუტბუტა იმან.

— რეორ? შეჭვიარა რიშელიემ: ნუთუ მსელა გამოსცნობას? რდესიე ამ ქალს ეჭირა ბუგინდემის გული ტუქედ. ეჭისი თვე მეტია, რაც ის ჭსუნთქმს ამ ზღვის ნისლითა და არა ჭყავს იმას სხვა ხანოვადება, თავის გაუთღელის სელდათების გარდა; მეკი უმზადებ იმას თუთ სხანამოგნო თაიგულსა, იმისი მშუწნიერბი მარინი დაეცემა იმას თავსედ თათქოს სეტიდგანაო. და თუ რომ ამისი მეგობარიც მონადომებს თან გაყოფას ამ მოგზაურობაში, განაგრძობს კარდინაღმა, რომელმაც უნერემონიოთ დაუწყო ახლა მადმასეელ ნინონას კელის სმა ლოუზედ, მამან მე დარწმუნებული ვარ ჩემის ზღანის წარმართებაში. — რას იტყვით, მშუწნიერბო, თანასმა სართ გადღუსდოთ ერთგული სამსახური მეიკეს და მამულსა?

— თანასმანი ვართ, უზახუსა ნინონამ: ჩუწნი წარბაზნებს ტეტსლისა უთერო იმედი გქონდესთ, ვიდრე კაპიტანისა

— მე მანც არა მესმისრა, წაბუტბუტა კაპიტანმა.

— მე ყოველთს გეუბნებოდი, ჩემო საუვატელო, კაპიტანო, რომ შენ ზოლიტიკაში სრული უმეცარი სარ, უთხრა რიშელიემ: აი კს ქალები ამ კლდიდგან ჩაუღეს ზღვის ნაშირს, ჩასსდებან მეთეკის ნაში, და დაუწოებენ ცურვას ბუგინდემის გემებისაკენ. კეთილმობილი მიღორდი დაუყოვნებლივ მიიღებს ამას ვაშლილის მელაგებით. ამი-

ტო უფრო, რომ ესენი მოუყვებიან სხუა და სხუა ისტორიას, მითომ ესენი გამოქვეყლან, მითომ ამათ ჩუქს ვხდევნით დანატყრად; ამ ისტორიებში შეუძლიანთ ამათ გადამაქციონ მე ტოფიან მსეტათ, ზღაწათ, ბარბაროსათ, ერთის სიტყვით, რაცვა მოაგონდებათ ამათ ახსნელ ენს ჩემსედ ტუდი ხასულები... ესლა დანარჩენი შენ გამოცნან, გაბიტანო.—

—მე მტრსკენიან ჭეშმარიტად ჩემის მიუხევედრობისა, მოასხენა გაბიტანმა.—

—შე ხაწყალო, შე სტოდანო! უთხრა კარდინალმა: გაიგონე: ეს ქალები გარდავლენ ანგლიის სომადლებზედ; ესენი გულს აირეკენ, დაიწყებენ მთქარებას, მოწყენს, დაზარაკშიაც მოიგლებენ მარილს, დაჭკარკვენ ლეონის ხაღისხა. ბუკინლევი შეჭსწყსდება. ის სომ უგანვე კვლარ გამოგვიგზავნის აქა თავის მშუქსნიერს სტუმრებსა: ის დარწმუნებულაა, რომ ამათ ჩემს კელში ელის ან საზურობაილე ან მონასტერი, მარიონი და ნინონა დაუწყებენ იმას სეწყსას ანგლიაში წაიყვანოს თავისთან, და ჩუქს აქედან დავინახამთ, როგორც გაიძლებიან იაღქნები ანგლიის გემებისა და დაიძლებიან ნიხლში... რას იტყვი გაბიტანო, ამ ზღასის გამო?

—თქუქსნო ყოგლად მალად უსამღვედელოებსავე, მე გაოცებული ვარ, მე შერცხენილი ვარ.

—ჰო, ავი გეუბნებოდი, რას ნიშნაშს მალადი ზოლიტივა.— მამინ ზღვა განთავისუფლებოდა, მე ავგლეკინებდი ამ კლდეებს, ჩავყრკვინებდი უსარმაზრ ტიკებს და შეუკრამდი სავთ ხადგურში შემოხასვლელს გსასა. მამინ, რა ამეებს მოვასდენდი, დაროშელსაც ავიღებთ ადვილად, თითქმის უხისხლოდ.

—საოცარი! საოცარი! შეჭყვირა გაბიტანმა! აბა მაგას ჭკვიანნიჭი ზეციური!... რიშელაეს იამა ეს ქება, და რა მოგვიბრუნდა ჩუქს, გვითხრა:

—რას შერებით, დედოფლებო? მხათა ხართ?

—მოტყვით იმედი სრულს მოტყვებაში. წმიდაო მამავ, მოვასხენე მე თავის დაკერით და მე თავდებათ დაგიდებოთ, ყოველი ისე შეკასრულათ, როგორც ბრძანათ.

—მოტყვებაში?... ტუტუტო! ესლანდელს ჩემს ჯავრობაში ხაშიში არა იყარა. მე მინდოდა მხოლოდ გამეგო, ისევე ისე უმიძარი და

მოხერხებული ხარ თუ არა. მე ვნახე, რომ შენ შხათა ხარ მეტ მე-
ბრძოლად, ჭ ძლიან ვძაყოფილი დავრბი... მე ძლიან წაგაქევე შენა,
მარიონ; მაგრამ ბორცტად ნუ სმარობ ჩემს მოთმინებას. როცა ბა-
ტკანი ებრძვის ღომსა, მხერცების მეფე დიდსულოვნათ ექცევა ჭ ბრტყლებს
იმძალძს, მაგრამ თუ გინდა დაიჯერო ჩემი რჩევა, სმირად ნუ ელტ-
ვი სოღმე მაგ გვარ ხათამძმოსა.

— მართლს მიბძანებთ, წმიდაო მამავ, ჭ მე მივუყევი თქუწნს
რჩევასა. მაგრამ ესეც უნდა მოგახსენო, რა ვნება მოგერი მე თქვენს?
მე მხოლოდ მინდოდა გამოძქსნა ხაწყალი დედაცაცი... ახ, მე მო-
მაგონდა, რომ ერთი ნივთი უნდა მოგართოთ. მე მამინევი ამოვიღე
უბიღვან ჯეღოფლის მედალიონი ჭ მივართვი ასეთის შესედულობით
როძელმაც გაწითლა ისა.

— კარგი, კარგი, მარიონ! მე ყოველთვის კარგის ჭწრისა ვიყავ
შენსედ. მხოლოდ ცოტა დაცინვა ჭ სიფიცსე რომ არა გქონდეს...
მაგრამ ესენი ყველა მოხატეგებელია. შეუდექით საქმეს, ჩემო ზღანე-
ბო. გაბბით ბუკინდემი თქუწნს გრძიეულს მასქმა. როდესაც მისწე-
ვთ ანგლიის კიდესა, ნუღარ დაუბოროხილებით მეორეთ მოგზაურო-
ბაზედ ზღვამივე, არ გამოუშოთ მასიღვან ჯორდი, მანამდისინ ჩე-
მი ტიგები არ შეიკრას ზღვამი. მაგრამ თუ არ შეიძლება, ვერ შეი-
მაგრებთ იმას ჭ თუ მიმხედება ის ჩემს ზღანებს, მინდომებს
აქეთ წამოხვლას უფრო დიდის ძალითა, მაცნობებთ ესა... ჩუწნ მ-
შინ სსჟა ნირათ დავიტერთ საქმეს, უფრო უკეთესად, დაუმტა კარ-
დინაღმა, რა შესედა განსხვავებით ირლანდელსა. — კმარა, შეუდექით
ჩქარა საქმესა, ჩემო მშუწნიერონ... თქუწნც მიშველეთ დაუბრუნოთ
მეფეს მაგარი ცისე ხასელმწიფოსი.

ამ სიტყვებთან, მხიარულად ნათქვამთან, რომელიც დაავიწდა,
რომ ის კარდინალია, მეფე ეკვლესიისა, ჭ მოგვევია მე ჭ ნინონას
ისეთის მხურვალეობით, რომელმაც ექიმს გუის ზირში წყალი მოჭ-
გვარა.

ამისგამო ექიმმა რაღაც ლათინური რეტეპტი წაბუტბუტა. —

ჩუწნ ჩამოველით წელის ზირსა, ხადაც მოკმწადადებანათ ჩუწნს გა-
ხასტუმრებლათ უცხო ნავი. სორდენმა დაგვითვალა ორი ათასი სუ-
თასი თუმნის ოქრო გზის ხარვათ, მოგვევია ჩუწნ, მოახურვა
ყოველი გამარჯვება ჩუწნი, ჩამოართო ექიმს გელი ჭ ხაბარა იმას

ჩუქნი თავი.

მე, ექიმი ზ ნინოს ჩავსხედით ნავში; ხალხს ნიავმა გაბურთ
ილაქნები ზ ჩუქნი გავფრინდით ვინ ზ ვინ ბუკინლევის სომალ-
დებისაკენ; — იქიდან დაგვიშინეს წარბაზნები. მკრამ რა ცოტა
მივასლოვდით. მილორდმა მიტნა ზ მამინვე უბრძანა ჩუქნი მიღება.
ის ძლიან მოსარულს იყო, რომ ეწვია მას ორი ძინანტუყანკა. ჩუქნი
უამბოთ იმას ჩუქნი მწუხარება, რომელმაც ჩაკურა მითამ კარდი-
ნადის ბორცტებამ, ზ იმისმა დევნამ გამოგაქცია მითამ ამათკენ;
ბუკინლემს ჯერ არ გამოხელებოდა რამელიეს ჯავრი ზ შემოგვიცა,
რომ ის თქუქნი თვალთ ველარ დაგინახამსთო. —

დასაწეისითვე ბუკინლემს გულითადი ეურადლება ნინოსას უფრო
მიპნურო, ვიდრე მე. ამითი ცოტა დამძვდდა ჩუქნი ექიმი, რომელიც
არ იყო, რომ ჩემათ ოსრამდა ჩემთხს. —

ბუკინლემს უბრძანა ვახშმის მომზადება თავის ოთახში; აქ თავის
ოქინტებიც მოიწვია ზოგიერთი, რომელნიც თავანთის სინუდით
მიღხა გვგრიდნენ. ახლანინებებს ჭკუა ზ სიტყუები ისე არა ფე-
თქამდნენ, როგორც იმათი წარბაზნების წამალი.

მეორეს დღეს ნინოსამ წახლო მოუკითახო უმარლი, ზ გამოატ-
ხდა, რომ გემის რეკა იმასა ჭკლამს.

მესამეს დღეს მეც გამოვაცხადე, რომ ვინში ველარა ჩამიდეიარა,
გული მეტკვა. თავბრუ მესმას, ოთახები მეტად ვიწროები იყო,
გუშრის ხუნი გაწინაობდა. ორი დღეც ამ გვარი ტანჯუბა ზ ჩუქნი
სულეები ამოგვიტრებოდა.

ბუკინლემი დადონებულე იყო, რა ესმოდა ჩუქნი ჩივილი ზ წყე-
ვლა ექმებისაც ზ ზღვისაც.

— აქ რასა ხდგესრთ მილორდო? შეჩვევირე მე: ექიმი თავა, რაც
დაგიმწევედეია ამოდენა ჯარი ამ ზღვაში ზ ჯერ ერთი ბრძოლა არ
გარდაცინდია კარდინალთანა. რაცო არ დაბრუნდებოთ ანგლიანში, არ
შეჭრებოთ უმეტეს ძალსა ზ არ ამოიერთო კარდინალსედ ჯავრსა,
რომელმაც დაგომალა ხეკარული ახსა დედოფალთან. — ღაროქელი
ისე გამარებულა, რომ თქუქნს მოხვლამდინ იმას არაფრის შიში
არა აქუხ.

— მართლა! წამოიძახა ნინოსამა: მილორდო, თქუქნი მოგონება
ჯერ არ ცატიებულა თქუქნს გულში ზ მე დილას ხეკარულსედ მე-

ღანარაკებოდი.

— არა, გარწმუნებ, ცის მნათობო... წაიღუღლულა გარწოდმა.

— მე რწმუნება არ მინდა; მინდა საქმით დამამტკიცო, უთხრა ნი-
ნონამ: მე აქ ვკვდები, აქ ვიტანვები ვაჟმისაგან... მხოლოდ სმელებ-
თსუდ შემოიღიან მივიღო თქუნი სიყვარული.. ამასთანავე, მე ესრე
გუდით მინდა ღონდონის ნახვა.

— კარგი, ჭსთქუა ბუკინლეშმა: წავიდეთ.

როგორც წარმოქმნი იმან ეს ბედნიერი სიტუქა, ჩუნი ორნიც
მივტვივდით ღ კესკოდით მიღორდხა.

აი, ხან ღ ხან რახედ არის დამოკიდებული ზოლიტიკის წარმარ-
თება, ღ თითქმის სახელმწიფოს შირის შეცვლა! —

ამხელა გემებსუდ აფურება. ორის დღას შემდეგ ჩუნი გადმოკვდით
ზღვის შირს ქალაქს ზორტხმუტში. ბუკინლეშმა აქ დაუტევა თავის
გემები ღ წავკუყანა ღონდონს, ხადაც — მოუმატებლივ ღ უკვესნოდ
გამობა — შეეკიქებით დამამკენებელი სახსნისა. —

ანგლიანსებს არა აქნით ნაკლებულება ხილამაზეში ღ მოტუქებაში,
მაგრამ იმათ არ იციან მოხმარება თავიანთის სიტურებისა. იმათი
მისვრა მოხვრა უხერხო ღ სუღელურია; იმათ თვალეს არა აქნით
მიზიდულება ღ სიბწინვალე. იმათ არ იციან თვალეს საიმამობა;
თვალებით ღანარაკა, არ იციან ტურფა ღიმილი. სოლო იმათი კ-
ცები, ჩუნი დროს, უფრო ბევრს ღანარაკობდნენ სარწმუნოებასუდ,
ვიდრე სიყვარულსუდ. —

ერთი იმათგანი, ოლივე კროძველი, გამატედა სიყვარულში. შე-
მოყო ფანჯარაში ბართი, რომელიც ხაკე იყო ხადმითო წერი-
ლის სიტუკებით, ღ შემგზავებით ჩემას ხანისა სხუა ღ სხუა ძველს
წმინდანებთან. —

ჩუნი მივიღეთ ცნობა რიშელიესგან. ტიკები უკვე მზათ არისო,
მაგრამ მუშებისთვს საჭიროა ერთი თვე იმათ დასამაგრებლათაო.

ეს ცნობა მოკვიტანა იმ ირლანდიელმა კაცმა ძელტონმა, რომელ-
საც რიშელიე ეღანარაკებოდა გორასუდ ჩუნი მისვლის დროს. მი-
ნისტრი გუქრდა ვანობოთ ამას ჩუნი იმედა ანუ უიმედობა ბუ-
კინლეშის გამო. — ჩუნი ამას უთხართ უოკელივე მართალია. ბუკინ-
ლეში აშირებდა წასვლას ღარომელში უფრო დიდის ძალით, უფრო
დიდის ვართ. —

ლებს — როცა დასრულა, კვლავ მოხმა ნაღმი ტანის კვირისა და
ნინონამ დაჯილდოვა იგი ორის კონცხით, — რომელიც იმან სისა-
რულით უკანვე დაუბრუნა.

თითქმის მქადაგებულმა ანდრია მღუდელმაც არ დამაჯდოა უნახავი:
იმან მომიტანა ამბავი, რომ თუქაილი ჩაკვდა და დეზარო ისევე
ისე გარყვნილი და ქაღალდის მოთამაშე არისო, შუღერებს გაძმანა-
გებას და ხაიებს ქველდებო. — მართებლობას ეპატეებისა დეზაროსთვის
უღვოა წიგნებს გამოტყმა. მე მომავინდა, რომ ანდრიას დაკვირ-
დი სეკვლეხით იფული, რომელიც ესაა მიკვტი. — იმან სისარულით
ხაილატა ჟიბუში, და გამოქსაღმა. —

სამან თვის შემდეგ ჩემის შარეში მოხვალისა, მოულოდინელმა
გარემოებამ დამაყენა ძველის ცხოვრების გზასკად. ჩემი სქელი მარ-
შალი ბესომშიერი დასასრულ დაბრუნდა შარეში ნეპოლიდგან, სადაც
გატარა იმან ოთხი წელიწადი. მე დავითხოვე ჩემის სასლიდგან ყვე-
ლანი, ვისედაც იმან მცირედი ანდრია ეჭვისა ექმნებოდა ჩემის
სიყვარულისგამო. ამასთანვე ბესომშიერი ძალიან საჭიროებას ნუგე-
შისტყმში: იმან მოქალაქედ იტალიაში ვატარა წითელ ღოფიანი
ცოლი, რომელსაც ოსკრით იგონებდა სოფელ სშირად. — ქვრიობის
გამო ბესომშიერი აღარ მალადა ადრინდელით საიდუმლოებითა
ჩუქნის ერთმანეთის დამოკიდულებას. ყველამ შეამცნიეს, რომ ცი-
ხე იმან დაიპყრო და დასაჩხუბი შემოეცალენ. მე უამბე იმან უო-
ველი ჩემი თავს გარდასასედი, ბევრი ვიციანთ კარდინალზე და
იმის წიგნების უთხრად, რომელიც ისე მოტყუებათ მოვიტაცე იმი-
საგან.

— იგი მარონ, კარდინალმა მე რათ გამოგზავნა ელხათ ქვაპოლ-
ში და ამოდენი ხანი იქ რათ გამოიშო?

— არა, არ ვიცი.

— იმ ვაგზავმა გაიგო ჩემი განზრახულება!... მაგრამ განშორება
უფრო შეამატა ჩემში ეს განზრახვა. მოკლედ გითხრა, მე გუნებაში
ჩამიდევა, რომ მევე ლუდოვიკმა უთუოთ მოქსტეს ფრანციასა ტას-
ტის შემკვიდრე. —

— როგორ მოახერხებ მაგას? მეფის ბუნება სომ არ შეცვლიდა?
ის მხოლოდ ომშია ვაქცეტი და არა ქალებს სიუჟარულში. —

— მართალია, მაგრამ უკან კაკასიის მთის თოვლი მისი სისივით

არა დნება? ხოლო მე შეჯგ მამწადებული, უნდა ამომავალი მსკ, რომელიც უქველად გააღობს მეფის გულის ეიწულსა.

— დარწმუნებული ხარ, მარშლო?

— სრულებით, სულჯას, აი მოხმინე ჩემი ჭაწრი, მე შეჯგ ერთი შენისთანა დასტული ნათლული ლაქაქტის ქალი; ის იმითი გვობს შენა, რომ თხუთმეტის წლასა არის, მეტი არა. ერთსელ მეფეს ენასა ის ბაღში ჭ ღირსეულად დაეფასებინა იმისა ხსე, რომელიც ესლს იმღება, როგორც ხამოთხას ვარდა. — ეს ამბავი მე გავიგე, როცა მოკვლ ნეპოლიდგან, ჭ რასაკერულია მამინვე შეუდექი ცდასა დაქინწნათ ჩემი ნათლული დედოფლას ფრეილინათ. —

— რა უგუნურება მოგესლდა, მარშლო!

— სრულებით არა... მე ვეკვლას ფრისილათ მაჭირამს თვალი. მეფეს უკვე შეუმტყვიას ჩემი ნათლული ჭ რასაკერული დაუწკვიას იმხთან ლაწარავი. ეს უმანგო ასკელოსა ვეკვლავარ მე მეფესება. მე აუსხენი ამას, რა ხამინელს მდგომარებაში იქნება ფრანცია, მეფე რომ უმვილათ მოკვდეს ჭ მოვასკედრე როგორც იყო, რომ ეს ქალი დიდს ხარგებლობას მოუბოკებს ფრანციასა მეფეს რომ ასწავლოს სიყვარული. ჩემი მშკინიერი ნათლული მისკდა ჭ შემოსივცა, რომ ის ვეკვლას ღონის მიებას მოხმარებს, რაც გა იმის კვლით, რომ მეფე რიგინათ ექვოდეს დედოფალსა, როგორც ვეკვლას ქრქება ცოლებსა, რას იტყვი. მარიონ, ამასედე? მეფე აიგხნება სიყვარულით ჩემს ნათლულისადმი ჭ ამ ცუცსლათ გა ინარგებლებს დედოფალი ანსა. მიუღი ხასხსლე აუკვადება ხისარულით, რასაკერულია დაწვევლიდის კარდინალის ვარდა... ცხადია, რომ ეს წკვირანა ისა ახდენს გახსეთქილებას მეფეს ჭ დედოფალს შუა, ამისთჳს, რომ ამათ არა ჭკვანდეთ შვილი. — ამ ავასჯეს უნდა რომ თითონ გაქვიდეს. ეს უხვინიდიოთ ხარგებლობს მეფის ავანტუიოობათ. — თუ რომ ტახტს შემკვიდრე არ გაუხსნდება, გასტონი შეადგენს მცირე დაბრკოლებას ჭ ეს ვერ დაუშლას შემსლებელს კარდინალსატასტსედ ახიწდეს. მამანდაძე შემკვიდრე ხაჭირთა, ჭ შეუძლებელია, რომ ჩემი პლანა არ შესრულდეს.

მე ჭ ბესომხიერი ტკბილათ ვატარებდით დროსა, სმირად მოკვდიოდნენ სტუმრები; ერთის ღამეს უცერად თავს დამხსნენ მეფის მამა გასტონი, პრინცი კონდე, გეროი მონმორანსი (ბიძამული ფრანსუა მონმორანსისა, რომელსაც თავი გახვლებინა კარდინალმა) ჭ გე-

რცოდინია დეშეკრესის მამა გრძი როგანი.

გასტონს ცხრა თვე ჰქონდა ცოლი, ჯ მშობიარებასეუდ მოუკვდა, რა დაუტყვა ქალი. თავის სიჭკრევეში გასტონი მარცხნივ ჯ მარჯვნივ ექებდა ნუგეშსა. მხოლოდ ამ ქალების დეენით ემგზავებოდან ეს თავის მამას დიდ გენრისს მეოთხესა; დანარჩენში არაფერში არა ჰკანდნენ მამას არც ერთი შვილი. გასტონი იყო ბრივეა, მკვეხარა, კვლუცი, ჯ მოკლეს ჰეუისა. გენრი მონმორანსნიკი ღირს იყო უოულის ქებისა, ის ყველასეუდ საყვარელი იყო სხასსლეში. არაგინ არ იყო ამასეუდ ვაჟეტი, ამასეუდ კეთილშობილურის სხსიათისა, ამას უკეთესის ტანისა. თვრამეტის წლისა, ეს უკვე განთქმული იყო როგორც ჰირველი სარდალი; მთელს ჰარიეს ისე უყვარდათ, ჯ ისე ჰატეუსა ჰსცემდნენ, როგორც სატსა. — რასაკვირველია სიარული ამ ჰბუეისა ჩემთან უფრო სხსელად მიმანდა, ვიდრე ანის გასტონისა ერთად. — მონმორანსნიკ ცოტად მეკურეურებოდა მე, მაგრამ უფრო ამიტომ, რომ ისიც ჰსცემდა ჩემში დედოფალთან მგზავსებს. არაგინ არ იცოდა, რომ ეს იტანებოდა დედოფლის სიუწარულით.

თუთ დედოფალიც არ იყო დარწმუნებული თავის გულის სიმტკიცეზედ, როცა ეს უძაწული კაცი იმასთან იყო სოლიე. დედოფალმა ჰსთისკვა იმას დრეებით დაუტყეოს იმას თვრანცია, რა აგრძნობისა რომ მეუე რადსაც ეტყენულახსო.

მონმორანსნი წავიდა ისხანიში საბრძოლად, ხადაც მიიღო მარშლობა. როცა იქიდგან დაბრუნდა, მონმორანსნი იწყო შეძულება კარდინახისა. როგორც ყველა კეთილშობილ კაცსა, როგორც ყველა დიდ ჰკვიან კაცსა, მონმორანსის ჰსძულდა უსამართლოება, რომელსაც ურცხვად სმარებდა რიშელიე. ამას გარდა მონმორანსნი იცოდა, რომ კარდინახს თვალი უჭირამს დედოფალზედ, იმ დედოფალზედ, რომელიც თუთონ უყვარდა ესრეთის წიდიის, მაწიწების სიყვარულით!

ბესომივიერს ვაჟერი მოჰსდიოდა მონმორანსის ჩემს კურეურსეუდ, ერთი ერთმანერთზედ გაცვიდნენ. ერთსელ ჩემსას ტანციობდა ბესომივიერი, რომელსაც სისქის გამო არ უხდებოდა ეს კურტრეში. მონმორანსნიმ მეტად ნება მიჰცა თავის ენას რსუნჯობისა იმის გამო. რა მოთმინება დაჰკარგა, ბესომივიერმა უთხრა:

— რასაკურთხავა, თქვენს მეტი ჭკუა გაქვთ, ვიდრე მე — ფეხებში. ანხსლმა და აშარტავანმა, მონმორანსიმ მიიღო ეს ხატუვა ხაწვენიოდ. და რა მრისხანებით გახლავთ თავით ბოლმდინ ბესომშიერი, უთხრა:

— თუ რომ მე ცხვირის ნიკარტი შენისთანა არა მაქვს, მგონია ჩემი სმადივი შენსას არ ჩამოუვა. —

ჩხუბი ხაშიში შეიქმნა.

მე თავლებით გესვეწბოდი მონმარანსის, პირსედ კელს გაფარებდი ბესომშიერსა, მაგრამ ისინი — ღრინამდინ და უნდოდან იქვე ჩახუდივერენ ბაღში ერთმანეთში გახსწორებულად ხდმოთა.

ჩემს ბედზედ, ნინონა მომუშველა. ამან ხუმრობით გარდააქტია იმათი მრისხანება, რა დაუწყო მათ ორივეს კონცხა და სვეწს. ისინი შეკარიგეთ. — და მხარული ბაღი ისევე განკავრულეთ. —

ამ დროს შემოვიდა მარშალი მარიალიკი, მოხუცებული გაცი და გამოცდილი სარდალი, და მოახსენა გასტონს:

— თქვენს უმაღლესობაჲ! თქვენსმა ძმამ შეთქმ ცაცნობათ ჩემას პირით, რომ კარდინალმა აიღო ქალაქი ლაშტოელი.

— დმერთსა გჭოფინამ, უკეთეს იქმოდო მარშალო განკეთავის უფლებინა შენი თავი შრომისაგან მაგ აშშის მოტანით, რომელითაც ააშოეთო ჩვენსი მხარულება, უთხრა გასტონმა. —

— თქვენსო უმაღლესობაჲ! მოახსენა მარშალმა ბოდიშის მოხდით: მე უნებურად ვასრულებ უმაღლეს ბრძანებას. ვეკლას სახსლს დიდგაცნოთ, რომელიც შარიში დარჩენილან, მიიღეს ბრძანება — ესლავე მისაკებულად კარდინალისა... ის მოდის დამმარცხებულად დიდებით.

გასტონი ილანძებოდა, იგოიებოდა, იწვეკლებოდა, ტუტუნებდა, მაგრამ დაუმორჩილებლობაჲ ვერ გაბედა, შას მოართვეს გარტა, რომელშიაც მარტო გასტონი და დედოფალიანსა ჩაბძანდნენ და შუადამისს გაკიდნენ გზას კარდინალის მისაკებულად!.. რასაკურთხავა მათ გაჭყენენ მონმორანსინ, ბესომშიერიც, კონდეც და მრავალნი სხუანიც.

ამ გვარად ჩვენსი ბაღი, რომელიც ისე მხარულად დაიწყო, გათავდა თითქმის ცრემლით. —

ორის დღის შემდეგ, შემოვიდა კარდინალი.

არც ერთს რომის იმპერატორს არ მიუღია ეს შატვი და არ უნახავს აძენი კელისაგან ტაშის კვრა თავის კლდის გარემოც, არც გარდუსადეს კარდინალსა შარიფანელმა, იმან წარმოადგინა...

ალექსანდრე მაკედონელად, & შემოიხვიო შუბლსკედ დაფინის ფოთლის გვირგვინი. — რამდენი ლექსები & ქების შესხმა მიიღო ვაჭრისაღმა, შეიძლება იმ ქალღვლებისგან შეეკურათ მთელი ჯარისათვის ზერანგები. — აი შემოსევა — ანუ ესლა ეცადოს დაიჭერას ქვეყანა, ანუ აღარახადეს!

სრულებით ვერ შეიძლო კარდინალმა შემდგარიყო ამ მშენიერს გზასკედ. ამან მოითმინა რაოდენიმე კვირა; კვლად იმხსება ის სამსედროს ტანხამოსში, თუთაან სურს მიიღოს სარდლობა მთელის ჯარისა ზიემსტში & ჭიფიცავს გასრინოს ფესათ ამჟამტაცუნება ავსტრიის მეფისა. —

კარდინალი წავიდა გზასა, & თან წაიყვანა ფოკულები კეთილმოხილნი, ხახხლისანი, ასე რამ თითქმის ზარბივი ვერანათ გადიქტაო. მეფე ამის ჯარში ხელდათის როლს თამაშობდა. ჩუქს დაკურხნენ მხლელად ზოეტები, ჩემა ნათლიის შვილი მარგარეტა & ვილარსოს შვილი თეთრა თია. — მარგარეტას თუმიც ცნვირთან მეტეტი ეზღებოდა, მაგრამ ამასთან კეთილმოხილურ ქვეყასაც უმატებდა სანში. მე & ეს კვლად დაჰკეობრდით, მაგრამ ამ მკეობრობაში არა იყოს საეჭო & დამამტკიცა თავისი ერთგულება იმით, რომ რაც ვი შეეძლო ეცადა შეერიგებინა თავისი დედა ჩემთან. — მარწმუნული სპიძის ავანტყოფობით, ჩემა ნათლა გრაძიანა ჭკომსობდა სიკვდილს მახსდოებსას; იმან დამიზარა & მარგარეტამ მიმიყვანა. ავანტყოფმა შემომაქცია თავისი ჩამქალვი თვალები & მომიპვირა გამხდარი კელი; მე დამავიწყდა ფოკელი ავი, რაც ვი იმას ჩემთვის ექმნა, & მომაგონდა ფოკელი იმისი სიკეთე; მე ვტარე ამას სელში, მივიყარ გულსკედ & დავბანე ჩემის ცრემლით. — ჩუქს ორნივე ვჭსტიროდით, ვითხვოდით ბოდიშს ერთმანეთთან, & მოტყუებას. იმან მიმიგრა გულსკედ. მე აღარ მოემორდი იმის ლოგინს, ჩემა სრუნველმა შეუმსებექა იმას გული, & არა სნუელება, ცამ არ მოინდომა დაებრუნებინა ის ჩუქსის სიყვარულისთვის. იმან დალა სული ჩემს მკვავსკედ, ჩემს სვენაში. —

მე ვერ იმის საფლავს ისევე დჭვტიროდი, როდესაც მოვიდა ჩემა მსა ესტაში შადონიდან, სადაც სამა თვე ყოფილიყო დათხვნილი; ასლა ამან მომიტანა ასალი მიწეზა მწუნარებისა & ნაღვლისა: — დედაც აღარა მეყანდა ქუჭუნასკედ! ესტამმა მანუგმა ამით, რომ დედასც მოეტყუებინა ჩემთვის ბოლას ვამსა ფოკელი ჩემა დანა-

შაული. ანდრძით ჩემი ნათლია გრაძინია მძალეკდა მე თორმეტი
ათას თუმანს; მე მინდოდა უარა მეყო, მაგრამ მარტარეტა არ მო-
მეშო: „ეს თავისი ხირით დამაწერას განსვენებულმაო და მე არ
შემიძლიან შეგნელო იმისი უკანასკნელა სურვილიო.“ — აი დადუ-
ღოვნება გრაძინიასი! —

მე მოკვლ შინა და შეკმისე შავით ჩემი მხსურება. ესტამბა მიის-
რა, რომ მამას ძალიან უნდა შენი ნასვამო; მე შეკვსვე წახულიყო და
მოკვანა ხარიუში. — თუცა ჩემი დება რიგიანათ დათხოვნილიყენენ,
მაგრამ რიგიანი სიტოცსლე ვა არ ეტარებინათ, მეტადრე უკვანას
თურმე გამოქვანდა თავისი ქმარი პატალანა აწნაურშკალა, მოთ-
მინებიდგან. ყოველდე ემუქრებოდა მას ქმარი მონასტერში გავს-
ტუმრებო და ბოლოს ახრულებინა თავისი სიტყვა.

მოვიდა მამა ჩემი გაბრიელ დელორძი, რომლის ამაღშიც ერის
კამუხარიც; ისინი დედინემის სიკუდილას შემდეგ, ერთად თურმე
იდგენენ. — მაგრამ ჭხანს ბედის წიგნში ისე ჭქონდა კამუხარს დაწე-
რილი, რომ რავი ხარიუში ჩამოვიდეს, თითო უხიამოვნება უნდა
გადესდა. ერთსელ სეირნობაში კამუხარს დასვედროდა თავისი ცო-
ლი ლიზა, რომელსაც ხირველად ელანძა და ეთრია კამუხარი, და
მოქყოლოდა ჩემ სასლამდინ ლანძღვის განგრძობლებით. იმას ეთქვა
რომ რადგანაც ცოლიც იქ უნდა იყოს, სდაც ქმარიო, ლიზას
ჭქონდა განზრასვა ჩემთან მოსვლას. მაგრამ მე ბიჭებს გავაგდებინე
სასლიდგან, ჩემის რჩევით კამუხარმა შეიტანა საჩივარი და იმას გა-
შეებინეს ცოლი, ამ ხირობით, რომ სარხელად მიეცა იმასთვის ერ-
თას გზობით ახი თუმანი. ეს ფული მე მიკვტა; აგრეთვე დავძლიე
მამახემი მაელო ჩემგან სუთი ათასი თუმანი იმ ფულადგან, რომე-
ლიც მიანდობა ჩემს ნათლაამ. ამ გვარად, მე მიკონდა პედნიერება
კამუხარი გამენთავისუფლების უდიდის ცოლისაგან და მამასთვის
მოკემსადების სახიამოვნო ტოვრება მოხრების ექმში. — დელორძი
ცრემლით გამოქვანდა და წავიდა შინა; ჩემი მამა ესტამბიც ოწმი გა-
ვისტუმრე. —

გიორგობის დამდეგს დაბრუნდნენ ომიდგან.

მაგრამ კარდინალი იმ ამაღტავსებით და დიდებით აღარ შემოსუ-
ლა, როგორც ხირველად. მევე ავით გამსდარყო და ლიონში დაბ-
ნომილიყო. ამის გარეშე მოსვლელთ ესარებალად ამ შემოსევით და

მოქსენებისათ, რომ იმის მინისტრი კარდინალი ცდილობს ტასტის დახურებასა და შეშინებულს მიუყვას შეეფიცნა, რომ რაღაც სასასლემი მიკლ, მამინვე გადავაყენებო. — მსწრაფლად გავარდა ეს ამბავი უკლე-ჯან. მინისტრის მტრები არ მალამდნენ თავიანთ მოუთმენელობას და ცდილობდნენ დაესლოდებინათ წამი, როცა მკები უნდა დაჭრემოდა კარდინალს თავში, — ამან ჯერ არა იცოდნა, როგორ არის შეძგა-რი ეს შეთქმა, მაგრამ იმედი ჰქონდა დაერღვია ესეცა, როგორც ადრე სხვები. მეც ამ უკანასკნელის ჰაზრისა ვიყავ და ამინთვს ჩემს სხსლში უკლას ვახუმებდი, ვინცა კარდინალსედა ეს რამეს იცოდნა, მანამდისინ სრულებით არ დაგროშენებულავიყავ, რომ შეთქმას აქვს წარმართება. ამ დროს უეტრად მივიღე წერილი, მოწერილი თვთ კარდინალისაგან. ის მიხატაყებდა მიგროვავიყავ იმასთან ახალს თავის სასასლემი, რომელიც ჯერ თუმიცა დასრულებული არ იყო. მაგრამ ერთი ძლიველი სულ გამართული იყო და მანამდისინ იმაში იდგა.

მე მინდოდა გამომეჩინა ძველი მოძრალება. გუჩერი გრასენი შინ არ იყო: ის რაღაც საიდუმლოდ ბრძანებით მიეწვიათ ჰალიციაში. მე წავუღ ქარის ტრანსტრეკანდით ახალს სასასლემი, — არა ვიცოდნა, რა ღაზარავი მომინდება მინისტრთან. —

ეს ახალი რიშელიეს სასასლე ბევრად ამატებოდა ლუკრის სასას-ლეცა დიდ მშენებნიერებით: გამოუთქმელი მდიდარი კელოვნება არე-ბობდა ყოველ ნაწილში; შემძლებელი კარდინალი მილიონებს არა ზოგამდა ამ თავის ამხარტავების სასსოვრის დახადგენად.

განვიერ ტალანებში ირეოდნენ შეეიცრები და ღაქიები. ერთგან მი-ნისტრს დაესატინებინა ქათალიკოზის ქული, რომლის ყაითნები ესვიენენ სამეფო და სოფაფო გვირგვინებს. ამაში ცხადათა ჰხსნანდა რიშელიეს ჰაზრი: ამას უნდოდა თავის თავსედა შეაერთებინა უფ-ლება ხაეროც და ხანულიეროც. ესე იგი გამოეცნადებინა თავის თავი შეფეთაც და ფაფათაც.

კარდინალისაგან მოწერილი ბარათი კელში მეჭინა, როგორც ბი-ლეთი, შესახველად სასასლემი. როგორც მივატანე მინისტრის კა ბინეტს, ვიღამაც წამავლო კალთაში კელი. ეს იყო ყმაწვილი ქალი, რომელსაც თვალება დასიებოდა ტირილით.

— გვედრები, ღმერთის გულისათვს, მეც შემვიყვანე მინისტრთან, მითხრა ქალიც განკალით.

— განა ხარ, ქალი.

— მასკალის ქალი გახლავარ სოკრატისა. მამაჩემი გადაკარგეს უსამართლოდ ჭ არაუინ არის იმისთვის სმის ამომღებია. მე შესხმა მომხადებელი მამჩემ სათქმელად.

ორმა შვიცარმა გაკვილო კარი მინისტრისა ჭ შეკვიდით.

კარდინალი ლოგისში იწვა გზისაგან დაღალული.

— ეგ რა ქალია? რათ მოგიყვანია ჩემთან? მკითხა იმან მშრალის სმითა.

— ეს თუთონ მოკასხენებსთ, რისთვის გსდებია, უთხარ მე.

აქ ეს ყმაწვილი ქალი დაეცა იმის წინ მუსღებზედ, დაიკრიფა გულ სელი ჭ წარმოსთქმუა ლექსი, რომელშიაც კარდინალს აქედანენ სიბრძნით, სიმართლით, კაცის მოყვარობით.

მე შემბრალდა ეს საცოდავი ქალი, თითქმის მინისტრშიც იგრძნო ამ გვარივე ღმობიერება. მე გაგებდე ამის შემაჯღობა.

— წმიდაო მამაჲ, მიუტყვეთ ამ ქალის მამას, მეც სომ მამატით ჭ არა დაგაკლდათარა!

— უარს როგორ გეტყვი! მიიხრა კარდინალმა: შენ ასეთი სამსახური გარდმისადე, რომ არა დაგემურებაარა ჩემთან. დაე იმის ვიღღად იყოს ესა. —

კარდინალმა დაუჭირა მატარა ქალს კელი ჭ ააყენა.

— გეტყობა, რომ კარგათა ზდიან თქმულს სახლში შულებსა, უთხრა კარდინალმა ალერსით: ამბობენ შენა გყავს ერთი ძმა, რომელიც სასწაულს თურმე ასდენს თავის ცოდნით მატყმატივისა... რატო იხვი არ მოგიყვანია თანა?

— ჟერ ძლიან ყმაწვილი გახლავსთ ისა, მოასხენა ქალმა.

— რამდენის წლისაა?

— შვიდისა.

— შენა?

— მე ათისა.

— რახაკრკელია, უთხრა ღმილით კარდინალმა: დიდი განსხვავებაა, მაგრამ მართლა იხე დასუღოქნებულია შენი ძმა როგორც ამბობენ? —

— მეტად, მოასხენა ქალმა.

— კარგი შულო, კარგი, წადი შინა, გახარე დედა შენი ჭ შენი

მმა ჩემის მოწყობებით: მამა შენს ზრეზინდენტს შესვალს მოკვყა-
ნინებ და დაუბრუნებ თავის მამულებს, სიტუტა მოძიციას.

ქალმა აკორა ვარდინალს სელსკედა ცრემლიანის თვალებით და რა
მომბრუნდა მე მკაისა:

— მამასკო თქვენსი სხსელა, რომ მოელს ჩემს სიტრცხლესი გუ-
ლში მქონდეს შესხსელა.

— ჩემი სხსელი მარა არის, ზატარა ქალა.

— ჩება მოძიციით გიასლა ჩემის ძმით თქვენსთან: ისინი მოინდო-
მებს მადლობის გარდასდეს.

— არა, შულა, უთხარ მე: შენ მითხარ, სელა ჭხდგესარო, მე თუ-
თონ მოკვალ თქვენს სხსხსავად, როცა დრო შექმნება.

იმის მასწავლა სელა იდგენს. მე დაუზირდი როდისმე ვნახო ისი-
ნი. ემაწილი წავიდა სრულა ბედნიერი. — იმის ძმას ბოლას დაერქ-
ვა ორბი ჭხწავლისა, და იყო ზირკული მატუმეტიკოსი იერანციაში.

როცა ეს ქალი გავიდა. ვარდინალმა კვლად მიიღო უხიავი, და-
ცხინვითი სხსე, რომლითაც მიმიღო მე.

— მალანს ნუ დაჰმადლებ და შენს შეუძლებლას ნუ მიუწერ იმ
ქალის სურვილს აღსრულებას. შესვალის დაბრუნება და ზატარა უკვე
გადწვევტილიყო. —

რძელებს სხსესედ გამოეცხდა მსაკვრობა; მე შემეშინდა იმისი;
მე მეგონა, რომ იმისი ჩემი ზატარაც ლარომელში წმიდის
გულით არ იყო.

ჩემის ძველებურის ჩვეულებისამებრ, მე მინდოდა იმისი დამშვდება
ტბილის სიტყვებით და ლერხიანის სხსით.

— ეგ უმეტესად სხსიამოვნო იყო თქვენის მხრით, რომ ის ემა-
წილი მოტყუებული დარჩა და იმის ჭგონია, რომ მე უყავ ეს სიკე-
თე, მოკახსენე მე: თქვენ დიდ სულგანის სარო, იცით შებრალება;
მაგრამ მე არ მესმის უღმობელი ზოლიტივა თქვენ რათ გააკვაცებს
სოლმე, რომელიც ეკვლას ამინებს?

— რა აკვაცობას მეუბნები? გრატ შალეს და ფრანსუა მონმორანსის
რომ თავები დაუყრეკინე? ისინი ღირსნი იყვნენ სიკუდილისა. მართ-
მსჯელებამ არ უნდა განარჩიოს დიდი და ზატარა. მგონია მე შენ გი-
თხარ, რომ არის სოლმე შემთხვეულება, როდესაც შებრალება სისუ-
ხტა და ზატარობა სიძაბულე... მაგრამ ესლა მიჯვადი, მოუმატა იმან

რადაც ტივის დიმილით: შენ უოუოთ მამტუუქუბუ ბუკანლემას ხაკუ-
დილმა... შენ მტონია ეჭვი გაქებს, რომ ჩემას ბრძანებით მოკლეს
ისა... შემტარი ხარ: მე აქ არავერში მქებს დანაშაული. —

მე გუღვრილად ვერ ვიტანდა კარდინალის ესრე ურცხვად ტუი-
ლსა.

— მამ იმ ირლანდელმა რათ შემოგვკისა, რომ თქვენს გაცხაროთ
მალორდის სიჭუდილითა? ვჭკითსე მე.

— ნუ თუ იმ ურცხვმა ეგ გითხრობა?... მაგრამ ეველა დამნაშავე
ცდილობს მასეხა იზოკოს რამ თავის მართლებიან... ხად არის
მაგის დამტკიცება? რითა ჭხჩხს ჩემი გარევა მაგ საქმეში? ქალადი
ჭქანდა ჩემგან მიცემული თუ მოწმება ჭქვანდა?... იმედი მქებს, რომ
მე უფრო დამიჯერებ, ვიდრე იმასთანა ზგსაჯისა.. ან თუ მოკვლას
მდომოდა ბუკანლემისა, თქვენს რადათ გაცხარდებოდათ იმასთან ჭ
მოგახმარებანიებათ იმას განსწმირებად იმ ღონისძიებას, რომე-
ლიც მსოფლად ჩემთვის არ გემეტება?... ესე იგი ღონისძიება უფრო
კაცობრიობითა ჭ დამატებოელი. —

— მე დიდად ვწუხვარ, კარდინალო, რომ თქვენსი ქება მე არ მე-
კუთუნის: სინონს დაწვლთ ისე კეთილი იყო, რომ ყოველი ხამიძო
მოქმედება მაგ ღონისძიებისა მარტო იმას იკასრა.

— მართლა? მამ მე იმას უნდა დაუისდლო... იმასაც უნდა ვხთხ-
ვო ჩემთან იარებოდეს.

— ის არ გიასლებათ.

— რატომ?

— მე ჭ იმას ფიცი გვაქებს მიცემული, რომ კრთმანეთს არ წავა-
რთოთ საეკარელები.

— მერმე?

— მერმე ესა, რომ იმას დაწვრილებათ იცის ჩემი დამოკიდებულთ-
ბა თქვენსთან, ჭ ეს საკმაო მიხეხია, რომ იმას არ ახსრულობს
თქვენსი სურვილი.

— ვიდეკ ეჭვი!.. შექვეირა კარდინალმა: ვნასოთ ესლას რაღა წერ-
ილება მქებს შენგან მოხაზარავი!

— ოს, რა ბოროტი დახსომება იციოთ, კარდინალო! ეგ არ არის
კარგი.

— მართალია, მართალია, მე დამნაშავე ვარ, მიასრა რადაც მწარეს

ღიმილით რიშეაქემ. შენ ისე გარცხობით მომატეუე, რომ ღირსი ხარ აღტატებისა!.. კარგა ჰქმნა იმ სამაგულ ვარსკვლავთ მრინსავის თომამ, რომ გაიქცა, თორემ ის გადისდიდა ორივესთვის... დედაკაცს მსგდენი უშმაკობა ჰქონდეს ჭ რივიანათ არა სმარობდეს!... ახ, შენ რომ გდომოდა, ახ რომ ესლა მოინდომო, რამდენს უცხო საქმეს ავსარულებდით ხუჭნა... მაგრამ შენ არ გინდა გაიგო არც ჩემი განხრახვა, არც ჩემი მალაღი ზოლიტივა, არც ჩემი სასიათი.. შენ ყველაფერში ცდილობ მომატეუე; შენ თითქოს საკვესურათ გაქვს ესა- შენ წარგებლობდი ჩემის მონდობილის სასიათით, მაგრამ აღარ ძოგტემ შემთხვევას დაიკვესო კიდეე უარზედ დადგომით... ესლაც რომ ძაგონდეს იმ ყუთის მოხარვა წიგნებათა... შენი ბედი, მარინ, რომ მიუვარხარ, ვერ გამოიმეტებასარ საქუენად... მე ესლაც მსათავარ აღვასრულო ყოველი შენი ხურვილი... ლენტის საეწით დაგვაეს შენს ნებაზედ ღომი... მაგრამ ჰსჯობს, ყველა წაჭიშული და- გივიწოთ. მე ბეგრი ნადველი მსქეს, ჩემო შვილო! საკვირველია, სასასლეში ყველასა ეძულვარ. შენი სიყვარული ჩემთვის მართლად ცის საჩუქარია. აი განსალება ჩემის კაბინეტისა; როცა საღისის უნასავად გინდოდეს ჩემთან მოხვლა — დასავლეთის მხრით — ეს ყველა კარებს ალებს. ბოლოს ტალანში წარს ჩამოჰკრამ. ერთგული ბურჩე გაცნობებს. — მართლა შენის ბაღის განსალებს მაინც კიდეე ვინახამ; კლა- ტე არ გამოუცვალო კარებსა; როცა მე ნადველი მომაწკება, მოკალ შენთან ხანუგაშოთ. იმედი მსქეს, რომ არ დამიშლი.

— არახოდეს, როცა გნებავდეს, მობრძანდით ხოლმე.

— მამ სასვამდინ, მარინ, მშვიდობით!

რიშეაქემ კელზედ ძაკოცა ჭ ღიმილით გამოქნაღმა.

რისთვის დამიბარა მე კარდინაღმა? იმან არა ჩამახარა რა აღსას- რულებლად; რასაკველია ის იმისთვის არ დამიბარებდა, რომ თავი ემართლებინა ჩემთან ბუეინდემის სიკვდილში; არც იმ უბრადლოს და- შარავისთვის დამიბარებდა, რომელიც ხუჭნა გვექნდა. — იმისი ყვედ- რებაც წარსულს ჩემს საქმეებზედ მეტად ზომიერი იყო, ის რიშე- ლიეს ყვედრებას არა ჰგანდა. — ესენი მე ეჭვნეულს მიფიქვინენ, იმას უთუოთ უდვენ რამა გუნებაში ჩემს გამო, უთუოთ ბორბოტ მანეს მიტებდა რსმეს, რომელსაც ვერ მივხდარავიყავი ვერ მე, —

შინ რომ მოვედ ამ არეულას ფიქრებით, თერჯნამ მიამბო რა

საქმესაც უხეიოდ გაყარა. — იმათი ქმარი გრძენი ჩუმი დაუბარებინა, ზოლიტ-მიესტარსა ლაქემას, რომელიც უყვარდა კარდინალს, რადგან ისიც ამას ეძვსავსებოდა უღთობით, შეუბრადებლობით, ხასტივობით. ლაქემას გამოეკეთისა, რა აქვს იმას თავის ცოლით ჩემთან ვამაგირი, შემოსავალი. ან ისე ფუფათ რა გაქვით მოგრუებულაო. ჩემს ქმარს ეთქვა სოგი მართალი, სოგი ტუუილი. ლაქემას ეთქვა რომ რაცა გაქვით, ერთი ორათ ჩუწნ მოგცემით. თუ რომ შენ ხან ღ ხან დაგვამლამ მე ანუ კარდინალსაო, იმისთანა უშიმ ალაგსაო, საიდგანაც შევიძლოთ ყურის გდება, რასაც ლაშარაკობენ შენს ქალბატონთანაო. — გრძენს ეთქვა, რომ მაგ საქმის ასრულება მხოლოდ ჩემს ცოლს შეუძლიანო, თუ გეთანხმებით. — მეტვე ლაქემა ჩემთან მოვიდა, დამიწყო ლაშარაკი ღ თანსებას ძლევა, თუ რომ კარგათ ავასრულებთ იმის თხოვნას. ჩუწნ განადები გვაქსო თქუწნის ბადასაო, მაგრამ ჩუწნ გვინდა თავისუფლათ შემოვიდოდეთ თქუწნს სახლიშია დღითაც ღ ღამათაცა: ჩუწნ ნიშანი დაგვით რამაო, რომლითაც შეიტყობთ მე მოგვიკარ თუ კარდინალიაო. მამის თქუწნ უნდა დაგვამლოთ უშიშს ალაგს, საიდგანაც გვეხმობდეს ღ ვხედამდეთ, რასაც აქ ლაშარაკობენ ღ მოქმედებენო. — რასაკურთღა ლაქემამ დამარწმუნა, რომ აქ სრულებით შიში არა აქვს რისაჲ მართონსაო: კარდინალი იმას დიდი ხანია იცნობს ღ ჭკუწადობს ვიდევანო. — აგრეთვე დაგვიმუქარა, თუ რომ ეჭვს ააღებინებთ ქალბატონსაო, ან ეტყვიითო, თქუწნა ხინსილა ამოწმდება ამ ქვეყნიდანაო. — მე ჯერ ბევრი უარი უთხარ, ჩემი სულისათვის ცოდო არის მეთქი, კეთილი ქალბატონი მყავს, ამისთანა ადვილს ვერსად ვიპოვით მეთქი. თუ გაიგო ჩუწნის ღაღატობა; მაგრამ მანც იმითი დაბოლოვდა, რომ კეთანახსენით ღ აქ უნდა ვმალეთ ხოლმე ანუ კარდინალი ანუ ლაქემა თქუწნის ყურის საგაღებლად. — თერესამ ორმოც ღ ათის თუშნის ბაღათიც მახვესა, რომელიც მიეტა ლაქემას ჯერ უთა. —

ჭხანს კარდინალმა იმისთვის დამიხარა, რომ ლაქემასთვის მიეტა დრო მარტო მოხალაშარაკებლად თერესასთან ღ იმის ქმართან. — მაგრამ რა ჭკუწი ჭხანდა კარდინალის ყურის გდებასა ჩემს ხასლში. — უფრო სანდოტიკურა, თუ სანდოტიკურა — არ ვიცოდი. მაგრამ რაკი დედავცმა იცის საიდგან უბერავს ხაშიში ქარი, მამის ის კავრასბალებულია, მხელად გაუბეზა მასქი. — მე უნდა შეფიქრნა, რომ რა-

შეაე იმისთანა ცატი არ იყო, რომ სიევარულისათჳს შეეწირა იმას ზოლიტიკა, მეტადრე ამ დროს, როდესაც ის ჭგრძნობდა, რომ იმის დასდგუზავად არის რაღაც ჭ სადღაც შეთქმულობა, რომლის საადგუმლო ძაფიც მას ვერასოდით ვერ წაეგდო სელში. — იმას ესმოდა, ის ჭგრძნობდა რომ ამ შეთქმულებაში ბესომშიერიც უნდა ერიობ. —

ბესომშიერიკა გვალად მოიპოვა ჩემა სიევარული, რაჳი ნეაზოლიდგან დაბრუნდა, მაგრამ ის შესცდა, რომ არ მითხრა დაწვრილება შეთქმულებისა რიშელის ცამო, ან ამიტომ არ მითხრა, რომ არ უნდოდა ავეშეოთუბინე. ან იმიტომ, რომ ჭაღს ვერ ანდობდა ამისთანა საიდუმლოს თქმსა, ანუ მეგონია ამიტომ, რომ ის არ ერწ. მუნებოდა მე ჭ კარდინალის მამს შჯღურს სიევარულსა. მართალიც იყო: ვეელანა ჭიეიქობდესენ, რომ მსოფლოდ გულის სიევარულს შექმლო უგადუნდისებლავ მოეტანა კარდინალისთვის ყუთი წერალებათა. მაგრამ ეს იეიქრი ტყუალი იყო; კარდინალმა არ გადაძანდევინა ამიტომ, რომ არ უნდოდა გაკორცელებისა ეს იმისი შესარცხვენელი ისტორია. ის მეტად დაკვლოვსებული იყო, რომ არ მოეტანა იმდრომდინ, როცა შესდებოდა მართლად ჳავრის ამოურა. ჭ აი, ესლა მიგება იმ მასესა ცასამკლად. —

რიშელიემ იცოდა ჩემა დამოკიდებულება ბესომშიერთან, იმას იმიტომ უნდოდა ჩუქნი ყურის გება, რომ დაწმუხსებული იყო, ეროსელაც არის ბესომშიერს წამოჭნდებოდა რამ იმისთანა სიტყვა, რომელითაც კარდინალი მიხვდებოდა ანუ გაიგებდა სადაცარის ანუ კინა აქებს იმაზედ შეთქმულება, ან როდის უნდა ახრულდეს, ან რას ჭიეიქობს იმაზედ თუთონ მეფე ლუდოვიკი? —

მე ჭ თერესამ დაგწეოთ ნიშნად, რომ როდესაც კარდინალი ყუთლებოდა იმას დამალული ჩემს სახლში ყურის საგდებლად, მაშინ იმას უნდა მოესკია სოღმე თავსედ წითელი სელცასოცი, ჭ როდესაც ლაქემს ვეოთელი. —

სეკათა ვხოვით, რომ ავით მეოიობის ჳამსალიანში მეფემ მიჭნა სიტყვა თავის დედას მარია მედისის, როდესაც ჳარიქში დაბრუნდება, გამოცვალს კარდინალი თანამდებობადგან. სოლო როდესაც მეფე მორსა ჭ მოვიდა, დედამ მოაგონა მას თავისი დაშიერება. ეს იყო ათს გიორგობის თვეში. მაგრამ მეფემ თავის ხვეულებისამებრ იწყო ყოყმობა, გაუბდობლობა ჭ ბოლოს გამოეცხადა, რომ ის ვერ მო-

ისვენებს უკარდინალოთ, & ვერც გახმლებს. ამ დროს მოვიდა სხას-
ლეში თუთ რიქლეი, დიდმა დედოფალმა არა დასოტარა იმის შე-
სამკობლად: იმას უწოდა გარეკნილია, უმადურა, აკსაკა, აღმძვოთუ-
ბელი ეკონიის სიმშვიდანა, ერთის სიტყვათ, რაგვი ზარმა მოუვიდა
სამაგელი სიტყვა, სულ ზედ მოასმინა; ამასთანავე არ დაივიწყა კვე-
დრებინა, რომ იმასა სურს მოკლავოს თავიღვან მეფეს გვირგვინა
& თუთონ დაიდვას.

თქვენსო დიდებულეებზე, მიუბრუნდა კარდინალი მეფეს: ცდილობენ,
რომ თქვენს მოკაგლან ერთგულა მოსამსახურე უკანასკნელად გაბე-
დამთ მოხსენებს: სუ უსმენთ სხენებელ რჩევასა ჩემს მტრებსა, მო-
თუიქრეთ თქვენსის დასსინისათჳს, თქვენსის ხასკლმწაიფოს დასსინისა
თჳს,... — ფრანცია დაიდუშება, მე რომ მინასტრობასედ
კელი ავალო! — ამ სიტყვებით კარდინალმა თავა დაუკრა &
გაგვიდა.

— ურცხვო! მიადევნა დედოფალმა; სუ ერწმუნება იმას მეფე!
იმას უნდოდა მხოლოდ შეგამინოს თქვენს... თუთონ ეკ ამოსკარ
დნელი ღუბამს ფრანციასა! გახტეთ ეკა, & მასინ თქვენს თუთონ
დაჭეშმარიტდებით, რა მკვიდრს ბომსა ქნოვებს ჩვენსში სამეფო ტა-
სტი. —

მაგრამ დედამ მაინც ვერ დააშეკიდა შეშინებული მეფე, რომელიც
ნადგლიანათ დაბრუნდა კერალში (სხასლეში). მაგრამ ეჭვი აღარა-
ვისა ქქონდა, რომ კარდინალს მოელო ბოლო. ეს ეჭვი თუთონ მა-
ნისტრს უმეტესათა ქქონდა, ამიტომ რომ გამოაცხადდა, რომ ის მა-
დის გავრში & უბრძანა ტომრების ჩაღვება ისპანიის თქრობით,
ათს მილიონამდინ. —

მსწრაფლად გავარდა სმა კარდინალის ჩქარა წახვლასედ. & გროკა
კარის კაცებისა ირეოდნენ დიდი დედოფლის სხასლეში.

რხაკურველია იმ დროს არც კარდინალს & არც ლაჩქებს არ აკო-
ნდებოდათ ეხარებულნათ ჩემის მსახურების მოხეიდვითა & მოხულ-
იუხუნ სამალაკად ჩემს სხასლეში. — ბესომშიერიც აღარ მოხუდა ჩემთან
იმ უკანასკნელს ორს დღესა, მაგრამ თერთმეტს გიორგობასს, მესა-
მე საათსედ სადილს უკან, ის შემოვარდა ჩემთან აღტაცებული სი-
ხარულით. —

— დავამარცხეთ, მართონ, დავამარცხეთ! შექვირა იმან: კარდინა-

ღი თავის ხსენის გაცემთან კმდაკმბთან გავისტუმრეთ... დღეს დილას
დაცალა იმან ხსენსლე ღ წაბძანდა; წინა წინ თავის სიმიდარე გავის-
ტუმრას სავამის მტველებით, რომ შაროეხნელებს არ მოუვიდესთ ფი-
ქრით იმის წართმეკა... და რიძელეიმ წაიღოს თავისი ოქრო, თი-
თონსე ოღონდ ჟანახაში წავიდეღ ღ ალარ მოვიდეღ უკან!... ბებური
კმდავი ამოფსენეს, ღ გაქციეს დამს დედოფალმა. მიშელ მარილიაკ-
მა, რომელსაც ახარია ხსენსლეწიფო ბეჭედა, ღ ყველამ ჩუჭნ...

— ზწორე ამბავია ეკა, მარშალა? ვკითხე მე.

— ზწორეკო!... მოელმა შარიემს იცის!... წესელის მთელი დამე არა-
ვის დაუძინა... ყველანი ფესხედ ვიდექით. ყველამ იცოდინენ, რომ
გარდინალი კმსადუბოდა გასაშარავდ. მეფე ვერსადში დამილდა, რომ
განთავისუფლებულიყო გამოსაღიემის კიზიტისგან. მთელი კარის
განნი დიდ დედოფალს ფესქეკე ეკებთან; ყველას გაელვიძით გულში
იშედი იმ ადგილისა. ამბობენ მიშელ მარილიაკს დანბირებია მეფეკო,
ის იქნება მოადგილე გარდინალისა; მიშელმა უკვე გაგზავნა იტალი-
აში თავისი სეკრეტარი ამ ცნობითა. იმის მაგალითისამებრ ყოველ
კლხმა გაგზავნა ჩაფრები (კურირები) თავიანთ ხსენსლეწიფოში. სამ
დღეს უკან მთელს კვროზს ეცოდინება ჩუჭნი ცვლილება.

— სეტიგრო! მე ყურს გიგდებ, ღ არა მწამს ვა!... გარდინალი წა-
ვიდა... ესე ჩქარა!

— როგორ?.. ესრე ჩქარა?.. ნუთუ ნანობ?.. გარწმუნებ. მამ
შინის მეტი გამამგლოკებელი არ ეყოლება იმას... კმარა იმასედ
ღაშარავი! ჟანახას წავიდეღ იმისა თავი! — სვალ სადამოდინ ის გემ-
ში იჯდება გავრში!.. სე! სე! სე!.. ნეტავი ესლა დამანსავა იმისი
მეკე სხე!

ბესომშიეოს ვერ არ დაქსრულებინა ეს სიტყვა, როგორც უგრად
თერეს შემოკარდა წითელის თავსედ მოსასვევითა; — ღ მახვენა თვა-
ლით მოსართავის ოთახის კარები. მე გავუვითლდა. —

— მე უბედურო! გარდინალი გავრშივი არ არის, აქ არის, ჩემს
ხსენსლე... ის ყურს გვიგდებს, წავხურხუდე მე ბესომშიეოსსა. —

იმას უნდოდა ეთქვა რამა.

მე მივჭირე კელი შირსედა ახეთის კანკალით, რომ თვითონც
გავეითლდა. რა გავიძარე როგორც იყო გული. მე მოვანბრენე სვა-
მები, რომ რიძელეიმ ვერ დაინახოს ჩუჭნი არეული ხსენს
კარების

კუჭურუტანიდან, საიდანაც ის ეურს გვიგლებს. —

— საკვირველს ამბავებს მეუბნები, საყვარელო მარშალო, უთხარ მე. ნუ თუ მართლა მეფემ გააგლო თავისი მინისტრი? ნუთუ იმან გაბედდა მოაკლავ თავის თავს იმისთანა ერთგული მოხამსხურე, როგორც კარდინალი იყო? ოჰ, რა უცუხური, რა დაუხედავი გარდა ჩუხნი მეფე!...

— ეგ ხომ უბედურება იქნება ფრანციისთვის?... არ შენცვა მეფესა? იმდენი ამავი და სიკეთე დაავიწდა იმას კარდინალისა?... მე იმედი მაქვს, რომ შენ მინტ ურჩვედი მეფეს არ გამოეცვალა იმისთანა გარდა... რადგანაც ყველასევე ჭკვიანი იყო, იმიტომ ყველას ევაზრებოდათ მინისტრი. მაგრამ შენგან თვითონ ბევრჯელ გამოგონის იმისი ქება, ნუთუ შენც იმისმა მტრებმა გამოგცვალეს? ჭსწორეთ მითხარ, ნურას დამიძლადი. —

მე ვანიძებდი მარშალსა, რომ კარგი რამ ეთქვა კარდინალსედა. ის ვერას მიმისგდა.

მე ისევე გავაგრძელე.

— არა, ეგ არ შეიძლება... შენ ჭკუას აივასებდი კარდინალისას და არა იმის ხსიათსა. — კარდინალი დიდი მინისტრი იყო; მე ვმისხურებოდი იმას და კიდეკაც ვმისხურება... გარწმუნებ, მეფე ისე დაიბარებს იმას; გაურამდინ არ მისწვიანებს იმასა,...

იმ წუთს გაიღო კარი ჩემის მოხართავის ოთახისას, და რიშელიე წარმოგვიდგა ჩუხნი.

— შემაძღინ მოგილოცო, ჩემო ხულო! ჭსოქუა იმან: შენ ძალღის ჭკუის დედაკაცი ხარ და საკურვლად შორს მსედველი!... ღუთის იმედით, არასოდეს მეფე ისე მოწყალე არა ყოფილა ჩემთან, როგორც ესლა. —

ბესომშიერი ისე გაცდა, რომ სკამიდან ვეღარ დაიდრ.

მე მივარდი კარდინალსა ხისარულით.

— რას ესეღამ? თქუხნიას ბრძანდებით?... მომიტყვეთ ეს აღრუულება... ესრე უეცრად წარმოგვადექით თავსა, და ბესომშიერიკი ესლას მეუბნებოდა....

— ჩემს გამარჯვებულს?... ჭო, ჭო, მე ვიტოვდი, რომ ძალიან გეწონებოდა, ჩემო ხულო. აი რისთვის დავეშურე შენს ხანასავათ და დასამშვებელად მაგრამ წარმოვიდგინე. მართონ, არავინ შემსვდა შენი

მოსამსახურენი, მე ავირე შენს ოთახებში, იქ სადღაც შეკრულა და
დასლა შენი ხმა შემოდის... რას ფიქრობ მარშალო! ჰხედავ, ჩემი
გავრძე წახვდა არ მოხდა, მე ისევ თქვენთან ვარები.

— „გეგმარტად, თქვენსო ყოვლად“ მადლ უსამღებლოდ...
მესამოხვება, მაგრამ გაცნობილი ვარ...

— უკვლანი გვრე არახს, ჰსთქუა რიშელიემ დამშვიდებულს დიმი-
ლით. — მართალია მე ვაზირებდი გავრძე წახვდას დღეს დილით; მა-
გრამ ჩემს ბედსად შემოვიდა მამა იახები. იახ ხან და ხან გარგი
ფიქრი მოჰხდის სოფლი:

«გარეს არა შერებიო, რომ ბრძოლის შედინდვან გარბისარო,
მითხრა იმან: შენი მადლი ბედია ისე არ არახს სეცისაგან დუნეთ
დაძურებული, რომ დედაგარის კელმა და ენამ დაფუძოხს. გარწმუ-
ნებ შენი სამსახური არ არახს დაწვეებულიო. წადი ლუდოგავი ნახე,
ის მარტოა ვერხალის სხსახლეშიო, — მაინც შენი წახსვლელია გზაც
ისე არახს.» — მე დაუჯერე იმ ბერსამე მინდოდა მეცადნა ერთსელ
გიდევე ჩემი ბედის ვარსკვლავი. მიველ შევესთან და ხაურდი ფეხებში;
იმან ამიყენა მოწყალას გუფით, და მიბრძანა: «გმადლო, რომ მო-
სკელია. შენ გუჰმან მართალია მითხარ, რომ ჩემი ერთგული და თავ
გაწირული ყმა ხარო; დღეიდვან მოენდე ჩემს მფარველობას; შენის
მტრების შეთქმულებას და ბესლებას მე გავაქარვებო; ნუღარავისი
ნუ გეშინიანო».... მაგრამ, მარშალო, თქვენ რაგორღაც თათქას
არ გესამოხვებათო ეს ჩემი ამბავი.

— რაგორ, არა, უკარგად... მეღტაცებული ვარ...

— აა, აღტაცებული ხართ, უფრო გარგი, განაგრძელა გარდინდმა:
ათ ხათხედ მივედი ვერხალში და თორმეტსედ დავბრუნდი იქიდვან,
და თან წამოვიღე თვით შევისაგან მოწერილი ბრძანება დასაჭერათ
ორივეს ძმების მარლიაკებისა და გიდევე სხუა ვისიმე. —

გარდინაღმა ამ ბოლოს სიტყვასედ ასეთის მკაცრის დაცნოვით
შესედა ბესომიერი, რომ მე კანკაღმა ამიტანა.

— ორივე ძმა — მარლიაკები უკვე ჩვენს კელშია, განაგრძელა გა-
რდინაღმა; დანარჩენებისათვისაც მიმიღია ღონის ძეგა. — გარგი, რომ
თქვენ არ ერთო მარშალო, ჩემს მტრებში.

— უფალო მინისტრო, უთხრა მარშაღმა დირსებით, რა ფეხსედ
წამოდვას: თქვენ უკვლავერი იდით... ნუ ჰსწესდებით მომატუფოთ.

ინარგებლეთ თქვენსი დავალითა, როგორც ვინცა უნდა
გატყვიან მოგსახსნონ, რომ ვარ & გავიქვი თქვენს მტრებ-
ში.—

— მართლა? ზნობა დანებით კარდინალმა: მე სრულებით ეჭვი
არა მქონდა...

— მაგისთვის გრაცხე შეტობსურ ვადა, მე თვითონ მომესხენ-
ბინა, რაც თქვენ არ იცოდით. მე ესლავ მეუბნები წავალ & შევი-
ტეობ, ჩემი ძველი სამსახური ახლავ იმას ვადევა თუ არა.—

— წაბმნდით, წაბმნდით, უთხრა რიშელიამ: მსურს შენთვის გა-
არეკება. ბესომეორმა წამოავლო ქედს კელი & რა ამყად დაიხურა,
გავიდა ისი.

კარდინალმა მე კელი მომიჭირა მკრეა.

— მე შენსედაც ეჭვი მქონდა, მართლ, რომ შენ & იმ ავსავს
კელი გუდსედა გქონდათ გადაბმული: შენა ბუდა, რომ რაოდენსამე
შენს ხიტეებს უური მოქვარ... მაგრამ ის, ის სქეს გელმია...

— შეიბრადე, წმინდა კარდინალთქვენსი მტრები დამარცხდნენ,
სომ აღარ გქმინათ იმათი ბოროტებისა. ანა იეთ უკლას!—

— მე ვანტოვ?... მესურება, მართლ? შექვიარა იმას & რა და-
მიჭირა კელი, მამიკვასა ფანვარსთან. — აქეთ მოდი, აქ უუერე!

ჩემი ხატოდავი მარშალი გადაოდა ეზოში, ის მანსლოვდა ღია
აღვსეთის კარებს, უცრად სდღათები შემოეხვიეს მას & ხმლი ზე-
ლიკეს.—

— დიერთო დიდებულო! შექვიულე მე: ოო, კარდინალო! ეს სომ
ხდაგელობა, ეს სომ დაღატობა!

— სრულებით არა, ჩემო ღამსო. მე ვაროდა, რომ ის შენთან
იყო სტუმრათ. რასაკერადაც მე თვითონ მომინდა ჩემის კელით და-
მეჭირა. ბასტილას ორ ნაბიჯზედ არის აქედან, იმას შორს არ
მოუნდება შინდინ მისვლა. დამე მშვიდობისა, მართლ, დამე მშვი-
დობისა!—

მე გონება წამერთო შიშისაგან. მე აღარ მომგონდა დამეჭირა
კარდინალი, მხოლოდ მე მამის გავარდი კარზედ იმის დასაჭერათ,
როცა ის უკვე კარტში ხვდა, & წავიდა.—

ამოდ დაუხოქეს მეუკეს მარშლის ხანლობამ & იმასა სათესაგებმა.
ის ვერ მოდრიკეს ხამოწყალოდ. მარშლის მამულებიც ხასეპიფოთ

შეირცხეს

განვლო ერთმს კვირამ. ბევრჯერ მიველ კარდინალთან; მე აღარ მიშკებდნენ იმასთან; მეფეთანაც მისვლა აკრძალულა. — სოცლენიც გერმანიაში გაუსტუმრებინა კარდინალსა. — მე მივწერე რამდენიმე შესკვდრებული წიგნი მინისტრსა; იმან ზახუსიც არ მადირსა. ამ გვარად შეშეკრა უოგელი იმედი მარშლის გამოსსნისა საზურობილიდგან; დისის მტკვლენიც კერ მოვატყუე ფუელით ჭ კერა გავიკერა ამათგან იმ საცოდავის ბედის გამო. დადგა ახალი დრო მინისტრისთვის; ქრისტეს მსახური გარდიქრა ზალახათ ჭ ამოგზავა სასარგებლიდგან სიტყვა — მიტყუება. ამ დღიდან კარდინალმა ჩაიდო გუნებაში დიდი დედოფლის გაგდება ზარიყიდგან. — ორივე მის მარლიავი დაიდუმნენ; ერთი საზურობილეშივე მოკვდა ჭ მეორეს თავი გაატყუებინეს შეიდანსედ; ეს ბოლოსი იყო ის ძველი კაცი მარშალი, რომელმაც ანბავა მოკვიტა ლაროშელის აღებისა. ჯარი ტიროდა, როდესაც ეს მიჭყვანდათ დასახულად.

იმ დღეს სადილათ ჩემთან იყვნენ ნინონა, მარგარეტა ჭ გერცოლი მონმორანსი, რომლის მეგობრობაც შეიქმნა ჩემთვის ძვირფასი; ჩუქნს სადილსედ ვისხედით, როცა მოკვავიდა ანბავი მარლიავის დასჯისა. ეს იყო მონმორანსის რატატი სამსედროს სწავლამი. ეს ემაწვილი მეტად შეჭსწუნდა ამ ცნობით: ის სრულებით არა ფეიქრობდა, რომ მეფეს არ ემატივებინა მარშლისთვის, რომელსაც მთელი სიტრატლე შეწინა ერთგულის სამსახურისათვის.

ასე მგონია, ესლა უფურტე მონმორანსის: ის წამოდგა, მას თვალეუბი ხველი ჭქანდა, სიყვითლე გადაჭყენოდა მძუჭნიერს სასხედ ჭ რა გელები მადლა აიღო, ჭსთქმა:

— ესლა რიგი ჩემზედ მოდგა! —

ჩუქნს გულები გავიწვლდა ამ თქმასედ.

— რას ბრძანებ? შეგჭვირე მე: გაიცალეთ თავიდან მაგისთანა შავი ფეიქრა!

— არა, მიზახუსა იმან ნელა: რიშელიე მეც ისე მომკლამს, როგორც მარლიავი. თუ რომ მე არ მივცემ იმას მიწესსა, ის თუთონ გამომიქქეს საიდგანმე. მამ ჭსჯობს ისევე გამოცხადებით გაუსდე ამან მტრათა. თუ რომ გავიმარჯვებ, განვათავისუფლებ დედოფალს, მეფეს, ფრანციას! დღესვე წავალ ჩემს ქვეყანაში ლანგედოკიაში, მოუ-

წოდებ ჩემთან დიდ დედოფალს & გასტონსა, & იმულებულ გნეოთ
მეუკსა მინისტრის გავდებს. — ეს ბუნტი იქმნება ჩუქნის მხრით,
მაგრამ სამდროთა ბუნტი, პატივისცემის ღირსი... მშვიდობით!

ჩუქნი ვერ შევიძარგეთ მანძიარსსი; მართლა წავიდა ის თავის
მამულში. მე მეტად შემწეუსა იმისმა მომორებად.

ნინონა დაწვინდა ჩემს ნაღველს & ჩუმათ უხარდა, რომ
იმისწახვლით მომეშალა გულის იმედი.

მე უბრალოდ & ათის წლის ვიყავ; ყველანი მშაკებდნენ ისევე ღამა-
სათა, მაგრამ ვერძნობდი, რომ ჩემს სიყმაწვილემ განვლო. ნინონას
უმაწვილური ყბედობა მომწინდა. უხსუბოთ ვგრძობდი მე მასთან,
ამასთანვე გულ გრძობათ ვეღარ უეფრებდი იმის გაფუფუნებულს ნა-
ღამასეს, რომელმაც გამოძცაღა ტასტი მშვენებებისა. რაკი მე
ცოტა გაუწეურ ნინონას, ყველა ჩემი მტრისი იმისაკენ გადავიდნენ,
ეს ძალიან მეტა გულზედ. მე არ მინდოდა ჩემის თვალთ მენასა
იმისი გამარჯვება, მე მამინვე ჩემი სასლი გავუიდე & სხვანს გადა-
ვედ, მითამ იმ მიზეზით, რომ იქ უფრო ბალი დიდია. —

ჩემი ცდა, მენასა პესომშიერი, დამთა ამოდ. რომელიე წავიდა ლო-
ტარინგაში სომძრათ.

ერთს სადამოხედ მსახურმა მომხსენა, რომ ვიღაც ქალი გელისთ
კარტითაო. მე ჩაკელ ქვეით, გავადე ეკიბაჟის კარები & ტერცოლისა
დეშკერეზი გადმოშვდა მოხასგვესელად. სუთი წელიწადი იყო, რაც
ჩუქნი ერთმანეთი არ გვენასა.

— ჩამივუქ კარტაში & სახასლეში წავიდეო, მითხრა იმან.

მე მოწეხილი ვიყავ შინ ვდომითა & პესომშიერის ნაღვლითა. მე
მიამა რომ მიწვევდა სახასლეში. მე მამინვე ჩაკვექ ეკიბაჟში.

— იგი მართონ, იმ ურცხვამ კარდინაღმა ვიდეკ მითავაზა თავისი
სიყვარული ლოტარინგაში, როცა მე მიველ ხათხოგნელად მომცენ
ნება შარეში მოხვლისა. — არა ეშმაკობა არა გავგეწეორა იმ კაცთან.
აქ, იურანდიაში კაცის მასხარათ აჯდება სიკვდილია. დეიდეგან მე
ვეცდები, რომ კარდინალი მასხარა გავხადო. მე & დედოფალს გუნე-
ბაში ჩაკვიდევის ერთი ოსი მოუვიდეო იმას. შეს თვითონ ნახამ
მართონ.

ჩუქნი მივედით ლუერში, სადაც დედოფლის თხროვით დახასლებულ
იყო ტერცოლისა დეშკერეზი.

— მარონ, დედოფალსა სურს შენი ნახვა, მითხრამინ; ეს დიდი ზატოვის ტუპა არის შენთვის. სამი ნაწილი შენის გარდასავლელსა შეკამოკლე დედოფალთან ღაზარაკში შესვდა. იმან იცის შენი ისტორია გერცოლ ბუგინდომთან ჭ უნდა თავის თვალით დარწმუნდეს, მართლად დიდი მგზავსება გაქვს იმხთანა.

გერცოლინიამ იმ ღამესვე წარმადგინა დედოფალთან. ამათმა დიდებულებამ მოწყალებდ მიძილეს. დედოფალი ანა — ნამდვილად დედოფალი იყო ტანით, ქცევით, მშვენიერებით, შესედულებით, ღაზარაკით. იმის ვინულისაგან შედგენილი ქმარი ლოტარინგიაში იმყოფებოდა თავის მინისტრთან. ამისათვის სასახლე ემგზავსებოდა ზანტიანსა, სადაც უმაწვილები — ცელქობენ ჭ ეძმაკობენ ოსტატების იქარ მეოფობით. ჩუწნ ვატარებდით დროსა ლუერში მსიარულად ჭ უმაწვილებივით. — ოცყო მათქვევინა დედოფალმა ჩემი შემთხვევა ბუგინდომთან. — ის მეტად ზატოხანნი იყო, რომ დავიწყებოდა თავისი მოვალეობა. ბუგინდომის სიყვარული იმას არ აწუსებდა: დედოფალს მონმორანსისათვის უტყმდა გული ჭ ატე მალამდა ამას თავის მეგობრებთან. საწყალი დედოფალი! ის იმისთანა ღამასა ჭ მეფე იმისთანა ქმარი — რა დასამძახისი იქნებოდა, რომ იმის გული ცოტა გადაჭხტდენოდა ჭწწორე გზასა? —

ერთს ხალამოხედ მე ჭ დედოფალმა ჩავიცვით ერთ ნაირი ტანისამოსი, მეც რომ ქერა ვეოთილევივო, მსგავსება საოტარი იქნებოდა. მე მაშინვე შევალე იმის მსგავსად თმები ჭ წარბები, ავიღე წიგნი კელში ჭ ჩამოვკვიქ იქ. სადაც ჩვეულებრივ დედოფალი ბრძანდებოდა სოლმე. ვინც ჩემს ასლან გაიკლადნენ ფრეილინები, ღრმით თავს მიგრამდნენ; უცრად დედოფალიც გამობრძანდა, ჭ მოისმა გაოცებითი კიყისა: «ორი დედოფალი!» ჩქარა მოგვეშალა ჩუწნ მსიარულება ჭ სასახლე დაქმნაგვა ისეე სამელოერო სადგურს: მეფე ჭ კარდინალი მობძანდნენ ლოტარინგიადგან გამარჯუწბულნი. —

გერცოლინია დეშეკრეზმა გაჩუგრძელა კარდინალს თვალით თამაშობა. რომელიც დაეწყო ლოტარინგიაში. სიყვარული ჭ იმედი თვალებს უბამდნენ მინისტრსა ჭ ისე ჩქარა ებმებოდა ზადეში, როგორც გელაქსურა. ის უგზავნიდა გერცოლინიას მდიდრულ საჩუქრებსა, შექმდებ. რა ერთსეჲ შესვდა, ჭსითოვო კარდინალმა მიჭხტეს სახვის ნება.

—სისარულეთ, უთხრა გერცოლინისამ, თუ მსოფლივ შენ იმ ატლასის ტანისამოსს აღარ ჩაიცომ, როგორც ადრე, თავისი აგერსა.

კარდინალმა შეჭვივცა უკანასკნელ მოდაზედ მორთულიყო. — ღ გერცოლინისა შევიდა თავის სადგომში გასარებულა. იმან მოუწოდა დედოფალს, ყველა ფრეილინებს ღ მე, დაგვიღას ტანთ საცმელის ოთახში, რომელხაც კარები მინისა ჰქონდა ღ მწკანე ჩამოფარებულს ფარდაში ყველა ხსნდა.

რძიშელიე მოვიდა გერცოლინისათან დანიშნულს ვადაზედ. ესლას იყო ჩანმულა, როგორც შეჭვივრის კეთილშობილს გმარსა: იმან ეცო დიდრონი მუხლებამდინ ჩექქები ოქროს დეზებით, ძვირფასის ქვებით მოჭედელი სმალე გვერდზედ ვეიდა ოქრომკუდით ნაქსოვს ტყავზედ, სოსანი სვერდის შალვარი ღ დიდრონი ბუმბულაანი ქუდი სსრულეუდა იმის მორთულობას.

— აი ეგ არის თქუქნი შესაფერი ტანისამოსი, უთხრა გერცოლინისამ; უნცოთა სართ ჩანმული; ტანსაც გარკათ გიჩენსთ; მსოფლივ გეტყობათ კი, რომ შენვეული არა სართ ამ ტანისამოსსა; მოძრახბაში თითქოს ძალას ატან თავსაო, სისარულშიაც ირევი ცოტა. — აბა მალღა აიღეთ თავი, ეგრე... აბა გაიარ გამოიარეთ! —

კარდინალმა გაიარ გამოიარა.

— აბა ასლა დონჯა შეოაყარე... ძალან გარგი!.. დეიუდეთ სმალსა. — ერთი ფეხი ცოცა წინ წამოადგით... უნცოა, უნცო!... სიჭიანი კაცი ყველას ჩქარა მიხედება... აბა ესლას თავი დამიკარ, ღ არ დაგვიწუდეთ მარჯვენა კელი მიწას დააკარო.

მინისტრის წელი არ იყო ძალან მოქნილი. დაიკუსა თუ არა, იმან ველარ აიტანა თავი მალღა, დაუბნისა სმალსა, მაგრამ სმლის ბოლო წაუცურდა ბოლზედ ღ თითონაც ვადიშხლარტა.

დედოფალმა ვერ მოითმინა სიცილი, ფრეილინებმაც შექმნეს კასკაკი — საშინელი კასკასი!

რძიშელიე გავეითლებული წამოსტა ღ შემოისედა მრასხსნედ მინის კარებისაკენ. მე მოკეფარე ქალებს, რომ არ დავენსევე.

— მანდ ვინ იყენენ? ჰქითსა გაცოფიანებულმა კარდინალმა.

— არ ვიცი, მე არავინ მინასამს! მიუგო დაუოყმებით გერცოლინისამ.

— გაალე ესლავ ეს კარები! შეჭვივრის რძიშელიემ გაბრახებით.

დედოფალი გამობრძანდა.

— თქვენს ბრძანებულებას, დედოფალ?... წაიღულღულა აჩუქ-
მა მინისტრმა.

— როგორც მსედამთ, უფალა კარდინალა! მე გასლდი ჩემს
ფრკილინებით... რათა ხართ ეგრე გაჯავრებული? უთუთ ტანცია-
ბის ნიჭა არა გაქნით... ანუ გერცოდინია კერ შეესკდა კარგი ოს-
ტატი.

— არა დედოფალა. მე კარგათ ვიცოდი, რომ გერცოდინიას ეყო-
ლებოდა მოწიები დამალული; მე მინდოდა მხოლოდ შეძრეო. სა-
დამდის ექმნებოდა ამის გამეკლავა მაეკვანს თავისი კადნიერება; მეც
განგებ დავემოწნილე ამის სუბრობას; მაგრამ გვერეობა. წლოვანე-
ბასთან ხიმარდერ გაკვლდება მუხლებში. მშჯლობით! მე
დიდათ მასარან, რომ ჩემს უნძმანძურობამ მცირედი გავამსიარუ-
ლათ. — მშჯლობით ბრძანდებოდეთ თქვენს დიდებულებაც. მშჯლო-
დობით გერცოდინიაც. გმადლობ სუბრობისათხ; კვცდები გარდა-
გახდო მადლობა. — კარდინალმა მდამლად თავი დაუკრა ყველას ღ
გავიდა.

ყველას შაშის ქარმა დავვიარა ტანში; ჩვენს არ ვიყავით კმაყოფილი
გერცოდინიას სუბრობისა. ღომის ვაბრასება ადვილათ არავის გა-
უყლის. —

ათხს საათს უკან მეოგმ დაიბარა გერცოდინიას თავისთან.

— გერცოდინიაც, უბრძანა იმას: შენ დაბრუნდი ლუგში იმიტომ.
რომ შემოიტანო აქა ურავობა ღ გარეყინელება. კარდინალს თავის
თვალთ ენასა შენი უკვანო ქრკვა ჩემს სასლში. ჩვენს არ ვიყვარს
მაგ კვარი შექრკვა ღ უმთრჩილესათა ტოსოვთ დაბრუნდეთ უკანვე
ნატრბს გესსკედ ღოტარინგიისა. —

ამოდ ცდილობდა გერცოდინიას გამოეფნაზლებიან მეოე. იმათმა
დადებულებამ მსრება აწია ღ გაუსდელათ შექრკვა მას ზურგი. —

საღვლასი დაბრუნდა გერცოდინიას მეფისაგან.

— მეოეს ღ კარდინალსა ჭტონით. რომ მე გამოვესდები შარყსა,
ქსთქვა იმან... იმითის თვალბის სეთქამ... რაც უხდა მომივადეს,
აქ დავრჩება; დაე ილესონ ჩემსკედ ვბალები!

იმან მასანვე სმა დავარა, რომ მიდის ღოტარინგიაში; მსწრავ-
ლად ხაღვლებიან ჩამადნები, ღ რა მოართო თავის ტანისამოსში
შუსსლე. საღამო სასსკედ ჩსო ის ევიბაქში, ჩამოავარა შირსკედ ლე-

ჩაქი ღ ჯანსტუმრს თავის მსგეობათ. შერქი თუთონ ჩაიგუ ვაქურა ტანისამოსი. მოიკვეცა თქუბი გუზრულათ, გაიკეთა წკრილა წახლის ფერი უღვამუბი ღ ჩამიყარა მკლავი მკლავში ღ ამ გვარად წამოკველით ხასხსლიდგან ჩემს ხსალს ხსლში. ამ ცვლალეობით გერცოდინიას კერძინ იცნობდა. ღ ჩემს მხახურებმა იფიქრეს, რომ მე ხსალ მიჯნური ამითრეკია. თუთონ ამანც გამუცხსდა თავის თავი ჩემს მიჯნურად. ღ ურცხვად მატარებდა ხოლმე ხსხეიროდ ყველგან. ერთხელ, რა შინ დავბრუნდი. განხეთ დედოფლის მოხსლე ჩუქნ გვიღოდა. იმას მოეტანა დედოფლის ბართი, რომლიათც გვატყობინებდა, რომ ღანგედოვში გავრცელებულა მწწრათულად არეულობა მონმორანსის მეტადისეობით. ღ მეფის კაბანეტში გადუწვევითა რიშელიეს იმისა სიკვდილი თუ სელში ჩაიგდებენ. დედოფლა გერთხოდა მიჯნუღვიყვით იმ ღამეს ბაღში ხამსრეთის მართათ, ხადც დავსხვებოდა იმის კამერდინერი. —

ღანიშნულს ვადარედ ჩუქნგიყვით უკვი დედოფალთან.

— ოო! შექვიელა დედოფალიმ. მწარეთ მტირაღმა: მე იმულებული ვიყავ მომეწოდნეთ ხამკლებლად! ის ხაცოდავა თავის თავს დუზამს. განა არ იცის იმან რა ხამშირობებს ამლებ თავსა? გვიდრებთ, გაქმურენით ტულეხამი!.. დეე წავიდეხ ისა, დეე გაიქცეს ფანსიადგან!.. რიშიელიე მოჭელამს იმასაც, როგორც ხსკუბი დანოცა. — უთხარით გენის, რომ იმას სიკვდილია ჩემა სიკვდილია იქმნება; უთხარით რომ მე ის მიყვარს, რომ მე ვთხოვ. მე უბანებ გაიქცეს ხადმე. თუთ მეფე აზირებს გაჭყვეს კარდინალსა ბუნტის დანამშვიდებლად. ამით უნდათ მეც თან წამიყვანონ, ამიტომ რომ მანკერან იმისა თავის გავდებოხება... დეეიას გუღასათვს ჩქარა აცნობეთ იმსა ღ დანხსენით!..

გერცოდინიამ შექთერა დედოფალსა, რომ ამალამვე წავალო. მეც უნდა იმას წავყოლაყვ. დედოღლია მიგვიყარა გულხედ მხურვალეობათ ღ გვიფიცებოდა თავის სიცოცხლეში არ დაიფიცებს ჩვენგან ამ ხაკითესა. ჩუქნ გამოკვდით ბაღიდგან, ერთი ხათის უკან ჩემს კარბხედ იდგა ფონტის კარეჭა. მეც ვაქურათ ჩაიგვი ტანისამოსი ღ მე ღ გერცოდინია გაფურინდით ღანგედოვისკენ. ჩუქნ მივატყნებდით დდე ღ ღამე. — მაგრამ ორმოც ღ რვა ხათის უკან ჩუქნ გავკოტუდა ეკიზაყი ხამშიო სეაბაში. რადგანც იმის იქით უფრო სულ კლდინი

გზები იყო, ამისთვის გვირჩიეს ცხენით წასვლა. ახლა ცხენებსედა გადაკისხედით ჭ სან ჭენებით, სან ჩაქჩაქით დღეში ან ოც კერს ვაკეთებდით. ერთს ღამეს დაგვიღამდა იმ სოფელში, სადაც ტრაქტორი არ იყო, ჩუქნს იძულებულა ვიყავით ერთის მღვდლასას შეგვეხვეწა. ეს ძალიან კეთილი მოსურნი იყო ჭ სტუმრის მოყვარე; გარკი ვას- შაძი მოგვართო, შეძეული თავის გამოსცხადებულის დახმარებით. იმას ერთი კუნისის მეტი არა ჭქანდა, სადაც იმისავითვე მოსურნეებულა დედაკაცი უწავ ჭ ერთს ოთხმთხაც თვითონ იწვა. მე ვჭკითსე იმას, სად უნდა დაგვაწვიონს.

იმან თავი მოიფხანს, მიასედა მოიხედა ჭ გვათხრა:

— ერთს ღოგინში თუ დაწვეებით სამნივე; მე ერთი სელა ქვეშა- გების მეტი არა მაქვს; მაგრამ განიერია, ერთისავითან ახლახ მი- წოდით, როგორც იქნება მოვთავსდებით.

მე ჭ გერცოდინიამ ერთმანეთს შევხედეთ ჭ გავგეცინა. — მაგ- რამ მეტი ღახე არ იყო. პირველად გერცოდინიამ განსადა ტანთა ჭ ჩამკრა სახან ქვეშ, როგორც თევზი; მეც იმას მივბამე. რამდენიმე ღოგების შემდეგ მოსურნე მოგვიწვა გვერდით; იმისმა ჩქარა სერბ- ნის ამოძვებამ ჩუქნის დაგვაშვიდა ჭ დაღაღულებამ დაგვაძინა.

იმ დროს გამოგვევიდა, როცა გათენებულაყო. დედაცო უკვე გვე- რდით აღარ გვიწვა: ის ცისკარსედა წასულაყო ჭ ჩუქნთვს საუხმის მომხადება ებძანებინა გოგონთვს. ამან ვიდევ შინ მოგვასწრო. რა- დესაც გამოგვეხადმენით, გერცოდინიამ დაუმადლა ჭ უთხრა, რომ არ დაგვიწუდეს ასსარებაში უთხრას მოძღვარს, რომ წუსელას გერც- ოდინია დეშეკრეთან ჭ მარონს დელორმთან გეძინათ. — საწყალა გაცრდა ჭ რამდენჯერმე პირჯვარი დაიწერა. —

ჩუქნს მივედით ტულუსაში. მაგრამ ვურიერს დაესწრო ჩუქნთვს ჭ მოეტანა აქ მეფის ბრძანება, რომლითაც მონმორანსი ცხადდებო- და დამნაშავედ. მეფეს ჩამოერთმევიან იმისთვის წოდება, ხარასია, ჩინი, ჭ იმის მამულს საველმწიფოთა ხდიდა. — ბრძანება აცხადებდა, რომ თვთ მეფეც ორს დღეს უკან მობრძანდება. იმ დღითვე ვნ- სეთ ჩუქნს მონმორანსი. ის გაცრდა, თვალებს არ ეწმუნებოდა. ჩუქნს უთხარით, რომ დედოფალს არა სურს იმისი სიკუდილი, ის უბრძანებს გარდავიდეს ისწანაში მანამდისინ გარემოება გამოიცვლებს ჭ გამოვა მწყალება მეფისა იმის დაბრუნებასედა მამულშივე.

— დედოფალი ხომ ვერ მიხსნებს დღაგობასა? გვითხრა იმან ამოხვრით: მე მივეცი უკვე სიტყვა მარია მედიის და გასტანსა. იმითი ვარა უკვე შეკრებილია. დღესვე გადაწევა ჩუქნი საქმი.

— იფიქრეთ, რომ მეივის ვარა უკვე მოვიდა, უთხრა გერცოლინამ; თქუნი ვარა იმასთან ვარა გააწეობს; იგი რა ბრძანებად არის მიცემული თქუნიზედ. თუ რომ კარდინალს სელში ჩაუყარდები, დედოფალი მწუხარებით მოეჭდება... ეს იმისი საკუთარი სიტყუბია. —

— ღმერთო! ღმერთო! გერცოლი ტირიდა და იმტკრეკდა კელებსა.

— მართალია, ემაფოტზედ არ უნდა მოკვდეს მონმორანსი. წადით, მოასხენეთ დედოფალს, რომ მოეჭვებოთ ღირსი იმის სიყვარულისა, მოკვდები, როგორც დასოცილან ჩუნი წინაპარია, ბრძოლის კვლზედ. ჩუმი უკანასკნელი გულის ბეკრა — იმან ეკუთვინი. —

ამ სიტყუებით იმან გადაჭრა ცხენი თავის ვართან, რომელიც იქნებოდა სამსამდინ კაცი. —

იმ დღეს მომხდარიყო ბრძოლა, რა შეეცოდა გასტანს, რომ მეფე თვითან აზარობს მოხვლას, შეშინებოდა და აღარ გამომხელ იყო ვართით საომრით. მარტო მონმორანსი სამსის კაცით მიჰკვებოდა მეივის ვარს, ხუთი ათას კაცსა. ბრძოლა ყოფილიყო საშინელი, მაგრამ მცირეს ხანს. მონმორანსი დაჭრილიყო ექვს ადგილას სმლით და თერთმეტჯან ტყუით. — ეს მაინც ცოცხალი ჩააყვანეს ტულუსაში და ქალაქის ციხეში ჩასვეს. ზეითი ატყა ამ ციხისა კარდინალმა მოსმანადებინა დედოფლის ახსა ვესტრიალას მიახლება იმისათვის, რომ ამ საცოდაკისთვის ეხვედებინათ იმ კაცს სიკუდილი, რომელზედაც ეჭვი ჰქონდათ მეფეს და მანისტრსა. —

ჩუქნი დავიჭირეთ სხელი დედოფლის პირდაპირ; მაგრამ იმის ხსება ვერ მოვახერხეთ. ბოლოს იმის კამერდინერი დაპირტი ვნასეთ. იმან გავნობა, რომ მონმორანსის მეღავზედ შებმული უზოკინათ ბრძანლეთი დედოფლის პარტრეთითაო — ამას მეტად გატაცხლებინა მეფე და კარდინალი უფრო უკეთებდა ცეცხლს, მსაჯულებმა ჩქარა გადაწევეტეს გერცოლის სიკუდილი.

ჩუქნი სხლის პატრონის ძმა იყო სტოროყათ საზურობილისა. ღარობი კაცი ჩუქნი ჩქარა დავითანსმავით ფუღით, შეკვივანოს იმ დამკეს მონმორანსისთან. ჩუქნი ვაგნობეთ ეს მამინვე დედოფალსა.

ამის მნასკელმა გერცოლინამ კვლარ გაბუდა ჰაროში დაბრუნება, რადგანაც ის იქიდგან გამოგდებული იყო მეფის ბრძანებითა. ამან მოინდომა იმხანაში წასვლა, სადაც მეც მინდოდა გაყოლოდი, მაგრამ ამან უარი ჰყო: შეს იქნება დედოფალს დაჭსჭირდე რამიმეო, დაბრუნდი ჰაროში იმას სდგეღის შესამხუბუქებელათა; ვეკლას ფრედინასუდ ის შეს უფრო გინდობათ. — მე დაუფრე გერცოლინის ღ დაბრუნდი ჰაროში.

რადგანაც ესა დედოფლის მცნობი ვიყავი ღ კეთილად მიღებუდი, მე აღარ შემიფეროდა ასლი მიფრუბების მოძებნა, რომ არ მოკვლებულ ვიყავ იმისგან უმადლეს მოწყალებას. ამისათვის გასართველად მე გავიმართე ზღის ბოლოში ოთახი, ვკამსე ის რჩეულის წიგნებითა ღ ვიწვე წერა ჩემის ცარდასუღისა, ესე იგი ამ ჩემის აღსარებისა. —

ნინონა სმირად მოდიოდა სოღმე ჩემთან ღ დამცინოდა კეღის აღებასუდ ქრესნიერების კმაყოფილებისაგან.

ტულუნიდგან დაბრუნდა მოელი სასასლე. ანნა დედოფალს სურდა ჩემი სასკა. იმას გამოეკზახა თავის ერთგულა გამკრგერა დაზოტო. ამან მიისრა, რომ დედოფალა ყოველ სუთ შათათს დაირებოდა ერთს დეღათ მომხსტერში მონარსებთან სახებრად. დაზოტომა მთხოვა მეც მივადე სუთშათს, დანიშნულს ვდასუდ, დედოფალთან მომხლზარაკებლად, ღ სასულად დავიარქო ზარონესა დემეკლ.

მე მიველ მონასტერში დანიშნულს სუთშათს. საწელი დედოფალი! რა საღეღისათა ვზოვე მე ას! იმან ტირილით შემამივღა, რომ სურს დაუტეგოს ღუეროდ ღ მოელა ფრანციაც. მეფის ქტავს ქრესნიეროდა იმას საზარდრად. უკვე თექვსმეტი წელაწადა იყო იმათი ვრწარის წერა, ღ აქამდის როგორც უცნონა, ისე სცხოვრობდნენ. თუთ მომამათ ცოღად აღსუეთდებოდა ამისთანა ქირის კვლში. — დედოფალს არა ჰსწამდა მეფის უსრულ ბუნებობა. იმან შემომნივღა იმის ხიყვარულსუდ ერთს ფრედინასთან დაქაიეტის ქალთან. — მე გავკედე დამკომეღებთან დედოფალი ამ ქალს გამო, ღ აუსხენ ყოველად ზღისა, როგორც გავუთხე ბესო სიერისაგან. მაგრამ დედოფლის გულა. შევარტებული სმირის მწუნსარებათ, არ ვწმუნებოდა იმედს, რომ საუკეთესოდ შეჭსცვლოდა იმას ბედი, — ღ ამისთვის გუ-

ნებაში ჩაქდა იხზნიაში წასვლა.

— მაგრამ ჩემს საუბედუროდ ფრანციაში გამოუცხდა იხზნის ომიო, დააჩანა დედოფალმა: როგორ უნდა ვაწინაო მე ჩემს ხას- ლობას, გერცოლინის დეშეკრესს & სხუთას ჩემს მეგობრებსა? შენ უნდა შექეწიო ჩემის გზით, სავუარელო მარით & დამესმარო იმ- თთან მიწერ მიწერაში.

— თქუწნო დიდებულეზუ, შეგიდიანთ მოენდოთ ჩემს ერთგუ- ლებს ჩემს სიუდილიმდინ.

— გიცი, ბეგრეულ დამიბტვიცე შენ ევა. მაგრამ ნუ იფაქრებ, მ- რითნ, რომ მე შექანდეს მცირედი ანდილია ფრანციის ღალატობისა: დემერთმა მისხნას მაგისთანა უხატობსობასგან! მაგრამ მე შემომე- ლია ძალა მეფეს გაუძლო. ის ცდილობს ჩემს შერცხვესას. ჩემი სა- სლობა გამოძესარელება მე & მოითხოვს ჩემს გამგებას იმასთან. —

აქ დედოფალმა ამ სხნა თავის ზღანია.

ყოველ კვირას სუთ შაფათობით, ის უნდა მობრძანებულყო მონა- სტრში, & აქ ეწერა იმას წიგნები. რაც იხზნითდგან წიგნი მოვი- დოდა, ისინი სულ ჩემს სასელობასკად იქნებოდა, ესე იგი ბარონებსა დემეკალ- ლსების ხასლია & არა ჩემსას; მე ეს წერილები უნდა დე- დოფლისთვის მიმეცა, & შემდეგ ეს მომცემდა თავის ნაწერ წიგნებს. რომლებიც უნდა მე მიმეცა ოგუსტ დეატრისთვის ზარღანმენტის სო- ვეტნივისათვის, რომელიც კისრულობდა ვაკეზანას ისინი თავის ალაგს დანიშნულებიანებურ. დედოფალმა მომცა ამ ყმაწულე კაცის სოვეტნი- კის ადერსიც. —

რას შინ დაგებრუნდი მონასტრადგან, მე გაგვანაწიე მსახური & და- ვიბარე ოგუსტი დეატრე. ეს იქნებოდა რაც & ოთხის წესსა, მაგრამ იმისი დამუდარი გონიერი სახე უფრო მეტისას ჭკანდა. ამის შუა- კაცობა დედოფალმა მიიღო გერცოლინისა დეშეკრესის რჩევით, რომ- ელიც დიდად ზატევისა სცემდა ამ ყმაწულე კაცსა, ჭკვიანსა & დაფა- რულსა.

ამ კვარად გრძელდებოდა იხზნიაში დედოფლის მიწერ მიწერა, რომლისათვისაც რიშელიმ ბეგრი აყალმაყალი ატეხა. ამასი იმას დედოფალი გამოტყუანდა დამნაშავედ, ორგულათ, & კინაღამ დააჭურა მეფეც & მთელი კეროზაც. ამ დროს შეიძლება ეთქვას რომ მეფე კარდინალი იყო. სახასლის ხაღსი განკალდება იმისაგან

ის განსაკუთრებით საკლამწიფო საქმეებს თავისი ნებით. & რა არის
 არის დაეკითხებოდა, ისაა სწორედ და ეველა დად საქმესა & ბრძანებ-
 ლობით ეღაპრებოდა მთელს ევროპას, მაშინ როდესაც ნადილი
 მეფე ძალა ჩამორთმეული. მხოლოდ იტერდა ჩიტებს თავის საყვ-
 რლებთან ან ნადირობდა მგლებზედ. —

ერთს სეთმაფათს ჩვეულებასაძერ მე ჩავირვი დილით & შიველ
 ქალების მონასტერში ქვეითი; მე სულ ქვეითი ვიბრებოდი სოღმე,
 ამიტომ რომ ჩემი ეკიპაჟი არ ეცნათ. იმ დღეს დიდხანს ველოდე
 დედოფალსა. ამ მონასტრის უფროსად იყო რიშელიეს ბიძაშვილი.
 რსაგურველია სოცრად ეხსიდა, რომ ანა დედოფალი ებრძოდა
 კარდინალის ნათესავსა. მაგრამ ეს ვატოხსნი იგუშინა ისე-
 გული & თავ გაწირული იყო დედოფლისა, რომ იმის გულსათვის
 არ დასოგამდა კარდინალი თავის კელით მოეკლა. ყოველ წეალებს
 დედოფლისას ეს ინახმდა თავის ხენავის შოლ ქვეშ. —

ბოლოს მოხმანდა დედოფალი ორის ფრეილინითა. იმას მეტად
 აბეული ქქინდა სახე.

ჩუქს მეკუთხოვით იმის დანახავსზედ. & გვეითსეთ რა მოხვლია
 იმის დიდებულებას.

— ჩუქს დავიღუშენით, გვიხსენს დედოფალი: ჩემი ერთგული
 ჯანბორტი დაატუხაღეს! კარდინალი უბანა ბასტილიაში ჩანმა იმისი.
 ჩუქსი კურიაკრა დაუტყრით წიგნებით, რომელიც მოქქინდა მარკის
 მირაბელისაგან, რომელიც ერთსეულ აქ იყო ელხათ ისპანიადგან. აქ
 დანაშაული არსად არ არის ჩემის მსრითა. მაგრამ უბრძოლს წეი-
 ლებიდგანაც კარდინალს შეუძლიან შეადგინოს გასამტყუენარი საბუ-
 თებიც & ის უეტქუნდათაც ინარკებლებს ამ შემთხვევით, რომ ვა-
 რი ამოიფაროს ჩემის მძულვარებისათვის მისდამი. — ყოველ წამს
 უნდა ველოდეთ დახსრეკასა, ჩქარა, წმიდაო დედავ. შესს ხენავში
 წავადეთ...

ამ დროს შემეკარდა ჩუქსთან მორჩილი (უნდროსი მონაზონი)
 შემანებულის სახათ & გვიოხნა:

— წმიდაო დედავ, არსაუბისკობოზა მობრძანდა ვიდაც სსჭე კარ-
 გით; გიბარებთ თქვენს მეფეს სახელობით. ყველა მონაზონები იმის
 შეატროვა ეველქიანია & უბრძანებს ერთმანეთს სუ ეღაპრებოთო...

— ჩუქს დავიღუშენით! შეკვირა დედოფალი: ხსენება მიხდილმა...

ეველ გამოცხადდა... ეუთა! დიერთო ჩემო. ეუთა ჩქარა წავიკნებო!

— გეფიცობი, ეუთა კარდანაღს არ ხაუარდებს! ამახკედ დამიკიდებულა ბრძანდებოდეო დედოფალო, მოასხენა იგუშენიამ.

მატარა შეეფუტების შემდეგ კვლად ჰკითხა, და ახკენა ჩემსკედ:

— დედოფალო, ბარონებს ეველაფერში ენდობით?

— ჰო, ჰო! ეველაფერში! მომარჩინეთ, მომარჩინეთ მე!

— წამოიყუკო მე! მითხრა იგუშენიამა. იმან გამატარა ხაძი ოთხი ბნელი ტალანი ჭ მკიეფანა თავის ხენაკში; მახწია იქათ თავისი კაროტი, ახდა ერთი ფიცარი ჰოლანსა, ამოდო ეუთა ჭ მითხრა ანეულის სმითა:

— ბარონებს! ენდობ თქვენს პატრონებს სხადეოდესა; მაგრამ რასც ხასამ, გუკიდება, იქიდგან ნუ გამოიყან ცუდს ჰასნსა, შესკაცხავს ანუ ჩემის ხსკლისთვის ანუ დანაშოქის მონოსნებების. ბერების მონსტრი ჩვენს გვერდზედ არის. ასანი ჩვენია სულაერნი მამანი არიან ჭ სმარნათც, როდესც მონოსანი ხსაკვდილოთ ავით გავკვიდებ, იმათ მოაქვთ ხოლმე ბარშიმ ევესუმი სხადეოდეს მისაღებად, იმ მაწამა გაქვანიღს გზითა, რომელსაც ესლა თქვენ გაივლით... ესლა განდობ თქვენ ამ სხადეოდესა

— ნუ ჰსწუხართ. მოვხსენე მე ისე დცუელი იქნება ეს სხადეოდო, როგორც აქამდისინ. — იგუშენიამ ხსჩართო მოუსო ორადე კვლამი ჭ მომცა ბართი მე.

— სუოს მინუტზედ თქვენ მისკათ ბერების უფროსის ხენაკში, ხამეურ დახბრსენე ვარი. თუ იქ არ არის, მოუცადეთ მტირეს ხასსა. ის წაიკითხამს ამ ბარათხა. მე ვწერ იმსა, მოგცეს ღონის ძიება გასვიდე მონსტრიდგან იხე. რომ არა უანს გნასობ. შემდეგ თქვენ უნდა ელოდეთ დედოფლის ბრძანებას. —

აქ იგუშენიამ აწითო წმინდა სამთელი: მომცა ეუთი, მიწირს თითი კვლეში ბრუენასა, ისე, როგორც ამის ბამაშვილის კარდინალიხს იყო, ჭ გაიღო კარება.

— გაიქცით, გაიქცით ჩქარა! მითხრა იმან ჭ ნელა სედი შერა გასურეტილისკენ, რომელიც ჩადიოდა მარს მიწის გასავლში; ჭ მშინვე მომიკეტა კარება. — არსიგებისკობისი ჭ სსუჲ მოსელები მოსლოდნენ უკვე იგუშენის ხენაკსა. იმ დროს, როდესც იგუშენის ეჩქარებოდა ჩემის კარის მოსურვასა; ნიაკმა შემოუბერა ძირიღვან

დ გამიქრო სამოელი. მე დავრბი სამინელს ბნელაში. კარების დაბრ-
სუნება აღარ შეიძლებოდა. მე უკვე მესმოდა ლაშაჩავი არსებობდა-
შობისა

— თქვენსი მონაზნება, უთხრა იმან იგუმენიას: მეტად ერთგუ-
ლათ გაქცევიან თქვენსა, დ ბეჭი შრომა მოამინდა მე. ვადრე მოვა-
გნებდ, თქვენს სენაკსა. რავი გაიგეთ ჩვენსი მოხელა, თქვენს მამი-
ნეე მოგოცაგებათ თქვენის სენაკისათვს, რასაკერეღია იმი, რომ რომ
დამალეთ ჩვენის ძეხისასგან რომელიმე ქალაღები, აქ შენსული.

— გარწმუნებთ, წმინდაო...

— ნუ მარწმუნებთ, ნუ სტყუით. დედოფლის სენაკს უკვე ჰხსნრე-
კენ (დედოფალსაც ცალკე ჰქონდა სენაკი სალოცავად), დ ჩვენსა გავქვს
ბრძანება მთელა მონასტრეა გადავაბრუნეთ. ჩვენის უსიამოვნობი-
სგან განთავისუფლებისათვს ამ ძეხის დ ჩსრეკის გამე, თქვენ
უნდა ესლავ გაბმანდეთ ამ მონასტრადგან დ მოიცადეთ იმ მონ-
ასტრეში, რომელიც ამოურჩევია თქვენს ბიძაშვილს კარდინალს.
თ თონ ის მობმანდეს: იქ თქვენთან მონაღაშაჩავებლად. ინეკეთ წა-
მანდით ოთხის მოლოზნათა, ჩემი კარეტა მიგიყვანსთ დანიშნულს
მონასტრეში.

— მე კარგათ ვიცი, წმინდაო მამავ, კანონი მორჩილებისა დ არ
გაუძლიანდები თქვენს ბრძანებასა, უთხრა იგუმენიამ: უბრძანეთ
განსრიკონ აქაურობა; ადრევე გარწმუნებთ, რომ არცაწა არის რა აქ
დამალული დ კერტას იხრისიან.

— მე უბრძანებ მონაზნებს ამოაჩხიონ თავანთში. თქვენს მავ-
იკრათ სასლი უფრონი; მამინ ის მიშეკლის ძეხსაშიც დ შოვნაშიც.

— იუოს ნება უფლისა დ თქვენსი!

— კარეტა გელის თქვენს... მაგრამ მოემზადეთ; წასვლამდინ უნდა
გავხსრიკონ თქვენსცა.

— არ გაუძლიანდები. მე უნდა დავემორჩილო რასაც ინებებთ —
— წამამეკეთ. —

ისინი ერთათ გავიდნენ სენაკადგან.

ჩემი მდგომარეობაც სამინელი იყო. თითქოს ცოცხალი დამმარ-
სეს მე ვურღმულში. მაგრამ შევიკრიბე სიმისე; კვლები წავიშვირე
წინა დ ბოზლით მივდიოდი; თუთონ ვიწრო იყო; თუმიცა იგუმენიამ
მითხრა სუთ მინუტსედ მისვალ კარებამდინაო, მაგრამ მე მეკონა

ნასკევარ საათიც მივბოტადი. ბოლოს მე მიველ დანიშნულს კარება-
 მდინ-სამიერ დავარასუნე ისა, მაგრამ არ გაიღო. ბერების უფრო-
 სი შინ არ იყო. შიშის ურუნსკელმა დამაარა ტანში. ნუთუ ამ სა-
 ფლაჟში უნდა დავრჩე, მანამ თითონ მომიკითხავენ? მე ვამტკრევედი
 მუხის კარებს, უძსოდი, ვევიროდი რაც შეიქმდო. არავინ სმას არ
 მტყმდა. — მე სასოება მეკარებოდა. — ნასკევარ საათმა განგლო, რაც
 მე სველ ქვასედ ვიყავ ჩამომკვდარი; ამ დროს ჩემი ყურადღება მი-
 იზიდა რაღაც რასარუსმა. ეს სმა მოდიოდა არათუ ბერების უფრო-
 სის სენაგიდგან, არამედ ჩემს მარჯვნივის მხრიდგან. ისმოდა, რომ
 წერაქვით კედელს აქცევდნენ. სამსიელმა ფიქრმა გამიბრინა თავში;
 იქნება მანასტრის პოლიტიკამ მაგნო საიდუილო მიწაში გასასკელელ-
 სს? ვად, თუ ამ ყუთით ჩაუყარდე სულში ლაქტისა და იმის კრებსა?
 წერაქვის ტყმა აუხშირებს და გაუძლიანის კედელი კედლიდგან გად-
 მოყარდა ქვა სენ დიხუბთას კედელი უკან და იქნა ვუგრესსა, სა-
 იდგანაც ხინაოლე მოხნდა; ამ დროსვე შემომქნა სმა:

— ჩქარა მოუღებთ ბოლოსა!

— რა გაუფროსისალობას! უზანესა მეორე სსამ: თქვენს ტყდ საქმეში
 გამაბათ, მამო აბრამ,

— დამსკიდებულა იყავ... მონასტრის უფროსი აქ არ არის... ის
 მგონია მონასტრებთან წავიდა სტუმრათ. — მანამ მოვს, ჩვენს ამ ანა-
 ქტებს მაკლავებთ და გასკრეტელს მივადგამ ჩემ კრალსა. — აჰა,
 უფალნო ბერებო, ჩვენს გვიქადაგებთ მანასტრებს და მოთმინებას,
 ხოლო თქვენსეა მოლოზნებში დაბმადკათ... ს! ს! ს!

— გახედიით, მამო აბრამ! რათ უნდა იფიქრო იქ ბოროტი, რაღაც
 არა გაქვს რა დამტყავება.

— დამტყავება!... მამო ბონიძაცო! თქვენს იმთგანი სართ,
 ვინაც აქ ცხიერთ ატარებენ!.. მე მეორეთ გუბნები: გუშინ წვეუ-
 ლება ქონდა ჩვენს უფროსს ბერსა და მე შემომქნა ქალების სმა.

— შენა სარ აქ კარის კაცი, კარების მტველი: მამ შენ შემოღუში
 აქ ქალები?

— რასაკურველია არა.

— მასისადამე ის ქალები, ვინც აქ ვსმამსა ჭსკამდნენ, უნდა იყ-
 ნენ ჩვენსი გვერდის მონასტრის მოლოზნები... რას იტყვა? კადევან
 ექვი გაქვს?

(... ანუ ანთონთან სიტყვის იგონი)

— მართლაც რომ იხინი მოხუციეფენ ვასშმათა, აქ რასა სკამ
ტუღსა?

— ახ, რა საკვირველი ვატი სარ! აქ ტუდი რა იქნება ჩუჭნის უფ-
რახისათჳს?... იმას მოლოდ ბარძიმ თეშსუმი მიაქუს ამ გათხრლის
გზადგანს!.. ენასამთ რას იტყვის არსიებისგზობნი, როცა დაწვრი-
ლებით მოვასხენებ იმას... ეშმაკს, სატანას გეფიცები, მე მოვასხენებ
უთუთ. —

— შენც რომ მიგიზტიფონ ხოლმე ვასშმათა? მამო აბრამ.

— ჰმ! მამან ვაფიქრებ... მაგრამ კედელი მაინც უნდა გამოვანგ-
რიოთ. ჯ კვლად წერაქვს დაიწყო თავისი საქმე.

ადვილათ გაიგებთ, რომ ჩემი შიში არ გათავდა; მოლოდ შეიგ-
ვალა მიზეზში; მე უნდა ჩაუვარდე არს ბერსა, ერთი ამათგანა დაბუძლებას
კიდევ უზირებდა თავის მეუფროსესა... რა იქნება? რა მომივ?

მანამდინის გამონასვრეტს ხუფ ემატებოდა.

— ესლა მტონია შეიძლება მაგში გაძრომა, მამო ბონიძაციო.

— მოთიმისი! უთხრა მეორემ: არა მტონია, რომ ეს იფს
გზა წმინდა ბარძიმის მინასვენებლად. უნდა შირველად ვცადოთ, სა-
მთლისანთება შეიძლება თუ არა; თუ რომ შეიძლება, მამან ვნახით,
რაც უნდა ვქმნათ.

— რაღას ელი, მამო ბონიძაციო, ანთე თქუჭნა ლაშხარი.

მე მივასლოვდა გამოქცეულს ალაგს, ჯ იმავე წამს შემოუვს ან-
თებული ლაშხარი. მე ჩუმით მეუბერე ჯ ვაქცირე.

— ჰსუდამ. ჰსუდამ მამო აბრამ! ახა შედი, იქ შენ ხიკვდილი მო-
ბელას.

— რას ბრძანებ, მამო! ჩქარა მივიტანე ლაშხარი ჯ იმასთჳს გა-
მიქრა... ახა ესლაც ვნახოთ.

იმან ათჳერა ჰსცადა ლაშხარის შემოყოფა ჯ მე ათჳერე ვაუქრე. —

— ეს საკვირველად, მამო ბონიძაციო.

— რად არის საკვირველი, მანდეგან არა ხუფ დემული არ დადის.
ეგ ძველი დროიდან არის დარჩენილი, ჯ მტონია მაგ გზის მცოდ-
ნელის ძვალი ალარე ვა იბოკება მიწაში.. ახ დემითო ჩემო, მე მესმის
ვარტის სმა; ჩუჭნა უფროსი თუ იქნება... ჩქარა, ჩქარა! მოადგი
კრიატი ამ გამონასვრეტსა... უფალე შემაწვალე! ესლა რომ წმინდა
მამამ შეიტყოს ჩუჭნა ეჭვი!.. რა ხსნით ვნახობ, მამო აბრამ.

(ზოგი შემდგომ ნომერში იქნება.)

X
გლახის ნამბობი.

ამ ქმნისათა ვარ გლახათ შობილი,
თუთ ბუნებისგან მე დანაგრული;
საწულად ჭ ოსრად ასე შექმნილი.
არვის ვაწულავი ოსერ ტოელი;
სასრდო არა მაქმეს, არც უატონი ძეავეს,
ეველას ბედისგან ვარ მოკლებული,
გარეთ ვეთრევი ჭ სიტოვე შელავს
თუ ქოსში ვგდივარ ვარ დამძეული;
სან ველთ მიშურია ვოსი, საწულას
ულუგეო კაცსა ვინ უგდებს ეურსა;
ამ მიველი ერთს ბანის წინა
ღ მეტანით ვოსოვ ლუგმა შურსა;
ვსედამ ტორტმანია მასედა მოარულს
ბატონ რაცხასთვს ღრმად დაფიქრებულს;
მეტა დაფიქრდი, ასე მეგონა
შევეწულეთქო ბატონს ბეგონა,
მაგრამ ვიღამაც ვეტი მიშეგონა,
შუბლიდგან მიწეო მე სიხსლმა დენა,
რა წაგიქეცი, დასუსტებული,
მამინ სიტოცხლის იქედ მისდილი.
ამ დროს ბატონმა ბრძანა სმა ძალდა:
«ეგე ოსერი ვინ მოთრეულა?»
ბიჭმა მას კადრა: გლახა არისო;
იგი გაჯავრდა: უბრძანა ზიქსა:

• კეტი დაჭკარით ვიღო მადანსა
 ღ დაივიწყებს აქ შემოსულსა. •
 ვიფიქრე, მაინც აღარ მოგვამენ,
 ლუკმის თხუვისთვს მაინცა მკლამენ.
 ფეხზედ ავდექი გაჭირვებული
 სიტუვს მათ ვეადრე შედარებული!...
 დიღო ბატონო, უკებთა ჰატონონო!...
 გლასა გენუკვი, სიტუვს მისმანო,
 შენთან მოგვდი, მისთვს უღონო,
 ლუკმა მოგვცა ღ მით გერჩინო;
 წყალბობის ნაცვლად ჩისხლი მადინე
 ღ სახიკუდილო რა გაწყენინე!?...
 მაგრამ შეგატყვე რომ შეგეზინდე
 გლასა კანკებში გამოსვეული,
 მისთვს მიფრინე დამკლავებული
 მონა კეტითა კელთ აღებული.
 რათ შეგეზინდე? ნუ თუ არ ფიქრობ,
 რომ ძმა ვარ შენი გასაწყლავებული?
 შენ დროებისგან ამაღლებული
 ღ მე დროდგან ქვე დანემული.
 შენცა ელოდე ჩემებრ ამ ქვეყნად,
 დრო შეგეტვლები გაღარიბებო,
 ბევრს მიადგები ლუკმის სასვეწრად,
 მაგრამ ვიღასა შეეწყალებო!?
 მიკვირს, რად მიკვირსთ თქვენს ეგ სიმდიდრე,
 სსკისგან ნაშოვნა ღ დარჩენილი!
 ეგ ღირსება ღ ან სასული!
 მიკვირს.....
 მე ამას გეტყვი ყველა ერთი ვართ,
 რადგან ბუნებით ძმათა ვმოხილვართ.
 ვინაც აქვს გრძნობა ამ სამოთხეში...
 სასულიც მას აქვს ქუჩისადაც კაცობის;
 თორემ რა არის ჩუქნი ცხოვრება! —
 თუ რომ კეთილი არ შეგეკიდება,

ვითა შირუტუვი ღავისოცებით
 ღ მათებრ ქქნენად ჩვენთა გავქრებით.
 მაგრამ არ ქრების მხოლოდ ის კაცი,
 ვინც მოძმეთათვს არის ერთგული;
 ვინცა საღისითვს არის მწრუნველი,
 ხსსელი მას აქქს მოუგდომელი.

ღარ მატლეს თორემ ვიდევას
 ხიტეუებს კვადრუბდი მათ უესსებსა,
 თვთ მან იკადრა ჩემი განდევას
 ღ გიგერს მტემდა მსსვილსა ვოსებსა...

ა. ლეონიძე.

აგტომბერი 1865 წ.

ისტორიული მიმოხილვა.

რუსეთის ღ საქართველოს მეფეთა შორის.

1596 წელს, ივნისის 2სა, მეფემ თეოდორე ივანისმა გამოგზავნა ალექსანდრე კელმწიფესთან მოციქულები კუსმა ზეტროვიჩი საგინი ღ ანდრია შოლუსანოვი, ალექსანდრეს მოციქულების, ხუშიტის ღ არაბის გამოსაცდელად. მეუბნება გრამოტაში იყო მოხსენებელი, რომ საქართველოს დასცვილად გამოგზავნა ჯარი წინა მძღომელობისა ქვეშე სასკეინისა, რომელსაცა მრიელ შეეუწრებინა შეკვალეში. ამასთანავე სოსოვდა ალექსანდრეს, გაგზავნა მოციქულად რუსეთში არაბი ღ გირილე მღჳელი, კვალად ასლის ჯარის სათხოვნელად; რომ დიდი ჯარი გამოგზავნა რუსეთს ღ დაეჭურა შეკვალეში სატასტო ქალაქი თარგო, ხადაცა უნდა დამჯდარიყო ბძანებლად ალექსანდრეს სიმამრი, მხოლოდ ალექსანდრეს თავის მსრვიცა უნდა გაგზავნა ჯარები თავის შვილის გიორგის ღ სიმამრის წინამძღომელობით; უნდა შეერთებულიყვნენ ესენი რუსის მხედრობასთან, ერთათ დაეწყოთ ბრძოლა, აეღოთ თარგო, ალექსანდრეს სიმამრი დამჯდარიყო მთავრად ღ ამ სასათ გაესხნათ გზა უშიშარი რუსეთისაკენ; მაგრამ თუცა რუსეთის ჯარი მივიდა შეკვალეშიაკენ ღ თუცა თურციც აიღეს რუსებმა, ალექსანდრეს ჯარი, გიორგის ღ სიმამრის წინამძღომელობით არ მიეშველნენ; დიდს ხანს ელოდნენ რუსები თარგოში, მაგრამ ალექსანდრეს ჯარი მანც არ მივიდა; ამასვედ მე-

ვე სწორდა, გაეცა სავსე მოციქულებად არამი და სურმიტი; ეთხოვნა კელასსად შექმნა და მფარველობა; მაელო ხარქმუნო ქვეყნად მოხდა; ამას გარდა ურსადებდა მადლობას, მეივის ბძანების მოწინააღმდეგობით, რადგანც შეურიგდა ალექსანდრო თავის ნათესავს ქართლას შეიქმნა სვიმონს. როდესაც ალექსანდრეს გაეცა სავსე მოციქულება სვიმონის მოციქულებათ, თან უნდა ყოფილა ექსენ და იმთავც გამოეცინა დებიანთ რუსეთის ქვეყნად მოხდა. ამ გრამოტის ბოლოს უბძანებდა მეფე, ალექსანდრეს, მიღებისავე ამ გრამოტისა გაეცა სავსე მოციქულება.

რუსეთის მოციქულება კუხმა სავინი და ანდრია პოლუხანოვი, მოვიდნენ ალექსანდრესთან 16 ნოემბერს 1596 წელს, და მიღებულ იქმნენ ისე, როგორც ადრე. კელმწიფემ მიიღო ისინი 14 დეკემბერს, იმათ წარუდგინეს მეივის გრამოტა და წიგნი მატრიარხის იოკისაგან ხანუქრებით, ალექსანდრემ გრამოტა, წიგნი და ხანუქრები მიიღო ქუდა მოხდომად, და უთხრა, რომ რადგანც ერთივე მიიღო რუსეთის ქვეყნად მოხდა, ამასთვის ხაუჯნოდ დაწიებოდა ერთგულად. რამდენიმე დღის შემდგომ რჩევა ქმნდა მოციქულებს, ალექსანდრეს კარის კაცებთან და ელჩაბაგებთან იმ საკანსკედ, რაც სავსე იყო გრამოტაში; ამასთანავე გამოუცხადეს, რადგანც შეკვლების მთავარი რუსეთის მეფეს დაემორჩილა, ამასთვის ალექსანდრე შექმნილიყო მეგობრად და აღარაფერი მტრობა იმასთან აღარ ქმნიყო. ალექსანდრეს კარის კაცებმა უთხრეს, თუმა ალექსანდრეს შვილი გიორგი ჯარით წაბრებდა შეერთებას რუსეთის კართან, მაგრამ რადგანც მთებში რიგინი გზა არ იყო, ამასთვის ცხენათ ვერ გააკლიდნენ, თუმა შეკვლება დამორჩილებიან მეფეს, მაგრამ არ უნდა ნდობოდა, რადგანც ისინი ძირიელ მცბიერი საფსნი იყვნენ. ამასკედ, უბძანეს, რადგანც თავის დროსკედ ალექსანდრემ ჯარი არ მიამკვლა, ამასათვის გაეყარებულა, მეფემ შეირიგა შეკვლი იმ პირობით კი, რომ დღის შემდეგ აღარ გაებუნა საქართველოს შემუსება.

1597 წელს, მაისის თვეში, კელმწიფე ალექსანდრემ ცნობა რუსეთის მოციქულებს კუხმა სავინს და ანდრია პოლუხანოვს, რომ ყაზარდოელების კელმწიფე სოფსი და ათაქმურსა, შეუწყვიდნენ იმას საბძანებელში, სოხელების მსრია, და ყაზარდოელების ჩერქესებმა ამოსოცეს მრავალი მცხოვრებნი. ამასკედ, აგრეთვე ერთა ყაზარდოელების კელმწიფეთაგანი ალკასი, ცნობებდა ალექსანდრეს, სოფ-

ხის მტრობითს დამოკიდებულებას, — იმას გვეჩვენებს უფლებიან ტყვე-
ები, ამას გარდა შეერთებული თურკის მდინარის ვიდრე მდგომარე-
რუსეთის ვაჭრის, რომ დაეწყო ბრძოლა ერთად ალკანაქსის. ამ
ხედავად ალექსანდრეს გზავნიდა თავის მხრივ ვაჭრს თურკის მსე-
დართმთავრებთან შესაერთებლად. ალექსანდრეს უნდა გაეგზავნა
რუსეთში, მოციქულთა დავით, მაგრამ დღითი-დღე რჩებოდა ეს გა-
ნჯანაყი; რუსეთის მოციქულები ამხედ სძირად აგანებდნენ, მაგრამ
ალექსანდრე შანუსად ამას აძლევდა: რადგანც არა ჰქონდა მწათ სანუ-
ქრები, ამისათვის უმისოთ ვერა ჰბედავდა გაეგზავნა რუსეთში დავი-
თი, მაგრამ ვაჭრები გაგზავნილი ჰყვანდა ომალში და სწავლეთში
გარკის ნივთების სხვიდლათ, რომელიცა უნდა გაეგზავნა მეფისათვის
სარკად, რომელიცა შეწერილი იყო საქართველად. ამასთანავე და
უმატებდა, თუმიცა უმეტესის სანუქრების დირსი იყო რუსეთის მეფე.
მაგრამ იმ დროს დიდ სიღარბებში იმყოფებოდა ივერია, ამ მიზე-
ზით, რომ ერთის მხრივ აძლევდა გარეშემო მტრებს დიდს სარკას,
რადგანც სძირად ახრებდნენ სხელმწიფოს, და მეორეს მხრით გაათს-
ოვს დიდს მწითვეით. ქალი, რომელიც მისცა კოლხიდის მთავარს
დადიანს. ამასთანავე შეჰფიცა, რომ გაისტუმრებდა რუსეთის მოციქუ-
ლებს თათმეტს სეკტემბერს და გაატანდა თან სულეიმანს და სურ-
შიტს, თავის მხრივ.

1598 წელს, მაისის 8ს ალექსანდრე კელწიფემ გაისტუმრნ
რუსეთის მეფესთან, რუსეთის მოციქულები კუნძა ხავინი და თან
გატანა თავის მხრივ თავადი სულეიმან ბულაღინი, შვილი ბაინდუ-
როვისა, ლევი, რევაზ მულაბეგოვი და მღვდელი ანდრეანე. სანუქრე-
ბი იყო შემდგომი: რუსეთის მეფეს უგზავნიდა ლურჯს ულახს ცხე-
ნსა, — ხოლო მეფის შეს თოდორე ბორისოვიჩის, შავს ულახს ცხენსა.

1598 წელს, 9 ივლისს; საქართველოს მოციქულები სულეიმან
და ლევი მივიდნენ რუსეთში, და 23 აგვისტოს წარუდგინენ სასახლეში
მეფეს ბორის თოდორესძეს, რომელსაცა წარუდგინენ კელწიფის
ალექსანდრეს გრამოტა. ამ გრამოტაში ჩიოდა, იმ მტრე შემწობა-
ხედ, რომელიცა უხვენს რუსეთში თათმეტის წლის განმავლობაში
ივერიას, — ამასთანავე დაუმატა, რუსეთის მეფის ვაჭრს, ჯერ არაფერი
არა გაეკეთებინათ არა ალექსანდრეს სასარგებლო; თუმიცა რუსეთის
მეფემ აღუთქვა ფარველობა და შემწობა, მაგრამ უუყრადლება არა

იყონა, ივერია მრთლად მტერთაგან ხაზრდა; მცხოვრებთა დატყვევებდნენ, უდაბნოები ზეპირად აკლეს და იქმნენ ზღაპრები.

1601 წელს, 28 აგვისტოს, მეფემ ბორისთეოდორისა გამოისტუმრა ალექსანდრესთან სულიეძან და არტემ ლევი, — ამით გამოატანა თავის მხრივ მოციქულები ივანე ხათახეს ძე ნაშხოვაი და ივანე ლეონტიევი, განზრახვა ამ მოციქულობისა ის იყო, რომ მისთვის კელმეორედ იგივე ალექსანდრეს და სრულიად ივერიის რუსეთის ქვეყნდამობისა.

რუსეთის მოციქულები მოვიდნენ ივერიის კელმწიფეებთან ალექსანდრე და დავით ზირკელთან 2 იანვარს 1602 წელს, მამის მართლად კელმწიფეთა მიიღეს იგივე სრულიად ივერიით რუსეთის ქვეყნდამობისა, ამის შემდგომს დავით კელმწიფე წავიდა ხაზრდალად ჭარით ერისთავების ხონის მხარესკად, ხოლო რუსეთის მოციქულები გაისტუმრეს შიშინობისა გამო ერთს გაცალკეებულს ტყიანს ალაგს, ხადაცა გამოიარეს დიდი შეურაცხება და შიშინი, ამის გამო რუსეთის მოციქულებმა გამოგზავნეს ორი ვატი თავიანთ ხვითთან მეფე დავითთან, დამიტრი და ტიმოთე, საჩივრით შიშინი გამო, რომელსაც ისინი ითმენდნენ. მეფე დავით გწერს და უბნა რუსეთის მოციქულები გაგზავნათ სკეპის დაბაში, ხადაც უფრო მეტი შიშინი გამოიარეს; ხინცე ისეთი აუტანებელი იყო, რომ მცხოვრებნი აიყარნენ და ავიდნენ მთიან ალაგებში, რუსეთის მოციქულებს, რაც თან მსლებლები ჰქვანდათ სრულებით ამოუწყდათ და თვითნაც მრთელ ვათ დახდნენ. ხოლო, ამის შემდგომს მეფე დავით დაბრუნდა ყარაში, მოუნდათ იქ რუსეთის მოციქულებს, რომ გაეტუმრებინა რუსეთში, მაგრამ სრულის დღის შემდგომს რეკომბრის თვეში მეფე დავით გარდაიცვალა, — ამის შემდგომს კელმწიფე ალექსანდრეს დარჩა ისე თუთ ხერობელობა და აყვდრდიან რუსეთის მოციქულებს, რომ იმ დღითგან, რადღითგანაც ივერიამ მიიღო ქვეყნდამობა, რუსეთის მეფეს სრულებით არა გაუკეთებარა ივერიის ხაზრკებლათ, იმათ მიუგეს, რომ ისინი იქცეოდნენ თავიანთ მეფის ბძანების მიხედვით. ამ ხანსუბა ისე განხლდა ალექსანდრე, რომ გაკავრებულა, იმ სამთარს რუსეთის მოციქულები თავისთან დაიტარა და აღარ გაუშო.

1604 წელს აგვისტოს 15-ს, მივიდნენ მცხოვრები ალექსანდრე-

საგან გაგზავნილი მოციქულები, საბერძნეთის არსამანდრიტი გირი-
 ლე კრანტოპული საბბა. მისგლის სამის დღის შეიღვომს შეიყარნენ;
 მეფის მინისტრი ახსნური მისეილი ტატიშკევა ზ გრიგოლი ვად-
 ბუგოვი, რომელთაც ჰკითხეს ივერიის მოციქულებს: ალექსანდრე გე-
 ლმწიფემ, რადსათვის ინება ცუდის სიტყვებით მოსხენება მეფის ბე-
 რის თეოდორისა და ამასთანავე რათ უჩივლას, რომ მრთელი თავისი ქო-
 ნება გამოუგზავნას ვითომც რუსეთის მეფისათვის, რომლის სანაცვ-
 ლოდ თვითანი არა მიუღიარა, მაშინ როდესაც რომ ალექსანდრეს
 გაუგზავნას მეფესთან მხალოდ რამდენიმე საჩუქარი, რომლისგნითაც
 მიუღიას მეფეს მხალოდ თუთ მცირე ხაწილი, ხალა დანარჩენი დაუბრუ-
 ნება იხე ივერიის მოციქულებსათვის. რადგანც სურებაა ახვენს
 ივერიის გელმწიფეს თავისი დამეგობრება; რუსეთის მინისტრებმა
 დაატანეს ესეცა. საქრისტიანო ქვეყნების გელმწიფეი აგრეთვე ერთი
 ერთმანეთის უგზავნიან დასამტკიცებლად თავიანთის მეგობრობისა
 საჩუქრებს, ზ არა ანგარების მოყვარეობისათვის. სხარსეთის გელ-
 მწიფეს, რსმალსას, რომისას ზ სსუათა ამ გვარივე დამოკიდებუ-
 ლება აქუსთ რუსეთის მეფესთან. ივერიის მეფემ ალექსანდრემ ისე
 არ უნდა იფიქროს, რომ იმისი ქონება ვითომც სურდეს შეიძინოს
 რუსეთის მეფემ, — ამისათვის, რომ მეფეს იმდენი სიმდიდრე აქუს,
 შეუძლიან ახსოს მთელი ივერია ვერცხლითა ზ ოქროთა. რუსეთის
 მინისტრებმა ესეც დაურთეს, რომ მეფის მოციქულებმა
 ივანე სამსონისა ზ ივანე დონსტიევსა მიეღოთ დიდი შეურაცხება
 ზ უმატიურება ალექსანდრესაგან, რომელმაცა შეკეტა სადღაც მიუ-
 ვალს ტყეში, უდაბურში ზ ამოწვიტა შიმშილით მრავალი კაცი სეი-
 ტათაგანი, მაშინ, როდესაც რომ ამავე დროს ალექსანდრემ მიაწერა
 დიდი მატევი რსმალთგან გაგზავნილს ჩუშს, რომელიცა დააყენა
 თავის სახასლის მხლობლივ, ამას გარდა გელმწიფე გიორგი, მე
 ალექსანდრესი რა თხოულობდა განკვლის, რსმალს ფაშის ყაბსო-
 სროს ქალსა, ეს ფაშა ხტსოვრება სახასლის წინ ზ როდესაც სადი-
 ლზედ იხდნენ ხოლმე. გიორგი მეფე ყოველთვის ფაშის ქვემოთ
 იჯდა. ყოველი ესე მოქმედება წინააღმდეგი იყო ფიცისა, რუსეთის
 მეფესთან ივერიისგან მიტეხულისა, ამისათვის, რომ დაუტევებია რუ-
 სეთის მეფე ზ მისდგომია რსმალს სულთანსა, აგრეთვე უსაფუძე-
 ლა საჩივარი ალექსანდრესი, რომ ვითომც რუსეთის მეფემ რა

გამოუგზავნა ჯარი ალექსანდრესი, ამისი მიზეზი თუთან ალექსანდრეჲ იყო, ამისათჳს რომ ჯარი თუთან ჭეკანდა გამოხაგზავნილად, მაგრამ ის მიელოდა მოციქულებს რუსეთიდან მოსულებს; ივანე ნაშროკინს ჭ ივანე ლეონტიევს, რომელნიც დიდ ხანს შეინახა თავისთან ალექსანდრემ, ამას გარდა განიხმა სმა, რომ ვითომც ალექსანდრე გარდაცული იყო. როდესაც მოვიდა ივერიითგან გაგზავნილი მოციქული არამი, ჯარის ხათხოვნილად, მეფეს შეეცოდა ალექსანდრე ჭ გამოუგზავნა ჯარები შეკვალების საბრძოლელად; — ნაცვლად ამისა როდესაც ჯარები მოვიდნენ ჭ დაუწყეს შეკვალებს ბრძოლა, ალექსანდრე ახლო არ მიჰკარებია, ვითომც იმ მიზეზით, რომ შეკვლის გელმწიფის ქალსედ ჭეოლია ალექსანდრეს შვლა ჯუჯარ დაწერილი. ეს შემთხვევები ცხადად ამოკიცებენ ალექსანდრესავე დანაშაულს, რომ რუსეთის მეფეს არა დანაშაული არა მიუძღოდარა ივერიასთან. რუსეთის მინისტრებმა ესეც უთხრეს, თუ რა მიზეზით არ აცნობა ივერიამ მეფეს, როდესაც ალექსანდრეს შვა დავით აღიოდა საკელმწიფო ტახტსედ. აქედან ცხადათა ხანს, რომ ალექსანდრე მოქმედებს არა ერთგულად რუსეთისა, — სშირად აქქს დამოკიდებულება ოსმალთან. როდესაც რუსეთის მოციქულები მოვიდნენ ალექსანდრესთან, ნაცვლად ამათის ძალებისა, იმან ძაილო ოსმალისგნით გამოგზავნილი ხაუში. ყოველის ამა შეურაცხებისათჳს, რუსეთის მეფემ იხუბა იმათა ნოვგოროდისგანვე დაბრუნება ივერიამი. ალექსანდრეს მოციქულები კირილე კსანტოპულისა ჭ სპასია, — აღარ ძაილო. ამის შემდგომს მოჰკვეთა ივერიის მოციქულების ძალება ჭ შემწეობის მოცემა ალექსანდრესი. ამ შემთხვევაში შემოვიდა შუამავლად რუსეთის მეფის მე თეოდორე ჭ სთხოვა შამს. ნება შეეცა მოციქულებსათჳს, ეძროლებინათ თავი. მეფემ ამაზედ ნება დაწოთ, მოხვოქმი მივადა კირილე იმ შირობით, ეძროლებინა ალექსანდრე. მეფის ბძანება იყო, მინისტრებს ეკითხათ მოციქულებსათჳს: რა მიზეზით მოინსუნა ალექსანდრემ რუსეთის მეფე უკადრების სიტყვებით; რა მიზეზით ძაილო ოსმალის ხაუში; რა მიზეზით დასწირა ჯარი თავის შვილს გიორგის მაჰმადიანთ ხარმშონიანს კაცის ქალსედ; ამას გარდა კირილეს უნდა ეხსნა მიზეზი, თუ რათ დაიჭირა რუსეთის მოციქულები ალექსანდრემ ისე დიდ ხანს. —

კირილე მოციქულმა შეჰთვინა, თავის ბერობის წოდებით ჭ წმინდის

ქრისტიანობრივის სარწმუნოებით, რომ ალექსანდრეს ჰირითგან თავის დღეში არა თქმულა უნატიურის სიტყვებით მოხსენება მეფისა, — ღ უოველთჳს იესოი მადიდებელი უოფილან მრთელას სსსლბით; რცა შეესება სსსქტებს ღ ამ გავსავნსედ სსსივარს, კელმწიფს ალექსანდრეს ფექრათაც არ მოხვლია ესენი ეოქვა; ის დარწმუნებულა იეო რა სედავდა, რომ გავსავნილას სსსქტებისავან უვანვე უბრუნდებოდა ზოგი ერთი, რომელაც ამტკიცებდა რუსეთის მეფის მოწყალებს; რუსეთის მორიქულეებისათჳს უოველთჳს მაუნყრია ჰატიგი ღ ჰატივით შეუნახავს; მძმძილი თუ გამოცადათ ტყუანს ალავს, ამის მიხეზა იეო, დავით კელმწიფე, რომელმაც მამას წართვა გვირგვინი ღ რომლისათჳსაც დაისჯა სსსტიკის სივედილით.

ამით რომ იმართლა თავა გარელიქი, მამინ მინისტრებმა ჭკითსეს, რა მიხეზა იეო, რომ ალექსანდრემ თავის სიტოცსლას დრფს დაუთმო გვირგვინი თავის შვილს დავითს, რამდენი სსსი იმეფა ღ რა მიხეზით გარდაიცვალა? ამ გითსვებსედ გირილე არსიმანდრიტმა უზახუსა: ერთსელ ალექსანდრე შეიქმნა ძრიელ ჯათ სსსადით, უვანსკნელად, მრთელი სსსი დლე შეიქმნა უგონო, ისე, რომ მეჭდარი ეგონათ; ძერე, დიდ სსსს გავტანს ამ ვათმეოფობამ, ამისი მორხენა აღარ ეგონათ, მამინ შულემა დავით ღ გიორგიმ შექნეს რბეკა ტასტრედ ასელასა. მტრებმა ამ შემოსვევით ისარგებლეს ღ მოახურკეს შოფთის შემოტანა საქართველში, — ერთს მმას ეუბსებოდნეს, მმა მოველას გინარებსო ღ მეორეს, მმა სივედილსო. ამ სმის გამო, გიორგი გაიქცა რსმდომი. ის რომ გავიდა საქართველოთგან, მტრებმა საავონეს დავითს, რომ იმ მიხეზით გაიქცა, ვითოც სულთანს სოსოვდა შემწეობას. დავითმა მასვედ მოახურკა მმას სივედილი ღ უწეო დეჳს დავითს, მოწივა გიორგის გვასვედ, სდაც შერიგდნეს ღ ჰირობის წყრილი დასდეს, რომლან ძალით დავით უთმობდა ზოგი ერთს თავის სამეფოებლოს ქეჭქრებს, სოლო თოთან უნდა დამჯდარიეო ტასტრედ. რამდენსამე სსსის შემდგომს, შეადგიონეს შოქმა კარის ცნებმა ღ ურხიეს გიორგის მოველა თავისი მმადავით ღ თოთან ასულიეო ტასტრედა, მაგრამ გიორგიმ არა ქნაო რადგინც ფიცი მაეცა თავის მმასთჳს. დავით მივიდა სსსეულს მამასთან, დაუნქა ღ მოსთხოვა ბოდიში, რომ სიტოცსლას დრფს წართვა მეფობა. მაგრამ მტრებმა ვერც აქ მოახვენეს. — ურხიეს თავი

არ დაეცა ბეზინა დაკონ, რაჟი მოაზოვა მყოფობა, თორემ შესაძლებელი იყო სიკუდილის შეიდგომს მამას ისევ წართმეოდა ტახტი. ამ მამაკათი მოხთხოვა დავითმა, მიეცა მამას სამეფო დრომა, ქუდი & სრული თავისი სარტყლით. რომელს ქანება, საქართველოს ჩვეულებით, ეთანხსწორებოდა სამეფო გვირგვინის მიღების ცხებას. & თუ ამასედ თანხმა არ შეიქნებოდა, უნდა მოეკლა. ალექსანდრემ რა ეს სცნა, დაუთმო იმ აზრით, რომ თუ მორჩებოდა ისევე უკან დაიბრუნებდა. ამ დროს გიორგი განმორდა & მივიდა ქართლში მიტრონელიტთან, მაგრამ აქ, მიიყვანა თავისთან ქართლის თავადმა გიორგი სუმონისძემ, რომელსაც მასწერა წიგნი დავითმა აღარ გამოეცა იქიდან. ამ ბრძანების აღსასრულებლად გიორგი სუმონისძემ შეიპყრო გიორგი, შეპაოვილებინა & წასვა სპეორობილში.

დავით მყოფობდა ერთს წელიწადს; ის მიდიოდა ქრისტიანობის წინააღმდეგათ. არა მორჩილებდა მამას & ძირიელ აწუხებდა, ზოგჯერ ამშუკდა. & აკლებდა ტანთ სარტყელს. — მოუკლა მამას 17 კარის ვაწი სავუარელი & ერთგული, ზოგს თავები დაუარეკინა, ზოგნი მალაღმთასედა აყვანისა & იქიდან გადმოაურეკინა. ერთი იმათგანა გამოექცა & შეკარდა ეკლესიაში, დავარდა მუხლებსედა ღუთისმშობლის სარტის წინ, მფარველობისათვის, მაგრამ აქ შეუხდა დავით, თავისი კელით მოჭსტრა თავი აღზავლის კარებთან & სისხლით შელესა წმინდა ტაძარი. რა ესენი წასა ალექსანდრემ, ქუდი მოხდილა მივიდა ეკლესიაშიდინ, შევიდა, დაემხო აღზავლის კარების წინ მიწასედა & დასწევკლა შუდი გულმხურვალედ. იმ დღესვე გახდა ავთ დავით: ჯერ კბილების ტვივილი იგრძნო, შემდგომს სრულებით დახვიდა & რამდენსამე დღის შემდგომს მოეჭდა ტანჯვით. მეჭდარს ისეთი სუნი ქტანდა, რომ ახლოს ვერავინ მიეკარა. ამის შემდგომს ალექსანდრემ განთავისუფლა სპეორობილითგან გიორგი, რომელსაც მასცა ტახტის მეჭვიდრობა, მაგრამ თავის სიტოცნელეშა ისევ თვთან განაკებადა სავკლმწიფოს. —

(ზოგი მერე იქნება.)

ი. კერესელიძე.

რ ე ღ ა ქ ი ი ო ს ა გ ა ნ .

ამ, 1866 წელს, გამოვიდა რუსულს ენასუდ შედგენილი უფ-
 ზღასტონ იოსელიანისაგან, წიგნი: გვარტომობა თავადთა ჩოლასმუ-
 ლებისა და მოწამის ბიძინა ჩოლასმუჯლისა. ამ გვარის წიგნის გამო-
 ტყმა არის პირველი, ჩუქნის ქუჭუნისათუხ. — საქართველოში არიან
 პირველი გვარნი, რომელთაც უჭირავთ ისტორიაში უპირატესი
 ადგილი. მაგრამ არც ერთს არ უუიქრია, თავის გვარტომობის შე-
 დგენა და გამოტყმა. გვარტომობის აღწერას დიდი დამოკიდებულება
 აქვს ისტორიასთან, ამისათუხ უფრო საჭიროა ჩუქნის ქუჭუნისათუხ
 რომლის გვარი, რომელს დროში თამაშობდა პირველს რომელს და სა-
 იდგან წარმოდგა; — იქნება კიდევ ბევრს მოუვიდა აზრი, თავის გვარ-
 ტომობის შედგენისა. მაგრამ შესრულებული ჰყრ არავისგან არ
 გვინახავს. — ეს კეთილშობილური განზრახვა, შესრულა მხოლოდ
 თავადმა ნიკოლარს თადისაძემ ჩოლასმუჯლის, რომელმაც გამოცა
 თავისის სარჯით და დაარიგა საქართველოში უფასოთ; თუთან ჩუქნ-
 მს რედაქციამაც თავის მხრივ, გაუგზავნა ეს წიგნები იანკონს თავის
 რომერთან იმ პირთ, რომელნიც იბარებენ ცხიკრებს ამ წელიწადს. —
 ხატვი და დიდება თ. ნიკოლარს ჩოლასმუჯლის ამ კეთილის საქმის
 შესრულებასათუხ. რედაქციამ, ამ ისტორიისათუხ სასარგებლო წიგნს
 თარგმნის და დაბეჭდავს თავის დროსუდ «ცააკარშიაც.» ამის გარდა
 ბევრი კეთილი საქმე დაუწყევი ამ საქართველოს უპატრივტომულს თავ-
 ვადს, რომელიცა დარსია ეურადლებსა. თავის სოფლითგან გა-
 მოუყვანია ექვსი ემსწული, ზოგი თავის ემებითგან, ზოგი საკელმწი-
 ფოდგან და საეკლესიოთგან. რომელთაც უპირებს თავის სარჯსუდ
 მიტყმის ტფილისის სასწავლებელში, ამ პარობით, რომელსაც აქ კუ-
 რსს შესრულებენ, გაიგზავნონ ამისივე სარჯით უნივერსიტეტში და
 აქედან გერმანიაში სწავლის შესამსებლად. — უკეთუ მთავრობაც
 დათანხმდა. ესეც პირველი მაგალითია ჩუქნის ქუჭუნისაში, დემორობა

ინებოს მიმბაძენი გამოუჩინდენ ამ გვარ კეთილს საქმეში; სსრუც ბეკრი კეთილი ჳ ხასარგებლო საქმის დაწეობა გვეხმის თ. ნიკოლაოზ ჩოლაყაშვლსუდ. ჩუწნის მსრივ ამაზედ შეტი არა გვეოქმისრა, რომ მადლობა შეეწიროთ ამ გვარის კეთილშობილურის გრძნობისათჳს. — ამ შემთხვევაში არ შეიძლება მადლობით არ მოვისსეწიოთ უფ ჰლ. იახელიანისც. რომელიცა მოუღალავად შრომას ეწევა ჩუწნის ისტორიის შესავსებლად. (*)

(*) კასეთის მსრივ ტფილისის უესდში მდინარის იორზედ დღეის აქამომდე არ არის სადა, რომლის მიხეხათ მგზავნი ითიენდნენ ბეკრს შეჭირვებს. — ამ საქმეშიაც მიუღია, მონაწილეობა თ. ნ. ჩოლაყაშვლს: შეუწირავს სხი თუქანი ჳ ამას გარდა რაც რამ მასხლა დასრჭიდება თავის მამულთიგან უნდა აძლიოს უფასოთ.

დიდად მოხარულსა ვართ, რომ მოღაყობის ზნეობის გასამართაჳმა სტატიაჲ ბეკრს მაგალითი მისცა, თავიანთ ხასლკარანობის წარმართებისა. კასეთიდგან მოგვივიდა მადლობის წიგნი კირილე შავწყაროელისაგან, რომელიცა უცხადებს მოღაყებს მადლობას მაზედ, რომელ იმათს უზატვიცემულეს მეუღლას, რამწავს წაუგითსამს ის სტატია, იმავე დროს ეოველა ხასმელსაჭეული ხასლისა, შინ ხასმარი რაც რამ საჭარო არის, ჩაუბარებია სიით ქმრისაგან, შეუნსავს თჳთან, აღარ ჩაუერია უბრალთ მოხამსახურების კელში ჳ შესდგომია ხასლკარანობის მოვლას. — უფრო ეს არის შესანიშნავი, რომ კელი აულია ლოტოზუდ. დმერთმა იხეობს მიმბაძენი მრავალნი აღ მოხსდნენ. ჩუწნი გულითადი სურვილი ქართველების კეთილდღეობა არის ჳ ამისათჳს ზოგჯერა ვბეჭდავთ ხოლმე მოღაყობის სტატიებს. მეორე ხალყობს ფურცელი, იმ წინანდლის გაგრძელება აღარ იქნება მიხეხისაგამო, სხვისა ჳ სხვისა.

— სხუას სომ აღარას მთხოვ? ჭკითსა ბეიმ, რა ნასა, მარსელელა შესდგა კარბთან.

— მაქვს ხათხოვარი, მაგრამ კერ გავიბუდამ.

— ჭხთქვი! —

— ხაში თთუჭ ვცხოვრობდი მე აქ უხაქმოდ ზ სავამოდ ფუული დამხარება უბრალოდ. მე უნდა ჩემი საქონელი მიმეტანა გიბრალტარში სამთრის დასაწეისში, ხოლო სამთარი უკვე გავიდა ზ ესლს საჭირო აღარ იქნება იქ მეორეს სამთარამდინ. —

— რა საქონელი გაქვს? ჭკითსა ბეიმ.

— ბამბის უაღფაყები, კელოწიფეკ.

— რა არის ბამბის უაღფაყები? მე არ მინახამს.

მარსელელმა ამოიღო კიბიდან ერთი ნამუში თავის საქონლისა ზ მიართვა ბეის.

— რასედა სმარობენ ამას? ჭკითსა ბეიმ.

— თავსედა იხურევენ ღამე; ზ ამ სიტყვებით მარსელელმა ჩამოიფხატა თავსედა.

— ძალიან ტუტუტუნი რამ მოუგონიათ... მამ შენ ამბობ რომ აქ სამის თვს დაუფენებით დიდი ზიანი მოგეტვა?

— ცოტა რომ მოგახსენოთ, ხამას თუმიამდინ მარსარადა.

— გარგი. მოიცადე....

ბეიმ მოუწოდა თავის მდივანსა, ზ ჩამდენიმე სტრეიქონი რაღაც დააწერინა არაბულად.

— გარგი, უთხრა ბეიმ სეერეტარს, როდესაც წერილი გაათავა. უთხარ გზირსა ეს ბრძანება გამოაცხადოს ხალხში.

— შემიძლიანი შევიტყო, რა ბრძანება გაერთ? ჭკითსა მარსელელმა შიშით.

— რახავრეკელია ამში კბრძანება ყოველთ ურიათა, რომელნიც ჭცხოვრობენ ტუნისში, რომ უაღფასოთ გარსედა არავინ გამოვიდეს, ვინაც თავი არ მოსძულება.

— აა! შეჭყირა მარსელელმა ღიმილით: მესმის.

— თუ გესმის. უთხრა ბეიმ: ახლავ წადი შენს გემსედა ზ ეცადე გამოიჩე რამ სარეკულბას შენის საქონლიდან. შეიდავი არ დაგაკლდება.

მარსელელა მოესკია ბეის მუხლებსედა; დაუძაღლა მას ზ გაეშურა გემსედა.

მის დროს შორის ტუნისის ქუჩებში უკვე დადიოდა გზირა ხაყვი-
რითა და აცხადებდა ბეის ბრძანებას:

«დიდება უმაღლეს ღმერთსა, რომელსაც ყოველნი უბრუნდებიან
სასულითა მის მონისათა, ტუნისის ბეის უსეინ-ბაშისაგან კბრძა-
ნებათ:

ყოველთ მცხოვრებთ ჩუქსნს დედა ქალაქში ურიათა, ნაზარეველთა
და ისრაილთა, რომ ტუნისის ქუჩებში არ გამოვიდნენ იგინი უფალ-
ფაფოთ, რომელსიც უნდა ჭფარავდნენ მათ უჩუქულათა და შეჩვენე-
ბულთა თავთა. —

წინააღმდეგეი ამ ბრძანებისა დაიხუება სივლინით.

ამ ბრძანებას კძლეკა კანონიერი ძალა ოც და ოთხს სხათს შემდეგ
გამოცხადებისა. ეს ვადა კძლეკათ წეუული ურიათ მოსახლეებულად
ბაშის ვაღფაყებისა.

• ნამდვილზედ მოწერილ არს: ჭუსეინ.

არ შეიძლება წარმოიდგინონ შიში ოცდანუთი ათასს ურებისა
რომელსიც ჭსტხოვრებდნენ ტუნისში, ამ ბრძანების გაგონებაზედ:
მათ არ იცოდნენ, სად უნდა ემოჟნათ აძენი ბაშის ვაღფაყები.

ამ დროს ვიღამაც სმა დაადგო ქალაქში, რომ მარსელელს ცრან-
ცუგსა აქვს გასახყიდი ბაშის ვაღფაყები.

ყოველთ ურიათ ისუველს დროგორც დეფა მიჭსტვიკდნენ მარსე-
ლელს გემთან და შეჭქმნეს ყვირილი ერთ ხმობით:

— ბაშის ვაღფაყება! ბაშის ვაღფაყები! მარსელელმა გულგრი-
ლად მოისმინა მათი თხოვნა და უთხრა:

— ვაღფაყები ევროპაშიაც დაძვირებულა: მე იქვე ვაძირებ წალქას,
ქსლა წიგნი მივიღე, რომ.....

— არა! არა! შეჭჳვირეს ურიათა. ჩუქსნ გვიდა, ჩუქსნც კარვს ფან
მოგცემთ... ჩქარა, ჩქარა!..

— მე თვითონ ძვირად დამყდომია; ბაყი გამოურთმეკათ; ანდა
გზის ხარჯი...

— ეგ ჩუქსნ კარვით ვაგით .. ფასი გვითხარ.

— თქუქსნის სათრის გუფიბთუხ და ბეის ზატვიცსტქმანათუხ, თი-
თო მანეთათ მოგცემთ. ვის უნდა?

— მე! მე! მე! შეჭჳვირეს ურიათა და ათასმა ველ გამოვირა ვაღფა-
ყისათუხ.

— მოიბინო! შექვირა მარხელელმა: რიგზედ ამოდით გემზედ, მარცხნივ & ჩადით მარჯვნივ.

როდესაც შესრულდა ყალფაყვების გაყიდვა, მარხელელმა წასა, ათას სეთასი თუმანი წმინდა მოკება დაწა მას, მეორეს დღეს მარხელელი მოვიდა ბეისთან, მოეხიმი მუსხლებზედ, ავოცა მის ჩუხტსა & გამოუცხადა დიდი ძაღლობა.

— ემაყოფილებს მიაღე ესღა? ჭკითსა ბეიმ.

— სრულებით, უზახუსა არხელელმა.

— რომელი სამართალი ჭხუაბს: თათრული თუ ქრისტიანული?

— შედარებაც არ შეიძლება მათ შორის!

ქვერ ვადევნო მოიცადე. საქმე არ დაზოლოვებულა, უთხრა ბეიმ.

— როგორ? სხუა რაღა იქნება?...

ბეიმ მოუწოდა კვლავ თავის სეკრეტარსა & უბრძანა დაწეროს შემდგომი:

«ამ ბრძანებით აღეკრძალებათ ყოველთა შორისთა გამოხვლასა ბაზარში ყალფაყვებით. წინააღმდეგნი ამისი დასჯებისა სიკვდილით, დაქმლევით ოც & ოთხი საათი ვადა ყალფაყვების განსხუადავად, ვინაც რა ფასათ ხურს.»

— გესმის ესღა? ჭკითსა ბეიმ.

— ო, დიდებულა ბეიკ! სიბრძნე & სიმართლე თქვენსი დაბნელებს სოლომონის სიბრძნეს!

— წადი უკანვე შესს გემზედ.

ნასეკარს საათის შემდეგ გზირები კვლავ საუვირთო კითხულობდნენ ახალს ბრძანებას ბეისასა.

შესანიშნულთა შორით მოიგლავეს თავიდაცნა ყალფაყვები & უნდოდათ ჩაგდოთ ტეტელში, მკვრამ მათ მოაგონდათ, რომ ოც & ოთხი საათი ვადა ეძლეოდათ მათ განსხუადად; იხინი გაქმურსენ მარხელელის გემთან.

— არ გინდა უკანვე იუადო შენი საქონელი? ეუბნებოდნენ ურები მარხელელს.

— რათ მინდა! მე ესღა წერილი მივიღე ევროპიდან, ფასი ძალიან ჩამოვარდნილა იქ ყალფაყვებზედ....

— ჩუქს უფრო კათათ მოგცემთ.

— კარგი, ნასეკარ ფასათ ავიღებ

- კარგი, გაძლეოთ ათ შუროდ.
- არა! უთხრა მარსელელმა, მე ეგენი მივიდნია ძირანცაში თათო
 აბაზათ, ჭ ქელა ამის სასეკარ ფას მოგცემო, ე ეიო ორორ შურს.
 ხელა უკანკე წაღება ანგარიშეთ, ისევ ისე მოძივა.
- ეგ ძალიან ააფია როგორ იქნება! უვირთდენ ურებაი.
- თქუწნი სება, უთხრა მარსელელმა ჭ უბანა გემსედ იაღქუ-
 ბის აშეება.
- რასა შუკებაი?
- მივდივარ ტუნიხიდგან, მშჯდობით!
- სამ შურად მანინჯ აიდე! ეუბნებოდენ ურებაი.
- არა მცალიან!... მშჯდობით.
- ორ შურ სასეკარად...
- არ მინდა სრულებით, გემი დამიძიძიება...
- კარგი, კარგი! ორ შურად!
- ღ კვალად ურათ იწეეს ერთის მხრით სხვა გემსედ ჭ მეორე
 მხრით ჩამოხვალა, მათ უნაროდათ, რომ თავი გადირჩინეს ოთხაბაზ
 უხალთუნათ; სოლო მარსელელს უნაროდა, რომ წმიდა მოკება და-
 რნა ათაზ შუდას ორმოცდა ათი თუმანი.
- როგორც ანგარიშისანი კაცი, მცოდნე როგორც ცნაკრებენ ქუწ-
 უნაზედ, მარსელელი კვალად მივიდა ბეისთან ჭ თან მოიტანა რვან
 სამოცდა თხუთმეტი თუმანი.
- კმაყოფილი ხარ თუ არა? ჭკითხა ბეიმ.
- მე ბედნიერი ვარ ჭ აღტაცებული ხისარულით თქუწნის სიბ-
 რძინისაგან.
- ეგ რა მოგიტანია?...
 — სასეკარი ჩემის მოკებისა. გუბებდამ მოგართო თქუწნო დი-
 დებულებაჲ.
- რისთვის? ჭკითხა ბეიმ. განა აღარ გახსომს, რომ თათრული
 სამართალი მთხოვე?
- მახსომს ჭ დიდათაც მომწონს...
 — მაშ იცოდე, რომ ჩუწნი მართლმსაჯულება ფუღით არ მოას-
 უიდება; ყოველნი სარგებლობენ ამით უფულოდ.
- განათლებულა ბეიე! ხაფრანკეთში მსაჯული ნახეკარს მოკებას
 არცეი დაგვერდებოდა: ის ორ წილს გამოძირთიქვდა.

—შეძლარი ხარ, მარსელელო. უთხრა ბეიმ რომ იქაური მხარული გამოგართმევდა. —

—ოჲ! ესაუბრეს კვლამ, რომ თქვენ ჩემსად უკეთესად იცით ქრისტიანების ანგარიში.

ამ სიტყვებით მარსელელმა დაიჩოქა, რომ ეკლესია ბეის ჩუტინთაჲს; მაგრამ მან მოწუხლებით მიუშვირა მას კელი.

ნასკვარ საათს შემდეგ მარსელელი ეშურებოდა ტუნიხიდან გამოსვლასა, რათამცა ბეის არ გადაეფიქრებინა და უკანვე არ მოეთხოვინა ნასკვარი მოგება მისი. —

ვ. ჩრეულავი.

ქ ა ი კ რ.

რა საქართველოს მეფემ ირავლიმ შეიტყო, რომ აღმამადი უნდა შემოვიდეს ქალაქის წახსადენათა, შექმნა მეტად მოწყენილი ჯ მწუნარე. იმისთვის მძიმნ ნუგუმის ნუმა — სიკვდილი იყო. ყოველთვის იჯდა მარტოკა ოთახში სათუქრებელი; ეჭარა მას მარჯალიტის გრანოსალი ჯ თითქმის ბანობდა ჩიბუსასაგან დაუენებულს ბოღშია. — ერთს დღეს შევიდა იმასთან ნაზირი; დაიდო გულსედ სელი ჯ დაინოქა ირავლის წინა. — თქვენ დიდებულესუ. უთხრა ნაზირმა მეფეს: სათუქრეთის მეფეს უახლებია თქვენთან ელჩი, რომელსაცა სურს თქვენნი ნახვ. — მეფემ სმა არ გასცა, ადგა, გამოვიდა ზალაში ახალის მოსულის ელჩის მისაღებად. — ზალაში იდგა რცის წლის ემაწვილი კაცი, ნამცეცი ბალანი არა ჰქონდა სსეყედ. იმისი შავი თვალწარბი, მარჯანის მსგავსი ჰატარა ტუჩი, თეთრი ფირძინა ლოყები, ბევრი მშვენირის ქალებითაჲს იყო ხანატრელი. ამ ემაწვილს კრქო სასყლად რენო, ჯ ახლდა თან მოხამსურედ ერთი მალაღი, სქელი, დიდრონ ულვამებიანი კაცი რომელიც იყო გამავებული ჰზისაგან. — ემაწვილმა დაუერა მარდათ თავი; ირავლიმაც ხელა ჩამოაქნა ეისერა. დაუძახეს მძინევი დილბანდს. — «ვინა ბრძანდებით ჯ რის მიზეზით გარვილხართ, ჰკითხა ირავლიმ დილბანდის პირითა — რენოსა.

— მე გასლავარ სათუქრეთის მეფის ელჩი, ჯ გიანელ თქვენთან ჩემის სელმწიფის ბრძანებითა. იმას სურს თქვენთან მეგობრობა ჯ თუ იხებებთ, უნდა რომ ვარს მოგამეღოს საქართველოს მეტრის კელიდგან დახინათაჲს, — უმასუნა რენომა.

მე დიდად მოხარულა ვარ იმის მეგობრობასა, ჯ დიდი მადლობელიც ვიქნებო, თუ რომ ვარს მოამეულებს. ედონდ საქართველო

არ ჩავარდეს ურჯულად სელშია, თორე სხუაგრაჲ იმედა მატკს რომ
ხამაგერის ჩუქნს გარდუხდით ძღუისა საფრგეთის სეჩიოქესა, უთ-
სრა ირავლიმ. —

ამ მცარქდის ღაზარკის შექცე, ირავლიმ უბრძანა ნაზირსა დაუ-
ცალის კარეა სხსლები ელსსა ჰ გუჩინის უღუფა, როგორც შექცე-
რის. — მეორეს დღეს რენოს ჰატვიისტემისათჳს ირავლიმ გამართა
დიდა წკუულაბა. შეყარის მრავალი თავადი ჰ ანსაურა ქალნი
ჰ კინი. იწეს თამაშობა სხვა ჰ სხვა ნაირი; ახალგაზდა ქალთა
მოწყონათ რენოს მშენიერება ჰ სულ გასს დასტრიალებდრე თუ-
ცა რომ ღაზარკს ვა ვერ უბედადნენ. — რენოვი არავის არ უუფრ-
ბდა ჰ თითქმის მოწყინილივით იყო; მხოლოდ ხან ჰ ხან ცალ
გვერდსედ შესვლიდა ხალხე თექსმეტის წლას ქალსა მაიკოს, რომე-
ლიც ემზავსებოდა მშენიერს მსატკრობასა ჰ როგორც ვარსკვლავი
ბრწყინავდა თავის ტოლ ქალებში. ხადილი გათავდა; ხალსა წავიდ წა-
მოკლდა — ერთა კვირა ამისთანა შექცევში ჭყანდა ყოველდღე რენო
ჰ ყოველდღე ეგრე იხადავდა თავის მსრისაკენ დაუჩვევლთა ქალთა
თავის ხილამაწით. —

ხატრთველშია არ იყო ჩკულებსა, რომ ემწვილს ქალს შაკვარ,
კინი; ჰ თუმიცა შეუვარებინა, ვერ გამოაცხადებდა ჰ თითონვე უნდა
ეტანვავ თავის ხიტაცსლეში. —

მაიკომ ხსა ერთსელ ორჯელ რენო, ჰ როგორც მსწრაფელ ცუ-
ხლი მოედება წომწიქსა, ეგრეთვე ჩქარა ანითო გულა მაიკოსი სი-
ვარულითა ამ ერთიორას ხსხვით. —

მე ვამბობ, მაიკოს გული ანითო სივარულითა; მაგრამ მაიკოს
სივარული სხვა ნაირი სივარული იყო. სივარულითა წამალი არის
განმორება; მაგრამ როცა მაიკო არ დანახავდა რენოსა, როგორც
შემოდგომის ფოთოლი, ისე ყვითლდებოდა ჰ ხისხისხის შრებოდა
თითქმის მარმარილოხსავს გამოტრიალს ადამიანს ემზავსებოდა, უსუ-
ლოდ. როგორც თევზისათჳს წყალი, ეგრეთვე მაიკოსათჳს რენოს
ყოველდღე ხსხვა გახდა ხატიროდ. — გავიდა ორი კვირა, რომ მაიკოსა
ამისთანა სივარულითა აღი ეკიდებოდა, ჰ როგორც დამწვრისავს
ფორფლი, ეგრეთვე მაიკოს მშენიერება სივარულითა ხამოსდიოდა
ჰ ჰსტკნებოდა როგორც ვარდი უნამოდ; როგორც ჩრდილი, ხსხე
რენოსი თან დახდევდა მაიკოსა; ღამე ჰ დღე ფიქრი ქალისა სულ

რენოხედ იყო. —

ერთს ხადამოს რენოს მრავალი დიდუცროსა ჰქვანდა ხტუშირად. როდესაც ისინი დაიფანტენ, რენო მივიდა დაღაღუელი ჰ დაწვა.

ერთს ხათს უკან კარგია იმის ოთახისა დაურაქუნდა; რენოს გამოეღვიძა, ახედა ზეკით ჰ დაინახა ადამიანი, თაქმარა ხელ შეხვეული შადითა. რენო შეკრთა ჰ მანამ ხმას ამოიღებდა, მანამ ამან შადი მოისადა.

— ოჰ! თქუენ მახუღს. რთ. მაიკო? ვინ მოგიუყანათ ამ დროს? ჰკითხა ვაქმა.

«სიუჟარულმა გამომხა ფაშოუბა ჰ შენკენ გდმომიფრანა, უმასუნსა ქალმა. მოსხარი, რენო, ჩემის მახულათ ბედნიერი ხარ. თუ არა? მკონია გიკვირს ჩემი ამ დროს მოხულა შენთან, მაგრამ შენმა ღანარკმა ცოლქმრობის ბედნიერებასედა განსაკუცების ამ დროს შენთან მარტო მოხულა. — როდესაც შენ ჩემსედა ვკანს დაიწერ, მე შენთან წამოვად სამგზავროთა. ამაბეს, საფრანგეთა კარგი ქვეყანა არისო, წინდაწინ იქ წავიდეთ ჰო რენო! უსირა ხინდილით ქალმა ჰ ღელში თითო სოიული დაქაუჯოთ. —

— ორიც ფეშქშია, თუ რომ ერთი არა ემარა; უმასუნსა ვაქმა; მაგრამა მე სვალ ერთს ხადიუმლო გეტყვი, მანამ მაგ ოთახში შედი, მხოლოდ ერთი ფარდა განსკომორებს მე ჰ შენ. სვალ მოვიღანარკოთ დაწვრილებით. —

— სვალ რა ხადიუმლო უნდა მოსხრა? რატო ესლა არ მეუბნება? უთხრა ქალმა წყენითა. მე ხომ ვკვალა არა ვარ მისუნო ჰ დამაგდო, მაგრამ იცოდე, რომ ძალიან მიუყარისარ ჰ ამის მიხეზით გემორხილები ჰ გმორდები სვალამდის. ამ სიტყვებით ქალმა ასწია თეთრი ატლასის ფარდა ჰ შევიდა მეორე ოთახშია. —

არავინ არ შეუძლიან წარმოიდგინოს, თუ რა ხასით იტანჯებოდა რენო, როდესაც მარტოკა დარხა. ღვინისაგან ადელეგებულსა, ერთს შექცევში ეთქო იმს მაიკონათუხ მრავალი კარგი ამბეუბა საფრანგეთისა, ექო იქაური ხალხი, ქცევა, თავის ხიმიდირე, ჰ ბოლოს გასტყდომოდა სიუჟარულშია, რომელიცა გულში სრულებით არ ედო მხოლოდ ხასხელი ატიკტიკებდა იმს ამისთანა ტბილის ენითა, ჰ რას მოიფიქრებდა სანცადავი, თუ მაიკოც მხოლოდ შემთხვევას ეძებდა, რომ დაურდიდავად ჰ ხენიდისის უტაყველად მიხულიყო

იმასთანა და მიენდო თავისი გამოუცდელი გული იმ კაცისათვის, რომლისაც ნახვად გაცნობა ძლივს იქნებოდა ორი კვირვა! ბევრსა ნახობდა რენო თავის წამოროშვასედა, მაგრამ ნათქვამს სიტყვებს სიმ ველად მიიბრუნებდა. ამისთანა მწუხარების ფიქრში ჩაეძინა რენოს გადაღელილი. —

ქალიც მეორეს ოთხში იჯდა გაკანასკნული და ფიქრობდა: იქნება რენო რასაც მეუბნებოდა, სულ იმიტომ რომ უნდოდა მოვეტეუკვებინე, უნდა რომ შემომხსნას ქალწული ასე სარტყელი, და ბოლოს მიამბოლოს მოხუცებულს მამასა, რომელსაც ჩემი უპატიურება ჩაგედებს მაშინვე საფლავში! მე უნდა გაესკდე მამის ძეგელი! და მოელი ხართ თუ არა ჩემზედ იძულებულ თითხა და შინში მაფურთხებდეს... არა, მე მანამდინ ჩემს თავს არ მივიყვან. — ან ესლავ გამოვართვი რენოს სულწირილსა, რომ ჯვარი დაიწეროს ჩემსედა, ან... ცოცხალი აღარავინ არ ვჩვენებია... ამ სიტყვებითა მაიყო შევიდა რენოს ხაწოლში და თავს დაადგა; უყურებდა ვაყის მძუნნივრად გამდიდრისა აბრაშუმივით თმასა, იმის ფუნხულა ღოკებს, ბროლის დაბახს, და უხაროდა; მოუოქმელად ელოდა იმ დროს, როდესაც ნება ექმნებოდა სვენიით სული შეუგუბოს ემარვილს რენოსა. ბოლოს ქალმა თვალთ ჩაუარა ეელსა და გულსა; და დაიწვილა სმინილის სმიოთა. ამ კვირვად რენოს გამოელვიდა და ნახა რომ გულ გადაღელილი წევს. — მაშინვე წამოხტა ღოგინიღვან წამოავლო, სანჯვალს კელი და მივარდა მაივობა. —

— დამკარ, თუ შეგიძლიან! აი გული! უთხრა მაივობა ვაქსამოუ მსტე ცოდოს ცოდო, გასვარე დაწვევლილი და დამსამკვე კელებიშენ ჩემის ქალწულის სისხლით; ჩქარა, სულარ ფიქრობ ბევრსა, დამკარ როგორც ქათამი; მე მაინც ცოცხალი აღარ გავალ შენის სასლიდგან...

რენოს სანჯვალი კელიდგან გავარდა, და ქალმა წამოავლო კელი.

— წადი შინა, უთხრა რენომ ქალსა: მე არავის ვეტივი ამ უბედურის დამის შემთხვეულებასა; სმას არ დაგიგდებ ქუჭყანში. —

— ქუჭყანში სმას არ დამიგდებ?! უთხრა ძეგლით ქალმა: განა ჩემთვის ქუჭყანს არის რაძე, და სხინიდისი არაფერი; ქუჭყანის ძირსკვანთი მოვერიდო, და სვინიდისის ტანჯუვაკი დავფარო ჩემს სიცოცხლეში? მე კიდევ უნდა ვიცოცხლო გუგლო? — ჩემთვის კიდევ იქნება სიცოცხლე? ერთი გული მქონდა სიუყვარულით სამსე, ის სიუყვარული შენ

სედ დაეღვარე, შენ ამომწურე, შენ დაძმე, დაძმნა ცარიელი გა...
 მარი გული. & ესლა ამ გულით ვისთან მივიდე, ვისდა უთხრა მი-
 უვარსან, ვის მივცე გაუინული გულა & სელა. არა გცნეკინან, კადე
 მეუნბნები ცოცხალი იუჯიო! შენ სულ ნამუს განწყვეტილი ქალი
 ყოფილხარ; ღირსი არა ხარ, რომ შენ ეგ მუშუები განსამხ. — შეგა-
 სმეს ეგ მუშუები, რომ მე ეგენი არ დამენახა & არ გამოეფუნა
 თავი; — მაგ მუშუებიდგან რძე გა არა, ხაწამღავი გამოგდის & ისე
 ღუშავ მკონია ჩემს მსგავსთა ქალთა. — ოჰ! ღმერთს გაეცი ზანუსა.
 რა დავიშავე, რათ გამოიარე მთება, გამოცურდა მრავალს ზღვესა
 & მოხველ საქართველოში ჩემს სასიკვდილოთ. — ოჰ! შეჩვენებულა
 იუჯი დგომისგან! —

ადე მოიტანე საწერ კალამი & ქალაღდა, უთხრა ქალმა მრისხ-
 ნის სასით: დაწერე მამა ჩემთან, რაც მე გითხრა:

ვაჟი დაემორჩილა. — დაწერე, უთხრა ქალმა:
 «საყვარელო მამავ!»

ნუ შეჭსწუნდებით ჩემოვ; მე ღირსი არა ვარ შენის წუხილისა.
 რადგანც თქვენ წაიკითხავთ ამ წიგნსა, მანამ მე მკვლარა ვიქმნები,
 ნუ მოხმებნით დამნაშავეს ჩემას ხაკვდილასა: მე თვითონ მოვი-
 კალ ჩემი თავი. მიზეზი ჩემის სიკვდილისა დარჩება საიდუმლოდ,
 ჩემ & ღუთისა შორის! რადგანც მე ღირსი არა ვარ ჩმინდა ადგილს
 დამარსვისა, მამ ჩამოვლით, სადმე ჩქნნი ბადის ბოლოდ. ნუ აყიდ-
 ვინებ მარმარილოს ქვას ჩემოვ; მოლოდ ერთი უბრალო ღოღი
 & ჰატარა ჯვარი გმარა ჩემოვ. — ილოცე ჩემის სულისათვს, იქნება
 ღმერთმა შემიბრალოს შენის ღოცვით & მალარსოს ნეტარება &
 დამისხნას ცოდვილი, ... მშვიდობით, თქვენნი....»

როცა ეს გაათავა, ვაჟმა კალამი მიჭსტა ქალსა, რომ სელა მოაწ-
 ვროს. —

ქალმა გამოართო კალამი & უთხრა: აბა რა მოაწერო, დაწერო,
 თქვენნი ქალი მაიკო, თუ საფრანგეთის ელჩის მეუღლა. აბა რა
 მოვაწერო... ქალმა გაინარსარა მწარედ. — ვაჟი იდგა თავ დაღუნვილა
 & სმას ვერ იღებდა. — ეს წიგნი მამა ჩემს მიეცი, როცა მე მოკვდე.
 უთხრა ქალმა. & მოაწერა თავისი სახელი. —

— განა უნდა მოკვდე! უთხრა გაოცებით ვაჟმა.

მე უნდა ავასრულო ჩემი კალი, უნდა სისხლით მოვწმინდო ჩემი უბატოურება, ქალმა ამოიღო სანჯვალე. —

ვაჟს უნდოდა სული ეტანა ქალისა იქნა; მაგრამ ერთმა შესედულბამ სულ ღონიდან მოშალა ვაჟი & სული ვეღარ გააფრთხრა. — უოკელის მხრიდან ადგილი მოძითსარე & დამაუენე ერთს კენწერსედ; საითაც მივიხედამ, სულ უძირადა სკეი მაქვს ფეს ქვეშა, & ესაა მეუბნები ნუ მოკვდებიან; ესაა მამაკე სელსა რომ მოძარხინო? უთხრა ქალმა გაჯავრებით. — ვაჟს არც კი ესმოდა ქალს ღაბა რაკი & როგორც მესდარული იდგა უძრავად ერთს ადგილს. ბოლოს მოესმა სმა, რომ ძირს რაღაც დაეცა იმის ფეხებთან. სისხლი შეესა ვაჟსა პირსედ & თვალუბი გასაილა. სანა მაიკო სანჯვალე დატეული გუღში წევს იმის წინ. —

გათენდა, ხალხი შეკვიდა ვაჟის სანახავათა. ნახეს რომ ისევე იმ ერთს ადგილს იდგა ფეს მოუტყელი & დანტქროდა მკვდარს ქალსა მწუნარედ. —

რენო & იმის მოსამსახურე, დიდ უჯვამებანი კაცი, მამნივე დაიჭირეს & მიტკვარეს ერეკლესა. იმან წერილად გამოტყითსა & ბოლოს გაიგო, რომ დიდ უჯვამებანი კაცი იყო პირველი საფრანგეთის ავსაგი, ცინადგან გამოშარული, & ელჩიტა იმის ცოლი, კაცურად ჩადებული. — ამ ქალს ბევრის საცდელისაგან დაესნა თავისი ქმარი, მაგრამ საქართველში კი იზოგნეს თავიანთ სიკვდილი. ერეკლე უბრძანა მათი ჩამოხრჩობა.